

CRKVA SV.
ŠIMUNA I JUDE TADEJA
U MARKUŠEVCU

POTRESI I OBNOVE

Prigodom
950. obljetnice župe
i završetka
obnove crkve

CRKVA SV. ŠIMUNA I JUDE TADEJA U MARKUŠEVCU - POTRESI I OBNOVE
Prigodom 950. obljetnice župe

Nakladnik

Župa sv. Šimuna i Jude Tadeja Zagreb-Markuševac

Za nakladnika

Josip Đurbek, župnik

Urednica

Dragica Šuvak

Lektorica

Marina Krpan

Slikovni prilozi

Arhiva sv. Šimuna i Jude Tadeja Zagreb-Markuševac

Lidija Kralj

Grafička priprema

Josip Đurbek

Tisak

Tiskara Zelina

Naklada

200 primjeraka

Župa sv. Šimuna i Jude Tadeja Zagreb-Markuševac

© Sva prava pridržava nakladnik. Markuševac 2026.

Na prednjim koricama: Obnovljena crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja

Na poledini: Obnovljene freske iznad svetišta

CRKVA SV. ŠIMUNA I JUDE TADEJA
U MARKUŠEVCU

POTRESI I OBNOVE
PRIGODOM 950. OBLJETNICE ŽUPE

Markuševec, 2026.

Predgovor

U Zagrebu se u nedjelju, 22. ožujka 2020. u 6:24 dogodio potres lokalne magnitude 5,5 po Richteru. Euromediteranski seizmološki centar javio je da se epicentar nalazio 7 kilometra sjeverno od središta Zagreba, na dubini od 10 km. U 7:01 uslijedio je još jedan potres jačine 5,0 stupnjeva po Richteru.

Ti potresi stavili su Markuševec u „epicentar“ ne samo događaja potresa, već i stradanja mnogih obitelji čije su kuće oštećene u raznim stupnjevima oštećenja, njihovih nevolja i strahova, snalaženja i međuljudske solidarnosti.

U tom potresu stradala je i „glavna“ markuševečka kuća – crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja, kao i ostali crkveni objekti: kapelica Majke Božje Anđelske, kapelica sv. Vida, Ivana Krstitelja i sv. Lovre u Markuševečkoj Trnavi, kapelica sv. Križa u Markuševečkom Popovcu te župna kuća.

Po provedenim procedurama Ministarstvo kulture i medija pristalo je sredstvima Europske unije obnoviti Crkvu i kapelicu Majke Božje Anđelske, čija obnova još uvijek traje.

Potresi ne „tresu“ samo brda i na njima izgrađene građevine. Oni ostavljaju tragove i na ljude čija je imovina stradala, na njihove strahove, njihove odnose. Zato obnove nisu samo sanacije kamenja nego i ljudskih života. Potresi, koji na najdrastičniji način pokazuju propadljivost materijalnog svijeta, daju nam prilike promišljati o neprekidnoj potrebi za traženjem boljeg načina života, ne samo materijalnog, nego i društvenog pa i duhovnog. Potreba neprestanog obnavljanja tim je važnija što budućim potresima smanjuje mogućnost štete.

Kako povijest župne crkve tako i život njezinih „Šimunčana“ trajno su svjedočanstvo nastojanja da se nešto (sa)gradi, da se u borbi s neprestanim propadanjem obnavlja, uljepšava i dovodi do svoje punine. Tim je još snažnije vidljiva neraskidiva veza crkve kao centra mjesta i centra duhovnog i kulturnog života i onih koji je, bilo novoizgrađenu, bilo stradalu, bilo obnovljenu, posjećuju i osjećaju je svojim duhovnim domom.

Kod nas, „pod brdima“, pod nepoznatim okolnostima našli su svoj dom sv. Šimun i Juda Tadej. Njihovim zagovorom mještani su gradili crkve: iskapanjem je otkrivena romanička crkva, 1476. nadograđena u gotičkom stilu¹, iza potresa godine 1880. po Boleu barokizirana, a nakon potresa 2020. zamjensku crkvu od željeza i lima. Što potresima, što zubom vremena oštećena crkva se u zadnjem stoljeću obnavljala godine 1935., 1976. i 1996., nastojala se dvokratno za župnika Blaža Kovačića proširiti² 1914. te 1923. godine. U procesu obnove otkrivene su i konzervirane u svodu iznad oltara drevne freske, iskapanjem crkvenog poda pronađeni su grobovi naših predaka kao i temelji prethodne srednjevjekovne crkve. Sadašnjom obnovom, uvjeravaju nas, dobili smo sigurnost njezina opstanka, novu bijelu vizuru, osvježenu nutrinu.

Ovu zbirku uspomena na potrese i obnove počinjemo dnevničkim zapisima nakon potresa sadašnjeg župnika kao i zapise o gradnji zamjenske crkve. Izvod iz Glavnog projekta obnove arhitekta Tomislava Kušana detaljno opisuje stanje crkve nakon potresa i donosi mjere koje treba poduzeti, a o procesu obnove crkve, pregovorima, radovima, zastojima svjedoče izvatici iz župne Spomenice.

U drugom dijelu knjige vraćamo se u prošlost po zapisima župnika Ivana Jagića, koji je preživio potres 1880. godine, prenosimo Izvješće o zagrebačkom potresu koje je 1882. godine za Akademiju sastavio Josip Torbar, a o obnovama u drugoj polovici 20. stoljeća svjedoče nam spomenički zapisi župnika Krešimira Ivšića i Spomen-knjiga koju je o proslavi 900. obljetnice župe sastavio g. Mirko Klenkar. Nezaobilazni izvor za markuševečku župu je knjižica Župa sv. Šimuna i Jude Tadeja

¹ Izvješće o provedenom probnom arheološkom istraživanju u sklopu konstrukcijske obnove župne crkve sv. Šimuna i Jude Tadeja na k.č. 10772 k.o. Markuševec

² Župna spomenica 1911.-1937.

koju je 1976. godine izdao vlč. Krešimir Ivšić, uvrstivši u nju znanstvene članke dr. Đurđice Cvitanović, dr. Doris Baričević i mr. Ive Letnića.

Ove godine obilježavamo i 950. obljetnicu postojanja župe „Ecclesiae sanctorum Simonis et Juda Apostolorum sub montibus“. Prilika je da se ovogodišnjom proslavom prisjetimo i svečane proslave 900. obljetnice 1976. godine, za koju su, nekako u polovici vremena između dva potresa, napravljeni obimni radovi na obnovi crkve i izgrađeni zidovi oko crkvenog dvorišta.

Ne tako davno jedan župljanin je izjavio da je došlo vrijeme da naša generacija u Markuševcu ostavi svoj trag. Taj trag možda neće biti epohalnih razmjera, ali provedena obnova „stare“ crkve i sve punija vjernim narodom „zamjenska“ crkva, u ovom za vjeru teškom vremenu, daje nadu ne samo opstanka nego i rasta ljudskosti i vjere.

Za sva nastojanja u prošlosti i sadašnjem vremenu želimo zahvaliti Svemogućemu na tradicionalnu svetkovinu posvete crkve koja se slavi u nedjelju iza Tijelova, 7. lipnja ove 2026. godine. Ova knjižica neka bude podsjetnik nama suvremenicima na događaje koje smo proživjeli, a budućim naraštajima svjedočanstvo o ustrajnosti obnavljanja kamenih spomenika i vjernosti.

U Markuševcu, 5. svibnja 2026.

Josip Đurbek, župnik

Crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja 60-ih godina 20. st.

DNEVNIK JEDNOG POTRESA³

Nedjelja, 22. ožujka 2020.

Večer. U kući sam župnika Marijana Ožegovića u Granešinskim Novakima. Sve je počelo ujutro u 6:24. Taman sam malo pridrijemao nakon jutarnjeg pozdravljenja kad me probudila nesnosna buka. Shvatio sam da je to potres. Brzo oblačenje i bijeg van. Bez čarapa i samo u majici dok pada snijeg „snimam“ vanjsko stanje. Sve izgleda čitavo kad spazim da na tornju nema križa. Povratak u kuću, brzo oblačenje, pa opet van. Sada ulazim u crkvu. Još je mračno, no nazire se nešto žbuke na podu i neke pukotine po zidovima. Hvala Bogu, nije se srušila. Krug oko farofa. Sve je na mjestu. Par crjepova je palo sa stražnje strane. I prvi znatiželjnik Ivan Krobot. Dok pred crkvom raspravljamo o potresu i šteti dolazi drugi udar, slabiji po ljestvicama, ali razorniji po učinku. Panično trčimo ispred tornja prema parkiralištu. Za par sekundi opet mir. Naknadno vidimo da je u crkvi palo

³ Zapisi župnika koji su objavljivani od 20. ožujka do 3. svibnja 2020. godine na Facebook stranici župe Markuševac. Popraćeni su fotografijama koje su nastale tih dana.

puno više žbuke s bolte, nastale su puno veće pukotine na zidovima i crkvenom svodu, lukovi u svetištu su se raspucali, oltar je zasut prašinom i šutom. Kip sv. Josipa je pao s oltara (nije stradao). Ostali kipovi su „preživjeli“. Pogled prema farofu: krov je na mjestu, ali crjepovi su po sredini izbačeni sa svog mjesta. Pukotine na fasadi, koje su se jedva nazirale, sada su jako vidljive. Sa strahom ulazim u farof. Na tek obnovljenim prostorijama nastale su pukotine i po podu je nešto žbuke. Ured je relativno očuvan, ali pun prašine. Izgleda da je došla sa zida iza polica s knjigama koji nisu bili gletani kod obnove prije četiri godine. Na katu su pukotine na zidovima koji su gletani 2013. godine. Moja spavaća soba u relativno dobrom stanju. No, pogled u neobnovljene sobe daje pravi uvid na statiku farofa. Stropovi opali, luster u maloj sobi na podu i razbijen, sve puno popadale žbuke, zidovi, posebno iznad vrata i prozora, popucali. Sam Bog zna što se nalazi u ostalim sobama u kojima je od knaufa napravljen spuštenu strop.

U posvemašnjoj nemoći uzimam ciborij s Presvetim i zovem župnika Marijana u Novake. Oko 10 sati nas dvojica sami (zbog korona virusa - sjeća li se netko toga) slavimo nedjeljnu misu.

Povratak u Markuševac. Dolazi Beno Pilatuš i njegov Karlo. Još jedna inspekcija oštećenja po crkvi, skidamo sve kipove svetaca u strahu da ne stradaju u nekom novom potresu. Dok u rano popodne čistim ured i pokušavam na internet staviti fotografije oštećene crkve, osjećam još nekoliko slabijih potresa. Nemam više hrabrosti ni živaca. Odlučujem prihvatiti Marijanov poziv da se privremeno nastanim kod njega. Najnužnije stvari u torbu - i odlazak.

Tek u miru apartmana u novosagrađenom novačkom farofu, koji nema ni najmanje pukotine, sabirem dojmove. Čuo sam se sa župnikom iz Granešine. Svod crkve mu se urušio. Očajan je. Župnik iz Čučerja je izvan sebe: urušio se zid iznad ulaza u crkvu. Na internetu vidim da se odlomio križ sa južnog tornja katedrale i čujem da je pao na svečanu dvoranu Nadbiskupskog dvora.

Urušio se svod u Palmotićevoj, oštećene su sve crkve u centru grada, Remete, Šestine.

Pomalo me razočarala nebriga Šimunčana o crkvi, farofu i njihovom župniku. Oni koji su došli osobno vidjeti, mogu se nabrojiti na prste jedne ruke: Ivan Krobot, Davor Kršić, Drago Puntarić, Bernardo i Karlo Pilatuš, Domagoj Pancirov, orguljašica Gordana Talan. Možda duplo više ih je nazvalo. Daleko veći interes pokazali su prijatelji iz drugih dijelova grada, čak iz Splita.

Posebno razočaranje bila je šutnja Kaptola. Usprkos tome što su na svim medijima govorili kako je epicentar potresa u Markuševcu, i iako su imali puno posla sa NDS-om i svojim kurijama, tek oko 17 sati nazvao je kancelar Stjepan Večković, a oko 18:30 biskup Mijo Gorski. Pitanja o stanju crkve i farofa, gdje ću prespavati, savjet da se čeka procjena statičara. Barem toliko od njih.

Pogled na ekran televizora. Grad stoji relativno dobro, žrtava začudo nema, svi solidarno pomažu, vojska na ulicama s lopatama. I korona virus. Nakratko smo ga zaboravili, okupili se, možda zarazili... i upozorenje: dolazi jaki vjetar, donosi zahlađenje i snijeg. Može li gore?

Već je duboka noć te nedjelje 22. ožujka. Štošta smo danas preživjeli, a san ne dolazi na oči. Previše je adrenalina... Bože, hvala za dar nastavka življenja.

23. ožujka 2020.

Danas ponovo pravim inspekciju crkve i kapelice. Noćasnji potresi napravili su dodatnu štetu te su danas još vidljivije pukotine na crkvi, kapelici Majke Božje Vinske i na župnoj kući. Napravio sam prijavu štete nadležnim gradskim uredima te očekujem sljedećih dana posjet statičara koji će odrediti stupanj oštećenja crkvenih objekata. U popodnevnom satima crkvu su pohodili članovi gradskih službi na čelu s gradonačelnikom. Izrazili su tugu i zabrinutost radi stradavanja crkvenih objekata i obećali pomoć u njihovoj budućoj sanaciji. Gradonačelnik je primijetio da Bog nije dao da križ s tornja padne na zemlju već je ostao visjeti na žici gromobrana.

Do danas sam ostavio zvona na crkvi želeći bar na taj način pokazati da smo preživjeli. No, stručnjaci su mi predložili da ih ugasm kako se od njihovih

vibracija ne bi pogoršavalo stanje zvonika.

24. ožujka 2020.

Jutarnji posjet Markuševcu po jakom vjetru koji nosi snijeg. Dolazi ekipa statičara koji pregledavaju oštećenja farofa i crkve. Plod njihova pregleda je crvena naljepnica na crkvenim vratima kojim se zabranjuje svaki ulaz u crkvu. Za sada je važno, kažu, zabranama sačuvati živote. Procjena šteta bit će sljedeći korak, a tek na kraju donosit će se planovi za obnovu ili naređivati rušenje. Mnogi pitaju što će biti sa crkvom. Za sada odgovora nemam.

Isti statičari na farof su zalijepili žutu naljepnicu kojom se zabranjuje boravak u kući do detaljnog pregleda.

Pred crkvom zatičem čak dvije medijske ekipe. Eurozastupnik Vilibor Sinčić, naš župljanin ispred vrata pokrajnje lađe daje 4. programu HTV-a svoje viđenje markuševečkih stradanja i izražava nezadovoljstvo nezainteresiranošću i gradskih službi i politike i medija prema onima koji su bili u epicentru. Isto čini i g.

Kompesak u isto vrijeme za emisiju HTV-a „Dobro jutro, Hrvatska“.

Nakon toga odlazim u obilazak Markuševca. Kapelica sv. Vida u Trnavi dobro se drži. Nekoliko pukotina izvana, no vrh tornja trebat će skinuti da se ne uruši. Unutra nekoliko ispalih kamena i pukotina, sveci s oltara poispadali. Kapelica sv. Križa u Popovcu skoro netaknuta, osim uzdužne pukotine iznad ulaznih vrata. Dat će se popraviti. No, prizor u blizini kapelice je kao u horor filmovima. Vidno oštećene kuće, stanovnici iseljeni, budućnost neizvjesna. Kapelica Srca Isusova u Sitarima i kapelica Srca Marijina netaknute. Raspela po našim putovima ostala su cijela, osim velikog raspela na groblju koje je slomljeno palo na susjedni spomenik.

Mnogi pitaju gdje se sada u Markuševcu služe mise. Danas smo slavili sv. misu u kućnoj kapelici sestara Male obitelji na Vincekovom bregu.

Dolaze i prvi upiti iz Hrvatskog Caritasa i dobrih ljudi koji bi željeli pomoći u trenutnim potrebama i budućim obnovama. Rado ćemo ih primiti. Za sada je važno da nitko ne ostane nezbrinut na cesti, gladan. Hvala civilnim službama koje se za to brinu.

Popodne me nazvao naš nadbiskup Josip Bozanić. Kraj svih svojih briga i osobne životne ugroženosti brine za svoje vjernike, osobito one najugroženije. Za sada može obećati samo svoju blizinu i molitvu. I pozvati na nadu i povjerenje u Božju providnost u ovim teškim vremenima.

25. ožujka 2020.

Danas je svetkovina Navještenja Gospodnjega. Nažalost, vozeći se kroz markuševačka sela ne vidim slavljeničko ozračje. Tmurno vrijeme, slabi snijeg, pustoš. Tu i tamo netko vani lopatom i metlom miče preostali krš. Čini se da polako postajemo svjesni svega što smo preživjeli, ali i nevidljive opasnosti korona virusa.

Još jučer na crkvu je nalijepljena crvena naljepnica na kojoj piše „NEUPORABLJIVO zbog vanjskih utjecaja i zbog oštećenja“. Provirio sam unutra. Sinoćnji potresi nisu napravili novih šteta. Danas su još jednom crkvu i kuću pregledali statičari. Župna kuća je dobila žutu etiketu: „PRIVREMENO NEUPORABLJIVO, potreban detaljan pregled, potrebne mjere hitne intervencije“.

Najveća opasnost za kuću je zapravo zapadni dimnjak koji se pomaknuo, prijeti padom i predviđa se da bi mogao probiti kuću sve do podruma. Stupio sam u vezu s varaždinskim vatrogascima koji su na terenu za takve situacije, no oni zbog visine i težine dimnjaka ne mogu učiniti ništa. Sutra očekujemo novu mehanizaciju, eventualno vojsku koja bi mogla nešto poduzeti. Naš predsjednik mjesne samouprave Tomislav Antolović obećao je da će se zauzeti za što skorije rješavanje tog problema.

Priča o Markuševcu i njegovu stradanju polako prodire u medije, a time i u svijet. Nakon jučerašnjih medijskih objava na televiziji, danas ujutro Katolički radio mi je omogućio da u petnaestminutnom razgovoru opišem stanje župe i župljana. Kao odjek javio se Hrvatski Caritas, Lions club te još nekoliko pojedinaca koji su, čim to

bude moguće, spremni pomoći najugroženijima sada i u eventualnoj budućoj obnovi.

26. ožujka 2020.

Novi dan poslijepotresne tuge. Još ponegdje vidim ljude kako čiste okućnicu od crijepa ili žbuke. Na par mjesta vatrogasci (iz Varaždina - hvala im) svojom opremom skidaju dimnjake i saniraju opasna krovšta. Je li zbog tuge ili bojazni zbog zaraze, čini se da su se ljudi povukli u svoje kuće. A možda i na tihu ili obiteljsku molitvu.

Obilazim uličice, rijetke namjernike pitam trebaju li što. Hvala Bogu, svi imaju krov nad glavom, makar i susjedov, za sada nitko nije gladan. Strah, tjeskoba, nevjerica - to, na žalost ne mogu riješiti ni novci ni darovi, ni donacije. Možda će proći s vremenom, možda će trebati stručna pomoć... Vjera u Boga, koliko jaka bila, ipak dolazi na ono što je u nama ljudsko.

Javljaju se i prvi donatori, spremni su pomoći, ali za sada, zbog virusa nismo u stanju započeti obnove. Prikupljamo podatke o najteže stradalima, kako bismo, kad dođe vrijeme bili spremni za posao.

U prostorijama mjesnog odbora uspostavljen je stožer za pomoć potrebnima. Unutar tog stožera djelovat će i župni Karitas, budući da župa više nema uporabljiv prostor za njegovo samostalno djelovanje.

Na crkvi i tornju ne vide se nova oštećenja od noćasnih potresa. Glavnu ugrozu župnoj kući i dalje predstavlja zapadni dimnjak, koji ni danas, usprkos obećanjima nije skinut. Zsigurno ima važnijih oštećenja koja mogu ugroziti ljudske živote.

27. ožujka 2020.

Nakon prijašnjih tmurnih dana danas je u Markuševcu od jutra sunčano. I koliko god se veselili suncu i toplini, to se više otkriva veličina stradanja štete kaju je nanio potres.

Iz markuševečkog Stožera civilne zaštite izvješćuju me da trenutno u Markuševcu nitko nije bez krova nad glavom i bez hrane. Zahvalni smo Bogu za susjede, rodbinu i svakoga koji je pod krov primio stradalnika. Teško ćemo utješiti onoga tko je izgubio kuću, imovinu, sve što je sticao on i njegovi preci generacijama, no kršćanska ljubav i solidarnost trebala bi biti baš sada znak nade i sigurnost u novi početak.

Jutros sam se čuo sa s. Jelenom Lončar, ravnateljicom Caritasa Zagrebačke nadbiskupije. Nakon što je obaviještena o stanju u župi, odmah je reagirala, dovezla kombi hrane i potrepština, što je predano u stožer smješten u Hrvatskom domu. Provezao sam je po župi da sama vidi razmjere šteta. Obećala je pomoć u zbrinjavanju svih potrebnih kao i u budućoj obnovi.

Stižu također pozivi i poruke dobrih ljudi koji su prepoznali razmjere stradanja i patnje u Markuševcu i spremni su pomoći. Nadamo se da će, prestankom zaraze koronom, kad obnova bude mogla početi uz različite oblike pomoći države i grada te raznih institucija, njihova dobrota nekome vratiti osmijeh na lice i zadovoljstvo u život.

Stanje crkve i župnog dvora nakon noćasnih podrhtavanja ostalo je nepromijenjeno.

28. ožujka 2020.

Novi dan pun iščekivanja i straha. Hoće li se još zemlja tresti? Hoćemo li pronalaziti nove štete? Jesmo li pri kraju svojih ljudskih sila? Jesmo li barem za sada očuvani od nesretnog virusa? Možda se ipak bliži kraj nevoljama i nemiru.

Ujutro se u Markuševac najavljuju biskup Mijo Gorski i nadbiskupijski ekonom Tomislav Šestak. Brza inspekcija crkve, kapelice i kuće. Sa žalošću konstatiramo ono što već par dana znamo. Crkva „neuporabljiva“, kuća „privremeno neuporabljiva“. Viđeno stanje njima nije nikakvo iznenađenje jer su slično stradale i njihove kuće na Kaptolu (i katedrala neće godinama biti u funkciji). Dok mnogi nemaju doma za stanovanje, dok zli virus prijeti, dok nismo u mogućnosti preciznije utvrditi štetu, prerano

je donositi bilo kakve zaključke i procjene, kamoli davati bilo kakva obećanja. Slijedi administrativni dio prijave štete gradskim vlastima, Ministarstvu kulture te crkvenim institucijama.

Ne znam što misliti o konferenciji za novinare i mitingu „našeg“ eurozastupnika Ivana Vilibora Sinčića koji je u 11 sati održao pred markuševečkom crkvom. Tridesetak ljudi (smiju biti dvoje/ica) traži od vlade da plati štetu od potresa 100 %. Potom se potpisuje peticija (koja se može potpisati i on-line). Mladi policajci najprije mene krive za nepridržavanje odluka o zabrani okupljanja, a onda razgovaraju s organizatorima.

Prijetnja urušavanja dimnjaka na farofu i dalje aktualna. I danas su vatrogasci dovezli dizalicu pred kuću. I današnja je premala i preslaba. Preostaje mi privremeno maknuti barem najvažnije stvari i uredske knjige koje bi se mogle naći na putu padajućem dimnjaku.

U mjesnom stožeru naši dečki su dobro organizirani. Dobivenu robu i hranu, razne potrepštine kao i kuhane obroke dostavljaju onima koji su potrebni, a ne mogu se sami opskrbiti.

29. ožujka 2020., 5. korizmena nedjelja

Današnje nedjelje, u dan kada se ne *dela*, napunja se osmina dana od razornog potresa. Barem prema viđenom, u Markuševcu se danas zaista ne *dela*. Skoro nikoga na cesti ni u dvorištima kuća, samo dežurni u mjesnom stožeru i neumorni vatrogasci koji uporno traže srušene dimnjake (farofski se ne može skinuti ni današnjom dizalicom) i krovove koji bi mogli nekom naštetiti. Nakon neizvjesnosti, straha, panike, napuštanja svojih domova, smještanja kod obitelji, prijatelja ili susjeda, raščišćavanja ruševina, mnogima prisilne promjene životne rutine, zaslužili smo malo mira, malo odmora, opuštanja. A ima li boljeg smiraja nego mira u Bogu? Volim misliti da su mnogi Šimunčani danas preko televizije ili radija pratili sv. misu, izmolili barem kratku molitvu prije ručka (čak i onog izbjegličkog), pronašli trenutak mira za sebe, za obitelj. Potrebno nam je to jer sutra *bu opet trebalo delati*, raščišćavati, obnavljati, a vjerojatno nam *bu opet teško i pri duši i pri srcu*.

Mi u našoj crkvi jučer nismo zastrli ni raspela ni slike. Ostale su nam skrivene iza zaključanih vrata na kojima piše „neuporabljivo“. No, koliko god nas po život opasni zidovi i stropovi udaljavali od crkvenog prostora, mi se sjećamo poruke od prije dva tjedna: „Istinski će se klanjatelji klanjati Ocu u duhu i istini jer takve upravo

klanjatelj traži Otac. Bog je duh i koji se njemu klanjaju, u duhu i istini treba da se klanjaju.”

Nakon što sam jučer iz farofa odnio matice, danas sam iznio crkveno suđe (pokaznicu, relikvijar sv. Šimuna, dva kaleža, dva pacifikala - nedavno obnovljena) te stare spomenice i pohranio ih u župnoj kući u Granešinskim Novakima. Bude li se urušio dimnjak ili (danas primijećena velika pukotina) zapadni zid, neka se barem nešto spasi.

30. ožujka 2020.

Danas, u ponedjeljak, radni je dan, očekivao bi čovjek gužvu na cesti, pred dućanima i kafićima, ali i danas neki čudan mir. U tjedan dana od potresa počistili smo otpale dijelove kuća, dimnjake i žbuku, sredili najnužnije stvari, stvorili barem privremeni okvir za život. Vraćamo se opet u „samoizolaciju“ respektirajući realnu opasnost koja prijeti epidemijom zaraze, bolesti, a možda i smrti.

Prolazeći župom srećem po našim cestama rijetke ljude koji stojeći pored svojih oštećenih kuća nemaju previše riječi. Više šutnja i muk. Što im reći? Ima li objašnjenja? Utjehe? Kako protumačiti da potresi i virusi nisu Božja kazna čak i kad priznajemo da smo grešni, da smo se oteli kontroli razuma, da uvjereni u svoju sve-moćnost nanosimo neprocjenjivu štetu svijetu, drugima i samima sebi. Na pitanje trebaju li kakvu pomoć, svi odmahuju. Svjesni smo da preko noći nećemo popraviti kuće ni vratiti stari sjaj onome što smo do sada imali. Ekipa iz Stožera civilne zaštite za sada se brine za najugroženije te nema novih prijava u župni Caritas.

Pročulo se po društvenim mrežama da je župnik pobjegao iz Markuševca. Istina je da prespavam u župnoj kući u Granešinskim Novakima, ali sam svakodnevno u Markuševcu. Zahvaljujem svima koji se raspituju za stanje crkve, kapelice i župne kuće. Mnogi nude pomoć u raščišćavanju. Za sada, budući da su ionako zabranjena sva crkvena okupljanja i rad župnih ureda, ne planiram čišćenje crkve (u koju je zabranjeno ulaziti) ni župnog dvora (u kojemu još uvijek prijete urušavanje dimnjaka i zida) dok stručnjaci na provedu točnija ispitivanja stupnja oštećenosti zgrada i opasnosti zadržavanja u njima. Stižu prvi prijedlozi kako organizirati slavlje svetih misa kad budu ukinute zabrane okupljanja ljudi. Bit će puno posla, nadamo se i duhovnoj koristi.

31. ožujka 2020.

Slike upućene svijetu preko interneta o stradanju naših crkvenih zgrada ponukale su jednog bjelovarskog poduzetnika, koji ima dizalice i ljude (koji su trenutno bez posla) da nam se javi i ponudi popravak krova na župnoj kući. Nažalost, pri pregledu krovništva ustanovili smo da su se oba dimnjaka raspukla po cijeloj visini i da će ih

trebati potpuno srušiti. Ako cijena ne bude previsoka, možda radovi počnu već sutra.

Danas je obavljeno snimanje oštećenja na crkvi i tornju pomoću drona. Tako ćemo bolje vidjeti ono što se ne vidi sa zemlje.

Listajući rokovnik čitam zabilješku da bi danas u Markuševcu u 19:30 trebala biti velika korizmena ispovijed.

1. travnja 2020.

Ulice i zaselci Markuševca su u nekom čudnom miru. Kako mi reče jedan namjernik, nemir se s ulice ili sa stradalog krova polako uvlači unutra, u misli, u srca. Neizvjesnost, strah pred budućnošću. Optimizam bude volonteri u Stožeru civilne zaštite i članovi župnog Caritasa

svojim zalaganjem, posjetima onima koji su u potrebi, izvještajem da nisu primijetili pogoršanje stanja ni kod ljudi ni na zgradama. Hvala im na nesebičnoj žrtvi! Zahvaljujući donatorima, među kojima je i Caritas Zagrebačke nadbiskupije, za sada su pokrivene najosnovnije potrebe preživljavanja. Svjesni da će se ovo stanje i dalje nastaviti, ali i dugotrajnog procesa obnove, javljaju se pojedinci i udruge spremni pomoći na različite načine. U svrhu prikupljanja sredstava, trenutno za karitativne svrhe a potom i obnovu crkvenih zgrada, otvoren je novi žiro račun IBAN: HR1723600001502752097.

Na crkvi, osim još kojeg komadića otpale žbuke, u župnoj kući ne vide se nova oštećenja. Dobivam upite, kad će se dosad napravljen krš čistiti? Za sada, dok se ne provede ozbiljno vješta-

čenje u crkvi i dok se iz kuće ne izvuku prijeteci dimnjaci, ne usudim se nikoga pustiti unutra. A ni prijetnja zaraze nije bezazlena, dapače, zabranjeno je okupljanje. Kad se steknu uvjeti, nadam se da će biti dobrovoljaca.

2. travnja 2020.

Nestvarno lijepi dan u Markuševcu. Prohladno jutro i vedrina. Reklo bi se da su ispunjeni svi uvjeti da nam meteorolozi iznad karte Zagreba stave velikog smajlića. No stvarnost je potpuno suprotna. I dalje puste ulice, vidaju se rane i one na zidovima i one napravljene u našim dušama. Preko sto obitelji oprašta se od svojih domova koje su generacijama gradili preci, a uređivali sadašnji stanari. Preko dvjesto kuća nosi žutu naljepnicu i čeka temeljitiju presudu hoće li opstati ili nestati sa zemlje. A onih desetak obitelji u Studentskom domu znaju da je njihov smještaj samo privremen. Utješna je posvemašnja solidarnost kojom su cijele obitelji pronašle novi dom, nitko nije gladan ni osamljen.

Na crkvi i tornju ni danas ne primjećujem nova oštećenja, dok se nova pukotina vidi na podrumskom svodu župne kuće, istom onom koji je bio oštećen i ponovo zidan 1880. godine. Dimnjak i dalje prkosi svim pokušajima da ga se skine.

Zasigurno nas u našoj mucu ne tješi spoznaja da su i okolna naselja stradala možda i više, da se urušio toranj katedrale i nadbiskupski dvor, da je centar grada u ruševinama. Samo se, gledajući toliku štetu, povećava zebnja pri pomisli na dugotrajnost obnove.

Slušamo na radiju prve planove gradskih i državnih vlasti. Optimizma ne nedostaje, fondovi se nabrajaju, planovi skoro pa gotovi. Iako smijemo barem malo sumnjati, dajmo im šansu. Jer vjerujemo da će i Gospodin pomoći u izgradnji svoje kuće i svoje obitelji.

3. travnja 2020.

Danas sam morao otići u Zagreb. Vidjeti uživo stradanje katedrale daje novu dimenziju pogledu na naše „malo mjesto“. A ogromne dizalice oko katedrale, dizalice na glavnom gradskom trgu, dizalice po donjem gradu, znak su da je, usprkos virusima, obnova krenula. Kod nas neće trebati tako velike dizalice, ali se nadamo, tako me uvjeravaju u mjesnoj samoupravi, da nećemo biti zaboravljeni. Danas se iznad markuševečkih krovova dizalice rijetko vide. Slijedi ono što se ne vidi, a to je obnova iznutra, ono što nije svakome vidljivo, a čini kvalitetu intimnog, osobnog i obiteljskog života.

Četvrti pokušaj, ovaj puta vatrogasaca iz Rijeke, da skinu dimnjake sa župne kuće nije uspio. I dalje se nadamo da će strpljivo čekati i da se neće urušiti, porušio bi pola kuće. Obećaju mi da će se stvar riješiti sutra.

Do danas nisam primijetio da je stradao i sjeverni zid štaglja. Izvana je izvaljeno nekoliko kamenova na uglovima, a unutra je palo kamenje s vrha zida.

U bezidejnosti i nemoći, kad sjediš na dvorištu i čekaš vatrogasce, uzeo sam kosilicu i kosio voćnjak. Najmanje potrebno, ali liječi.

Nakon jučerašnje kardinalove Obavijesti o liturgijskim slavljinama u Velikome tjednu dobio sam nekoliko pitanja o obredima Velikog tjedna u Markuševcu. Bude li moguće, nastojat ćemo počistiti i urediti malo manje stradalu kapelicu Gospe Anđelske. Iako neće moći sudjelovati narod, mogao bi to biti znak nove nade za našu mjesnu Crkvu.

4. travnja 2020.

Subota prije Cvjetnice. U crkvi bi trebalo mnogo toga pripremiti za Veliki tjedan. Ali u crkvu se ne smije. Danas cijeli dan sjedim na crkvenom parkiralištu i bespomoćno promatram vatrogasce koji su se, konačno, od ranog jutra prihvatili skidanja dimnjaka sa krova župne kuće. A on, iako napola srušen i nagnut, ne da se. Kao da se inati, kao da govori kako je teško slomiti ono što je vjekovima označavalo „kućno ognjište“. Za razliku od nas ljudi koji, napustivši to ognjište postajemo lak plijen svakom zlu i brzo se urušavamo.

Iako još ne znamo stupanj oštećenosti kapelice Majke Božje Anđelske, danas smo je počistili, iznijeli otpalu žbuku, obrisali prašinu. Ako nam statičari ovih dana dadu dozvolu, mogla bi se uskrсна misa (dakako, bez naroda) služiti u njoj. Vjero-

jatno će nam ona narednih godina biti župna crkva. O tome ćemo odlučivati nakon prestanka opasnosti od virusa i nakon temeljitog pregleda kapelice i crkve.

5. travnja 2020., Nedjelja Muke Gospodnje - Cvjetnica

Ambijent skoro nestvaran. Nema ljudi oko crkve, nema prebiranja maslinovih grančica. Samo mir i tišina. I dakako, novi potres.

Sveta misa bez procesije, bez pjesme, bez izvanjske svečanosti, ali zato prilika da se u miru i sabranosti dublje proživi otajstvo današnjeg blagdana.

Na sv. misi u kapelici Male obitelji blagoslovio sam desetak buketa cvijeća. Neke sam podijelio namjernicima koje sam susreo na putu, ostale sam ostavio pred kapelicom za one koji će navratiti na svoju tihu molitvu. I one grančice koje ste si sami blagoslovili kod kuće, jednako su vrijedne.

U popodnevnim satima pred crkvom srećem obitelj Kota. Kažu da, iako nema mise, srce ih nedjeljom vuče pred crkvu.

6. travnja 2020., ponedjeljak Velikog tjedna

Nakon jučerašnjeg blagdana Cvjetnice, kad smo barem duhovno odahnuli, današnji „radni dan“ vraća nas u stvarnost. Zabrana izlaska, viđanje unutarnjih rana, i onih osobnih i onih na zidovima i krovovima naših kuća.

Danas je dogovoreno rušenje dimnjaka na župnoj kući i saniranje krovništva koje bi se trebalo obaviti u narednih desetak dana. Nadamo se da se do tada dimnjaci neće urušiti i tako napraviti nepopravljivu štetu u kući te da neće padati kiša koja bi mogla uništiti inventar.

Nažalost, još jedna loša vijest. Komisija statičara posjetila je danas kapelicu Majke Božje Anđelske, stavila na nju žutu naljepnicu i ne preporuča, do detaljnog pregleda, da se u nju ulazi. Planovi da ćemo na Uskrs u njoj slaviti misu i da će nam u budućnosti poslužiti kao župna crkva, do daljnjega se odgađaju. Sada ne preostaje ništa doli tražiti prikladan prostor u kojem ćemo, kad bude ukinuta zabrana okupljanja, mogli služiti sv. misu te prikladno skladište u koje bi trebalo smjestiti sve što je moguće spasiti iz crkve i iz župnog dvora, budući da će ponajprije procjena štete pa obnova zahtijevati prazne prostore, a i njezino trajanje bit će neizvjesno.

7. travnja 2020.

Svakodnevna jutarnja vožnja prema Markuševcu ispunja me novom neizvjesnošću. Hoće li biti nekih loših vijesti? Je li se netko razbolio? Je li još koja obitelj ostala bez doma? Da nije netko stradao u kakvom urušavanju kuće? Sa strahom otključavam crkvu i gledam ima li novih oštećenja. Stoje li još uvijek zlokobni dimnjaci na župnoj kući. Za sada se stvari barem ne pogoršavaju. I u susretu s ljudima čujem da se pomalo navikavaju i prihvaćaju novo stanje.

Jutros sam djelatnicima EKOSTAR-a d.o.o. iz Višnjevca predao ključeve župne kuće da bi počeli sa demontažom dimnjaka i sanacijom krova. Došli su tek kasno popodne jer nisu dobili dozvolu za putovanje u drugi grad.

Čekajući njih, da ne bi samo kukali i naricali, Slavek, Davor i Željko prihvatili su se kosilica i pokosili već podosta izraslu travu u voćnjaku. Pokraj sve nesreće čini se nebitan i besmislen posao. No, zar ćemo jednostavno dići

ruke od svega i pustiti da sve zaraste u trnje? Ne kreću li velike stvari malim koracima? Hvala im na brizi i trudu.

Veseli nas što, pored svih stvari koje se događaju oko Centra grada i Kaptola, ima ljudi koji su se sjetili da je epicentar bio u Markuševcu. Stižu različite donacije i paketi koje svakodnevno raznose dečki iz Stožera i župnog Caritasa. Počele su stizati i prve uplate na žiroračun otvoren za obnovu crkve i ostalih zgrada. Najavljena je pomoć u građevnom materijalu za obnovu kuća.

8. travnja 2020., Velika srijeda

Zadnje su pripreme za Veliko trodnevlje i Uskrs. Zašto ne smijemo u crkvu? Možda se nećemo baš u crkvi zaraziti? Možda se neće (ova naša markuševečka obilježena crvenom naljepnicom) baš na nas ovaj čas srušiti! Treba li slušati biskupe ili smo mi veći vjernici od njih? Je li Sotona pobijedio zato što na Uskrs nećemo u crkvu?

Brojna pitanja na koja imam samo jedan odgovor. Nemam Isusovo božansko sveznanje i ne znam ni nebeske ni zemaljske tajne. Ali, mi smo vjernici koji uz vjeru u Trojedinog Boga ispovijedamo vjeru i u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu, koja vođena Papom i biskupima (a oni Duhom Svetim) brodi ovim svijetom. A kad čovjek ne može proniknuti sve aspekte života, dobro dođe poslušnost. Nisu biskupi tako odlučili iz svog hira. Zato se itekako konzultiraju stručnjaci za viruse kao i stručnjaci za statiku zgrada. Isus nije svojima mogao sve objasniti. I on je savjetovao: „Imajte vjere“!

Djelatnici EKOSTAR-a d.o.o. iz Višnjevca danas su u potpunosti srušili zapadni dimnjak na župnoj kući i tako barem prepolovili opasnost od urušavanja tog dijela kuće. Ostaje istočni, puno delikatniji, zatim idući tjedan popravak krovišta.

Pitaju mnogi kad će se znati nešto više o sudbini crkve. Za sada možemo samo čekati prve slobodne stručnjake koji će morati napraviti dubinska snimanja popucalih zidova i stropova, pukotina na tornju, nakon kojih će se moći donijeti prava odluka. Kažu da bi to moglo potrajati godinama...

9. travnja 2020., Veliki četvrtak

U 10 sati trebala je u Zagrebačkoj katedrali početi Misa posvete ulja na kojoj sudjeluju svi biskupi i svećenici. Zbog virusa i zbog potresom oštećene katedrale neće se održati.

Umjesto u Katedrali stojim pred

crkvom u Markuševcu i promatram radnike EKOSTARA kako se i danas muče s dimnjakom na župnoj kući. I njima je teško ovih dana i blagdana raditi, ali svi nastojimo barem spasiti ono što se spasiti daje. Tko zna do kad će vrijeme služiti.

Na večer je u kapelici Male obitelji na Vincekovom bregu služena Misa večere Gospodnje.

10. travnja 2020., Veliki petak

Zbog potrebe da se za lijepa vremena što prije sanira krovšte župne kuće, iako nevoljko, dogovoreno je da se i danas radi.

Obredi Velikog petka obavljani su u kapelici sestara Male obitelji, nadam se u duhovnoj povezanosti sa svima koji bi htjeli biti osobno prisutni.

11. travnja 2020., Velika subota

Od jutra brojni pozivi sa pitanjem hoće li se moći pokloniti pred Božjim grobom? Čak i da se držimo preporuka epidemiologa o „socijalnoj distanci“ nemamo gdje napraviti grob. Crkva „neupotrebljiva“, a kapelica „privremeno neupotrebljiva“. Postavljanje Božjeg groba na livadi bilo bi neumjesno. No, tko nam brani da se povučemo u samoću svoje sobe, da pred „duhovnim grobom“ ne otvorimo svoje srce, izrečemo svoju molitvu.

A sutra ujutro, hoće li biti blagoslova jela? Može li se barem župnik provesti u autu i škropiti „onako usput“? Naša biskupska konferencija je odredila da se blagoslov obavi u obiteljima. Kad se obitelj zajednički okupi za stolom, neka zajedno izmole Očenaš, a potom neka otac ili majka blagoslove hranu.

12. travnja 2020., Nedjelja uskrsnuća Gospodnjega

Teško je zamisliti da se može slaviti bez ranojutarnjeg blagoslova jela, posvemašnjeg čestitanja, svečanih svetih misa, pokušaja nas propovjednika da „uzvišenim“ riječima objašnjavamo smisao i dubinu ovodnevnih otajstava, posjeta široj obitelji, rodbini i prijateljima. Ali ove godine je tako. Ostanak u uskom krugu obitelji, osobna i obiteljska molitva, misa preko medija, komunikacija sa prijateljima preko telefona, župna misa bez naroda u skromnoj kapelici sestara Male obitelji.

Koliko god nam je vanjština važna za doživljaj, toliko nam nametnuta izolacija daje priliku za dubinsko, unutarnje promatranje uskrsnog otajstva. Nadam se da bi ovogodišnje slavlje Uskrsa moglo proći kao novo, obogaćujuće iskustvo.

13. travnja 2020., Uskrсни ponedjeljak

Prijašnjih godina smo na današnji dan hodočastili Majci Božjoj Remetskoj, gdje smo u zajedništvu vjernika Remetskog dekanata i čitavog Zagreba sv. misom slavili Kristovo uskrsnuće (gledam misu iz Remeta na televiziji, župnik i četvero vjernika). Na markuševečkim cestama danas ni žive duše. Nećemo se okupiti na misi u našoj crkvi (osim nas četvero u kapelici Male obitelji), nećemo hodočastiti u Remete, nećemo posjećivati prijatelje i rođake, zajednički blagovati, radovati se.

14. travnja 2020., utorak vazmenog tjedna

Snijeg i kiša, vjetar. Današnje zahlađenje, nakon nekoliko sunčanih i lijepih dana, opet nas stavlja u brige. Mnogi od nas gledaju u svoja stradala i još uvijek nesani-rana krovista kroz koja ulazi kiša i moči ono što je nakon potresa preostalo. Nadamo se da neće nastati velika šteta. Zahvaljujući dečkima iz EKOSTAR-a, dimnjaci na župnoj kući su uspješno srušeni i spušteni kao hrpa otpada na crkveno parkiralište. Danas je ugrađen krovni prozor i postavljen čelični dimnjak. Završetak cjelokupne sanacija krova očekuje se sutra.

Nakon uskrsnih blagdana, usprkos zabrani okupljanja zbog pandemije COVID-a 19, moramo se početi baviti stradalom crkvom. Ne znamo kakva će biti konačna odluka o njenoj sudbini nakon detaljnog statičkog pregleda. Svjesni smo da brza obnova crkve i župne kuće nije izgledna. Za sada, iako se u crkvu ne bi smjelo ulaziti, trebalo bi iznijeti njen inventar kako bi se spriječilo njegovo propadanje, a crkva se ispraznila. Župna vijeća predlažu da, zbog trenutne nemogućnosti organiziranja velikih akcija sa puno ljudi, zamolimo župljane, ako u svojim kućama i prostorima imaju mogućnosti i mjesta, „udome“ nešto od tog inventara: pojedini kip ili sliku iz crkve, crkveno ruho i staro i novo, prvopričesničke haljine, oltarnike, vrijedne stare

župne knjige, dio župne biblioteke (koja sadrži više do 5000 knjiga) itd. Na taj način bi se te stvari sačuvala od propadanja kako bi se kasnije vratile u obnovljenu crkvu i kuću ili u prikladno skladište.

Oltari, propovjedaonica, klupe bit će pospremljeni nakon što se bude mogla organizirati veća akcija.

Očekujemo i što skoriji stručni pregled kapelice Majke Božje Anđelske, ne bi li je, bude li proglašena sigurnom, pretvorili u privremenu župnu crkvu kako bi u njoj slavili mise, krstili, vjenčali...

15. travnja 2020., srijeda vazmenog tjedna

Nakon jučerašnje kiše i snijega, danas je sunce izmamilo mnoge da izađu van. Mogu se po Markuševcu čuti kosilice i pile, vidim nekoliko gospođa kako plijevu svoje vrtove i cvjetnjake. Pred SVEPROM-om je gužva, što znači da je krenula obnova. Koliko god nas proljetno sunce tjera u akciju, toliko se nadamo da će zaustaviti prijetnju zaraze virusom i vratiti nas „normalnom“ životu.

Dok na tavanu župne kuće traju zadnji radovi na sanaciji dimnjaka i krova, dotle su svoj novi (privremeni) dom u našim obiteljskim kućama pronašli kipovi iz crkve: Gospa Fatimska, Sv. Rok, Srce Isusovo, Sv. Antun, te je iseljeno staro misno ruho. Nadamo se na taj način sačuvati i ostale kipove i slike, oltare, kao i namještaj.

Lijepo je pratiti odjek pisma kojim je skupina markuševečkih vjernika pokazala kako jednostavno pomoći župi u vrijeme pandemije i nakon pretrpljene ogromne štete od potresa. Objavljeno je na nekim portalima, a pojedine župe ga, kao primjer, stavljaju i na svoje župne stranice.

Želja nam je što prije dobiti dijagnozu o stanju crkve, pa kad je već proljeće i akcija, da se pokrene i njena obnova.

16. travnja 2020., četvrtak vazmenog tjedna

Čini se da proljetni dani polako vraćaju život u Markuševac.

Danas su novi privremeni dom našli kipovi Sv. Ane s Marijom i kip Sv. Josipa.

Radovi na sanaciji krova župne kuće se privode kraju. Nisu završeni danas jer smo dizalicu „posudili“ za prekrivanje urušenog zida na čučerskoj crkvi, koja je također jako stradala u potresu.

17. travnja 2020., petak vazmenog tjedna

Današnje prijepodne trebalo je proći u susretu sa stručnjacima Restauratorskog zavoda, koji su se najavili kako bi svojim stručnim okom procijenili štetu na zaštićenim kulturnim dobrima i kako bi dali eventualne preporuke za buduće postupanje sa crkvom, kapelicom i župnom kućom. Nisu došli, zanimljivije im je bilo spuštanje vrha sjevernog tornja katedrale.

Priznajem, malo sam zavidan svoj pažnji koja se pridaje katedrali nauštrb naših malih, skromnih crkvice. Nadam se da ćemo kad-tad i mi doći u fokus interesa i djelovanja raznih nadležnih službi.

No, ni mi ne mirujemo. Danas je završena sanacija krovšta na župnoj kući u kojoj su uklonjeni ogromni, nestabilni dimnjaci, ojačana je krovna konstrukcija i poravnani crjepovi koje je potres izbacio iz svojih ležišta. Obavljeno je nekoliko razgovora sa župljanima koji će se zauzeti da bi se što žurnije angažirali građevni stručnjaci. Oni bi svojim mišljenjima i rješenjima trebali odrediti budućnost crkve, kapelice i kuće, predložiti daljnje postupke. Ta mišljenja i rješenja služila bi nam kao podloga da se što skorije pojavimo pred crkvenim i svjetovnim vlastima i tako požurimo i odluke i radove.

Svoj novi dom danas su dobili kipovi Sv. Mihaela Arkenđela i Sv. Florjana kao i sve svetačke slike iz crkve.

18. travnja 2020., subota vazmenog tjedna

Ovih dana primio sam nekoliko upita što će biti s našom Krizmom i Prvom pričesću. Za sada nemam odgovor. Osluškiat ćemo preporuke stožera koji se bori s pandemijom i naših biskupa koji će, opet u dogovoru s istima, napraviti nove rasporede i planove. Povrh toga mi ćemo morati pronaći i odgovarajući prostor za naša slavlja.

U međuvremenu činimo sitnice koje bi trebale vratiti život u župni dvor. Danas je po braći Žagar počišćen krš u maloj sobi na katu u kojoj su bile pohranjene stare knjige (npr. Suma theologica iz 1711. godine, petnaestak centimetara debela knjiga velikog formata, uvezena u bijelu kožu, tiskana goticom u Veneciji). Knjige su

iznesene i za trećinu njih nađen je privremeni dom do obnove župne kuće. Preostale knjige čekaju udomitelje.

19. travnja 2020., Druga vazmena nedjelja

I danas misa u Maloj obitelji. Nedjeljni razgovori s ljudima kojima misa zaista nedostaje. Nadamo se da će ta čežnja doći i kod onih koji nisu bili redoviti na misama.

20. travnja 2020.

Pred nekoliko dana najavljen posjet stručnjaka iz Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode dogodio se danas. Detaljno su pregledali crkvu (iznutra, unutrašnjost tornja, krovšte) kapelicu Gospe Anđelske i župnu kuću. Kako je njihov posao zaštita starina, oni bi, barem onako na prvu, sve obnovili, vratili u prvobitno stanje (uz moju zajedljivu primjedbu - čekali sljedeći potres pa da sve krene ispočetka). Za sada će predati izvještaj o stanju građevina Ministarstvu kulture i tu prestaje njihova briga. A nama ostaje čekati stručne procjene statičara pa u zajedništvu zaštitara starina, građevne struke i crkvenih vlasti donesti najoptimalnije odluke za budućnost.

Danas su svoje novo boravište pronašle postaje križnog puta i u subotu preostale stare knjige iz župne knjižnice.

21. travnja 2020.

Današnji dan rezerviran je za propuštenu župnu administraciju. Od gradskih službi zatražio sam odvoz ogromne hrpe krša nastalog nakon uklanjanja dvaju dimnjaka iz župne kuće, a Gradskom povjerenstvu Grada Zagreba za procjenu šteta od prirodnih nepogoda prijavio sam oštećenja na crkvi, kapelicama Gospe Anđelske, sv. Vida u Markuševečkoj Trnavi i sv. Križa u Markuševečkom Popovcu te na župnoj kući. Nadam se da će, nakon obrade podataka biti i adekvatan odaziv u smislu pomoći kod obnove.

Također sastavljeno je, nakon jučerašnjeg pohoda izaslanstva Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture izvješće koje će biti predstavljeno župnim vijećima.

22. travnja 2020.

Nakon što su se pročuli glasovi kako će se ovih dana „relaksirati“ zabrane koje nam priječe okupljanje, počeli smo s pripremama za „prvu“ misu nakon epidemije i potresa. Već sam u više navrata napisao kako nam je crkva u potpunosti neuporabljiva dok se za kapelicu Gospe Anđelske, kako bi se u njoj sigurno mogla služiti misa, traži detaljni pregled. Jedan od takvih pregleda napravljen je danas. No vijesti nisu dobre. Grupa stručnjaka statičara ne može jamčiti sigurnost prije nego li se svodovi kapelice privremeno, a potom i trajno osiguraju, učvrste i saniraju. Sutra se nastavljaju daljnji pregledi i konzultacije, nadamo se i određenim rješenjima kako bi se u njoj mogle služiti barem svakodnevne mise, krstiti, vjenčati.

Danas je primijećeno da se za potresa zakrenula lukovica tornja. Netko se našalio kako se talijanska Pisa ponosi kosim tornjem, a Markuševac će biti poznat po „u-vrnutom“ tornju.

Dok nam je obnova oštećenih zgrada u zastoju, radimo ono što smijemo i možemo: zahvaljujući Slaveku Hercegu i Davoru Kršiću pokošena je trava po voćnjaku.

23. travnja 2020.

Jutrošnja dva jača potresa s epicentrom ispod Markuševca vraćaju naša sjećanja mjesec dana unatrag, da se ne zaboravi! Površnim pregledom crkve, kapelice i župne kuće ne primjećuju se nova oštećenja.

Nastavljen je jučerašnji pregled kapelice. Previše je nepoznanica, i administrativnih i materijalnih da bi se mogle donositi odluke. Zato ni današnji sastanak sa statičarima i konzervatorima nije nas pomaknuo prema rješenju, ali je iznjedrio neke preporuke. Nadamo se da će se, kako je danas navijestila Vlada, 2. svibnja u njoj, kao privremenoj župnoj crkvi, moći služiti sv. misa.

U sjenici ispred crkve održan je sastanak s predstavnicima Caritasa Zagrebačke nadbiskupije koji su našem župnom Caritasu predstavili neke planove i buduće akcije pomaganja stradalnicima od potresa u podsljemenskim župama.

24. travnja 2020.

Danas sam posjetio kolege svećenike u također stradalim župama Granešini i Vugrovcu. Sve nas mori ista briga: što će biti sa stradalim građevinama, (hoće li se

restaurirati ili rušiti), tko će se usuditi o tome donijeti konačnu odluku, tko će i kako će se sve to platiti, gdje će se, nakon ukidanja zabrane okupljanja zbog pandemije COVID 19, održavati sv. mise? Dok se život u našim ulicama postupno normalizira, mi kao da tapkamo u mjestu. Previše pitanja, a odgovora nema.

Za sada nastojimo osigurati unutrašnjost kapelice Gospe Anđelske od eventualnog pada svoda, kako bi se u njoj mogle slaviti svakodnevne sv. mise dok za nedjeljne mise, barem kroz ljeto, predviđamo vanjski prostor pred crkvom. Kao jedno od rješenja nudi se i postavljanje većeg šatora na livadi pored kapelice.

I sanjamo propuštenu dvoranu pastoralnog centra. Da smo barem prije par godina napravili nešto više! No, ni sada nije kasno da se planovi počnu oživotvorivati.

25. travnja 2020.

„Dođi, Duše Presveti“ trebalo se oriti danas u našoj župnoj crkvi. Naime, današnjeg dana trebalo je šezdesetak naših mladih krizmanika primiti sakrament Svete potvrde.

Umjesto svečanog slavlja zadovoljili smo se, ne manje vrijednom sv. misom u kapelici Male obitelji. A prije toga - metla. Očistili smo od krša sakristiju i crkveno svetište te upakirali misnice, oltarnike i ostalo crkveno ruho, koje će, nadamo se, netko preuzeti na čuvanje dok se opet ne bude moglo svečano pokazati na nekoj budućoj svečanoj misi u ovoj ili nekoj drugoj crkvi.

Posjetile su nas sestre Milosrdnice, obećale pratiti našu duhovnu i materijalnu obnovu svojim molitvama i prinesle su svoj novčani dar od 7 000 EUR za obnovu crkve i pomoć najviše stradalim obiteljima. Hvala im.

26. travnja 2020., Treća vazmena nedjelja

Još jedna nedjelja sa sv. misom bez naroda. Oko podne srećem neke obitelji pred crkvom. Bili su, kažu, na sv. misi pred televizorom, ali im fali crkva, makar i „neuporabljiva“, makar zaključana. I ne samo crkva. Nedostaje im i zajednica, čak i oni koji su ih za vrijeme mise ljutili i dekoncentrirali. A tek pričest! Bez osobne prisutnosti nije moguća, a mnogima nedostaje više nego što su se tome mogli nadati.

U bezidejnosti, kako li će to biti iduće nedjelje kad se bude moglo imati javnu misu, i u strahu hoće li uopće tko doći, ovakvi primjeri bude nadu. Dok će neki reći da će i nadalje ostati uz televizore i kompjutere, dotle će drugi dubljom vjerom i čežnjom tražiti Božju i ljudsku blizinu.

27. travnja 2020.

Nakon što je Stožer civilne zaštite objavio da će se od 2. svibnja moći služiti sv. mise za javnost, ne skriva se oduševljenje onih kojima zaista sv. misa nedostaje, kao i ogorčenost onih koji bi nas najradije satri i zauvijek zabranili sve što vjera znači. Dok čekamo detaljne upute naših biskupa, ostaje nam izvršiti sve moguće pripreme i prilagodbe. A nama, koji imamo „neuporabljivu“ crkvu - nove brige.

Danas smo definitivno odlučili da ćemo nedjeljne mise (barem do jeseni) slaviti na vanjskom oltaru ispred crkve. Odluku o mjestu slavlja svagdanjih misa također moramo donijeti u roku par dana. Hoće li to biti kapelica Majke Božje Anđelske, koja je također statički ugrožena, ili dvorana u podrumu župne kuće odlučit ćemo na temelju dodatnih provjera i sugestija.

28. travnja 2020.

Volio bih da ovih dana mogu pripremati crkvu za sv. mise. No, znamo da ih u njoj još dugo neće biti. Nakon današnjih konzultacija sa statičarima moramo odustati i od kapelice MB Anđelske. Naime, razlog pucanja njezinih zidova i svoda pronađen je u slabosti i raspadu temelja koji su popustili i koje treba sanirati prije nego li se počne bilo kakva druga sanacija same kapelice. Zbog toga nema smisla u nju stavljati ni zaštitnu skelu.

Jedini preostali prostor prikladan za svakodnevne sv. mise ostaje u podrumu kuće za koji me uvjeravaju da je siguran od potresa. Nakon te odluke sam kratko dan skidajući popucalu žbuku u podrumu župne kuće (dosadašnja vjeronaučna dvorana) kako bi se mogle pokrpati nastale pukotine i kako bi rečena dvorana u dogledno vrijeme zamijenila markuševečku župnu crkvu. Već danas preko Facebooka najavljujem subotnju radnu akciju u kojoj ćemo iz crkve u dvoranu prenijeti nešto od namještaja, misno posuđe, ruho, knjige, dobro je počistiti i pripremiti da bude dostojna ugostiti Nebeskog Gosta i one koji će se s njime htjeti podružiti držeći se uputa naših biskupa koji će, po napucima Stožera civilne zaštite, propisati propozicije za nedjeljne i svakodnevne sv. mise.

29. travnja 2020.

Dan kad će se opet moći slaviti sv. misa s narodom je blizu. Kako bi bilo jednostavno (mnogima će tako i biti) otključati crkvu i pustiti vjernike unutra! Ali mi u Markuševcu (i još neki u blizini epicentra potresa), nažalost, to ne možemo. Zato i danas odrađujemo pripreme za taj događaj.

Danas smo pregledali od potresa učinjene pukotine u vjeronaučnoj dvorani i pripremili ih za sutrašnje bojanje. Pred crkvom je postavljena građevinska ograda koja će na nedjeljnoj sv. misi čuvati naše glave od eventualnog pada žbuke s tornja a na konstrukciju sjenice iznad vanjskog oltara postavljen je razglas. Glavnina priprema odradit će se u subotu.

Još uvijek nismo dobili upute naših biskupa kako će se konkretno mise odvijati, koliko će ljudi moći biti prisutno, što će bit s „viškom“ onih koji će doći? Zbog toga još nije određena ni satnica. Za sada ostaje moliti i nadati se da će u nedjelju biti lijepo vrijeme.

Jutros sam obavio kratki razgovor s biskupom Gorskim glede slavljenja nedjeljnih sv. misa u Markuševcu. Svjesni smo da će misa na otvorenom biti problematična i zbog jakog sunca i zbog moguće kiše, a nemoguća kad zazimi. Morat će se naći dovoljno velik zatvoren prostor ili čak ubrzano izgraditi kakvu dvoranu. Oni bi željeli da se u rješavanje prostora za sv. misu što više uključe sami župljani. Stoga svaki prijedlog i pomoć dobro su došli kako bi se, kad sazrije vrijeme, donijela najbolja odluka.

Navečer čitam da je održan koordinacijski sastanak nadbiskupijskih tijela u vezi otklanjanja šteta uzrokovanih potresom. Nisu pozvali nikoga od župnika čije su crkve „neuporabljive“.

30. travnja 2020.

Danas ujutro bio sam pozvan blagosloviti temeljni kamen novogradnje budućeg doma umirovljenika u Markuševcu.

S nestrpljenjem očekujemo subotu, dan kada se život vraća u naše crkve. Još uvijek nismo dobili upute naših biskupa pa ne mogu predvidjeti detalje. Za sada znamo da će sv. mise nedjeljom do daljnjega biti na vanjskom oltaru pred crkvom a dnevne u podrumu župne kuće.

1. svibnja 2020.

Blagdan je sv. Josipa Radnika. Jedni bi slavili Praznik rada dok smo mi Šimunčani trebali na Mazalici slaviti sv. misu za naše poginule branitelje, osobito one koji su stradali u operaciji Bljesak 1. - 3. svibnja 1995. godine. Spletom okolnosti (COVID

19, potres, kišovito vrijeme) misa je i danas služena u kapelici Male obitelji na Vincekovom bregu. I to posljednja u ovim teškim vremenima. Hvala sestrama što su otvorile vrata svoje kuće i svoja srca kako bi se usprkos svim nepogodama u Markuševcu slavilo euharistijsko otajstvo.

Ako je današnja misa posljednja kod sestara, sutra bi trebala biti prva koja će se slaviti u novom prostoru u podrumu župne kuće i to u „starom“ redovitom terminu u 18:30.

2. svibnja 2020.

Danas je dvadesetak zauzetih župljana, koji su se odazvali pozivu, uredilo u podrumu markuševečke župne kuće novi crkveni prostor. Neće biti uznosit kao „stara“ crkva ni lijepo barokno oslikan kao kapelica Majke Božje Anđelske, ali bit će, na-

damo se, dostojno i dostatno mjesto u kojem će se Šimunčani do daljnjega moliti, slaviti sv. mise, sakramente. Skromnost tog mjesta neće umanjivati veličinu Božje prisutnosti, ali će nama ljudima biti trajni podsjetnik da bi trebali i Bogu i sebi napraviti veći, udobniji, ljepši dom. Lijepo reče jedan župljanin: „Stradavanje crkve u ovom potresu pružilo je priliku da i naša generacija ostavi svoj trag“.

Stožera, njih dvadeset.

Od danas, dakle, „smijemo“ ponovo služiti sv. misu. Večernja sv. misa kojom je počelo u Markuševcu „novo vrijeme“, služena je u novouređenoj kapelici u prisutnosti maksimalnog mogućeg broja vjernika po preporuci

3. svibnja 2020., Četvrta vazmena nedjelja, Nedjelja Dobrog Pastira

Dugo očekivana nedjelja kad će narod, držeći se propisa Stožera, moći sudjelovati u svetoj misi.

Od jutra pripremamo vanjski oltar, razglas... A onda iščekivanje: hoće li narod doći? I ugodno iznenađenje: prostor ispred crkve ispunjen skoro redovitim predvirusnim brojem ljudi. Stojeći, okrenuti u suprotnom smjeru nego inače, pogleda uprtog u vanjski oltar iznad kojega strši oštećeni crkveni toranj, neobično glasno mole, u potpunoj tišini slušaju, suznim okom pristupaju sv. pričesti... I tako na sve tri mise.

Po završetku svetih misa prisutni župljani odlaze svojim kućama, sretni zbog osobnog sudjelovanja na euharistijskom slavlju, ali i sa stotinu pitanja: Što će biti s crkvom, gdje ćemo se okupljati na nedjeljnim misama kada se stvari vrate u normalu...? Za sada odgovora nema, no tolika prisutnost i čežnja za sudjelovanjem bude nadu da nije sve propalo i da bi

moglo nastati vrijeme aktivne obnove, i zgrada i duša.

Crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja na Šimunje, 28. listopada 2019.

ZAMJENSKA CRKVA⁴

29. travnja 2020. Jutros sam obavio kratki razgovori s biskupom Gorskim glede slavljenja nedjeljnih sv. misa u Markuševcu. Svjesni smo da će misa na otvorenom biti problematična i zbog jakog sunca i zbog moguće kiše, a nemoguća kad zazimi. Morat će se naći dovoljno velik zatvoren prostor ili čak ubrzano izgraditi kakvu dvoranu. Oni bi željeli da se u rješavanje prostora za sv. misu što više uključe sami župljani. Stoga svaki prijedlog i pomoć dobro su došli kako bi se, kad sazrije vrijeme, donijela najbolja odluka.

19. svibnja 2020. Na izričito traženje susreta prima me biskup Mijo Gorski. Izvještavam ga o trenutnom stanju crkvenih objekata, predstavljam naša razmišljanja o budućnosti obnove crkve, kapelice i kuće, nosim mu dvije ponude za gradnju privremene metalne hale koja bi u dogledno vrijeme služila kao crkva. Veseli me da je i on počeo prikupljate takve ponude i predviđa da bi, nakon što župa pripremi temeljnu ploču, Nadbiskupija mogla platiti takvu halu. Očekujemo poziv nadbiskupa.

4. lipnja 2020. Biskup Gorski u Markuševcu pregovora sa Ivicom Morovićem o uvjetima gradnje „crkvenih“ hala. Naime g. Morović pregovara u ime poduzeća Eko Star iz Velikog Trojstva (oni koji su nam rušili prije dva mjeseca dimnjake) čiju je ponudu kaptolski gremij procijenio kao najpovoljniju. Budući da župnici Grane-

⁴ Izvatci iz Spomenice župe sv. Šimuna i Jude Tadeja Zagreb - Markuševac od 29. travnja do 16. listopada 2020. koji opisuju pripreme, gradnju i uređivanje zamjenskog bogoslužnog prostora. Uz tekst Spomenice priložene su fotografije iz župnog arhiva koje prate određene faze gradnje.

šine i Čučerja nisu po tom pitanju ništa napravili, i ponude (pet njih) i razgovori o izgledu i uvjetima idu preko leđa *šimunjskog* župnika.

5. lipnja 2020. Na Kaptolu je organiziran susret biskupa, vikara, ekonoma s tri župnika kojima je potrebna zamjenska crkva. Na temelju jučerašnjih razgovora dogovoreno je da će se u Markuševcu, Čučerju i Granešini na trošak Nadbiskupije graditi montažne crkve od 300 m² za koje će župe pripremiti podne ploče.

Zadnji dani lipnja prolaze u neugodnom čekanju dogovora između graditelja crkvene hale i Kaptola. Vrijeme ide, a ništa se ne radi. A nisu se pokazali ni domaći graditelji. Mnogima puna usta pomoći i sudjelovanja, no koga god pitaš više se ne javlja.

Po predviđanjima, razgovori i pregovori nisu urodili plodom. Činovnici Grada Zagreba inzistiraju na svim uvjetima za građevnu dozvolu, mi bi brži i jednostavniji postupak. Koncern domaćih građevinaraca bi napravio temelje, ali (jedni bi kopali, drugi vozili, treći betonirali ...) na kraju ni oni ne znaju tko bi što.

Treba presjeći, pa Župno ekonomsko vijeće 16. srpnja ovlašćuje župnika da potpiše Ugovor o gradnji temelja sa budućim graditeljima crkvene hale. Nisu najjeftiniji, ali će valjda sebi napraviti potrebne i dobre temelje.

A dozvole? Kaptolu je predložen poziv na članak 129. Zakona o gradnji po kojemu se u slučaju ugroženosti dozvoljava graditi bez građevinske dozvole. Nategnuto tumačenje! Zaštićenu kulturnu cjelinu ne spominjemo. Ja po drugi puta gradim crkvu u svojstvu bespravnog graditelja.

Ipak se kreće! Nakon silnih izgubljenih dana ljeta i sušne jeseni došla je 8. listopada ekipa geodeta iskolčiti gradilište nove crkve. Čekamo početak iskapanja.

I konačno, nakon cjeloljetnog čekanja i gubljenja vremena, pregovora s restauratorima i raznim službama koje su priječile gradnju crkve, u četvrtak, 15. listopada, po najvećoj kiši, iz Granešine je stigao bager koji bi trebao početi kopati temelje. I kako se moglo očekivati, bager je zaglavio u blatu. Prvi izgubljen dan!

Drugog dana iskapanja, odmah ujutro, bager se pokvario, a kamion polomio. Iduća dva dana cijela ekipa popravlja bager i švasa kamion. Druga ekipa sprema armaturu. Barem nešto vidljivo i korisno.

Sljedećih dana nešto se kopa, premješta zemlja s jedne hrpe na drugu. Posebni izazov je pronaći instalacije vode, kanalizacije i plina jer ne postoje nacrti, a nitko se ne sjeća gdje su postavljene. Pažljivo otkopavanje završava totalnim uništenjem kanalizacije i vodovoda, koje će se trebati raditi

iznova. Otkriveno je također da krovni oluci na kući, koji su uredno spojeni na plastične odvode, završavaju u grabi uz temelje kuće. Čudimo se zašto zid propada! I njih će trebati prespojiti u kanalizaciju.

Konačno, u subotu 24. listopada, opet po kiši, dolazi na župno dvorište pumpa za beton i mikseri s betonom. Betoniraju se temelji buduće privremene crkve.

Beton temelja buduće privremene crkve se suši deset dana, da bi u četvrtak, 5. studenog počela nova faza iskopavanja i navoženje kamenja koje će biti ispod podne ploče.

Slijede beskrajna armiranja, *šalanja*, polaganje izolacija da bi se konačno 20. studenoga zalila temeljna ploča i kroz čitavu noć bila zaglađivana. A nakon toga tri tjedna stvrdnjavanja.

G. Sinković, graditelj temeljne ploče za crkvu, obavještava me da će cijena biti više nego dupla u odnosu na dogovorenu. Zašto razlika? Kaptolski projekt naručen je samo za temeljne blokove i „mršavi“ beton crkve. Ni riječi o armiranoj ploči, hidroizolaciji, termoizolaciji, gromobranu, kanalizaciji, vodovodu, odvodnji oborinskih voda, pristupnim stazama, uređenju okoliša. Zašto nije sve u projektu? Na Kaptolu kažu da im je bilo preskupo platiti kompletni projekt. A nama? Umjesto 180 000 kn koštati će nas skoro 400 000 kn. Nadzorni ing. Franjo Lončar potpisuje da su ti dodatni radovi zaista potrebni i da su korektno i zanatski i u okviru poštenih cijena napravljeni. Jedina je žal što smo od Grada

tražili samo onih 180 000 kn, dok preostalih 200 000 kn sjeda na trošak župne blagajne. Opo-minju me suradnici da premalo tražim od župljana. Većinu baš briga, i onako se ne bi odazvali. Mnogi zbog obnova kuća nemaju viška, a neki su izjavili da ne žele sudjelovati u tome.

Nakon (konačno) završenog betoniranja temelja buduće crkve i odležavanja betona, 7. prosinca trebala je započeti montaža metalnih dijelova. Rečenog dana na gradilištu ni žive duše. Zovem g. Marija Morovića, zaduženog za montažu, a on

obećaje početak radova za 10. prosinca. Tog dana zbilja je dovezao nekoliko metalnih stupova. Oni i nakon tri dana od „početka“ stoje sa strane nedirnuti.

Ujutro 29. prosinca zove Nadbiskupijski ekonom preč. Šestak. Interesira se za stanje zgrada nakon jučerašnjeg potresa i priopćava da će raskinuti ugovor s dosadašnjim neuspjelim graditeljima privremene limene crkve. Sada traže nove montere. Obećao sam sam sebi da se više neću ni ljutiti ni brinuti ni za što.

U utorak, 12. siječnja pojavio se na crkvenom parkiralištu kamion natovaren željeznim stupovima. Konačno, mislili smo, počinje gradnja crkve. Stupovi su istovareni, ali radovi ne počinju. Nakon nekoliko dana čujemo da stupovi nisu napravljeni po projektu i da treba prerada, a koji dan kasnije stiže vijest da je raskinut ugovor s firmom EKOSTAR koja ih je napravila i trebala montirati. Nadbiskupijski ekonom još ne zna tko će to napraviti. Sveopća radost među vjernicima prve nedjelje po dovozu stupova pretvara se u ljutnju, pada i koja neprimjerena riječ.

Par lijepih dana početkom veljače idealno su vrijeme za završetak zemljanih radova oko temeljne ploče montažne crkve. SIN Mont-ovi dečki dovoze kamion i bager, a onda već viđeno: taman su uspjeli iskopati jamu za plinsku instalaciju (3. veljače) kad im je bager zaglavio u blatu (?) i opet se pokvario. Ostaju nesređene škarpe, raskopani prilazi, blato sve naokolo. Idućih šest tjedana bager stoji na parkiralištu i čeka bolje dane.

Ranije dovezena građa konstrukcije nove crkve je 4. ožujka odvezena u Krapinu na preradu i doradu. Nadbiskupijski ekonom dogovorio je sa svojim bivšim župljanima, firmom M. I. HRŠAK, navodno velikim i pouzdanim graditeljima (kako za njih nije znao prije osam mjeseci?) nastavak gradnje crkve. Plan je da se konstrukcija podigne od 17. do 20. ožujka, a obloži panelima u tjednu iza. Teoretski je moguće slavlje Cvjetnice u novoj crkvi.

lima u tjednu iza. Teoretski je moguće slavlje Cvjetnice u novoj crkvi.

Četvrtak, 18. ožujka 2020. Nadrealan prizor na temeljnoj ploči buduće crkve. U rano jutro postavljena je auto dizalica koja ubrzo iskrcava kamion napunjen stupovima i nosačima. U idućih sat vremena postavljena su dva stupa. Da čovjek ne povjeruje nakon svih prijašnjih pokušaja, prevara, odugovlačenja! Ipak se kreće! Ali ne za dugo. Već kod podizanja trećeg stupa primijećena je neravnina temeljnog betona. Radovi su obustavljeni dok nije pronađeno rješenje u podlošcima ispod stupova.

Iduća dva dana, u petak i subotu zaista je podignuta kompletna nosiva konstrukcija stupova i krovnih nosača. Jasno se vidi veličina nove crkve. Planirano je da se konstrukcija u ponedjeljak i utorak dodatno učvrsti, a iza toga dolazi na red oblaganje panelima. Slavlje Cvjetnice u novoj crkvi izgleda realno. Užurbano dogovaramo izradu električnih instalacija s Mučnjakovim ELICOM-om, Miro Špiček organizira

izradu podija za oltar koji će idućih dana variti i montirati Robert Pavleković.

24. ožujka, te na Blagovijest 25. ožujka, konstrukcija buduće crkve oblaže se sendvič-panelima te se polako nazire crkveni prostor. Sve to završava u subotu, 27. ožujka kad su navečer (još ne pod krovom) unutar zidova u novoj crkvi sjeli ispovjednici prigodom korizmene ispovijedi.

U ponedjeljak, 29. ožujka postavljaju se krovni paneli, a krov je završen dan kasnije.

U utorak, 30. ožujka, po jutarnjem završetku montaže krova Hršakovi Krapinci montiraju snjegobrane, i unutarne lajsne, njihovi kooperanti dovezli su i montiraju prozore i vrata, a Miro Špiček sa svojom ekipom oblaže daskama oltarni podij. Budući da je krov crkve zgotovljen, na večer objavljujem na Facebooku poziv za sutrašnje čišćenje i namještanje nove crkve. „Lajkova“ sa-

mo nekoliko. Hoće li tko doći?

Srijeda, 31. ožujka. U rano popodne pristiže ženska ekipa. Usisavač, metle, krpe. Iza toga muška ekipa (neokatekumeni najbrojniji) rastavlja oltare u staroj crkvi, čisti ih od prašine i postavlja ih u novu crkvu. Preneseno je i pedeset stolica iz vjeronaučne dvorane. Beno i njegov Karlo postavljaju razglas.

Veliki četvrtak, 1. travnja. Prije podne još se naveliko radi na završetku crkve. Na redu su opšavi prozora, žljebovi i oluci. Postavljam stare svijećnjake, nazivam one kojima sam povjerio „udomljavanje“ svetaca da ih vrate, pripremam oltar (za sada „neokatekumenski stol“), liturgijsko posuđe.

Pred misu Večere Gospodnje (na koju je inače dolazilo pedesetak ljudi) okupilo se tristotinjak. Žao mi je mnogih koji zbog ograničenog broja zbog korona virusa nisu smjeli u crkvu. Svečana misa, pjevanje. I mrlja: nakon mise čujem da vanjski raz-

glas nije radio. Nadam se da zbog toga nema previše razočaranih i da će ponovo doći.

I došli su. Na veliki petak stotinjak ljudi u crkvi i barem još toliko u dvorištu. Vraća li se Šimunčanima osjećaj za otajstva vjere? Znatiželja zbog nove crkve sigurno pojača.

3. travnja 2020. Velika subota. Otvaram ujutro farofski podrum, do prekučer crkvu, a danas špilju Božjeg groba. Pokoj za izmučenog Isusa. Mir i tišina. Dolaze prvi posjetitelji. Pomalo tmuran dan nakon sinoćnje kiše pojačava dojam. Sabirem dojmove: koliko brige, svađa i vike proteklih dana, koliko neizvjesnosti. Bi li sve to

imalo smisla bez pogleda u budućnost? Nadam se da ovogodišnji Uskrs neće biti samo priča o običajima, hrani...

Popodne prenosimo iz podruma podnožje oltara sv. Antuna (u staroj crkvi) u kojem je izrađen Božji grob, a koje je nakon potresa služilo kao lijepi oltar, u novu crkvu. Vazmeno bdijenje opet okuplja broj vjernika od prijašnjih dana.

Na uskrsno jutro, 4. travnja, na spomen „tri Marije“, blagoslivljamo jelo. Jutarnja sveta misa opet posjećena. Poldanicu predvodi biskup Mijo Gorski, onaj čije je ideja bila da se gradi privremeni bogoslužni prostor. Prigodom blagoslova crkve, oduševljen prisutnošću vjernika u crkvi i onih u župnom dvorištu, zahvalio je župljanima Markuševca, što su unatoč nedostatku prostora za bogoslužje, ostali vjerni Bogu i crkvi. Zaželio je da novoblagoslovljena građevina i ubuduće, nakon prestanka pandemije, bude dom markuševečke crkve, udoban i uvijek popunjen.

Cijeli uskrсни tjedan nastavljeni su u novoj crkvi električarski radovi. G. Bruno Peranić i velika ekipa „Elikomovaca“ postavljaju desetke metara vodilica, razvlače kilometre žica, montiraju lampe, prekidače, utičnice. Kao kruna njihovog posla postavljen je luster koji su skinuti iz crkvenih lađa, a sada vise sa svoda nove crkve. Sve to i košta: obračun pokazuje 71 862,68 kn. Slijede razgovori o količini i načinu plaćanja. Na kaju sve je riješeno donacijom.

Dugo očekivana gradnja sakristije u novoj crkvi počela je u ponedjeljak, 19. srpnja. Za deset dana, 29. srpnja, g. Kristijan Šelendić završava radove. Odmah u nju nase-

ljavamo stari stol iz bivše sakristije i vješalicu sa brdom crkvenog ruha. Naručena su dva ormara, a na "gornjem katu" postavljen je stari radni stol Drage Puntarića koji će (uz još nekoliko polica) primiti sve što je bilo u ormarima bivše sakristije.

26. kolovoza 2020.

G. Neven Krpan montira novi namještaj u sakristiji nove crkve.

16. studenog, paljenjem bojlera završava priča o centralnom grijanju u novoj crkvi. G. Marijan Mrzljak, koji je svečano obećao da će premjestiti grijanje iz stare crkve još u proljeće, kroz čitavo ljeto redovito dolazi na misu, sjedi u prvom redu, a onda nakon mise brzo nestane. Sram ga, kaže, izići mi na oči. Konačno ga početkom listopada hvatam i pitam za obećanje. Izgovora se količinom posla koji je kao vodoinstalater preuzeo po Banovini i Zagrebu. Ipak pronalazi vremena i 9. listopada sa sinovima i svojom radnicima premješta boiler i radijatore i spaja ih na pripremljene instalacije. Angažiran je i g. Marijan Šaš kao električar. Razlog daljnje odgode početka grijanja je plinska instalacija. Iako je kod betonaže temelja postavljena plinska cijev, meni nerazumljiva procedura potrebna je da bi se u nju pustio plin. Brigu oko toga preuzela je gđa. Ksenija Punjek. 16. listopada dolaze radnici firme Terraplin i za 22.668 Kn vare neke cijevi, postavljaju hrpu različitih ormarića i ventila te odlaze, da bi nakon što su već debelo potrošili uplaćen novac, 16. studenog konačno spojili instalaciju na plinovod. Dan kasnije grijanje je pušteno u probni rad. Očekuje se fino podešavanje bojlera.

Montažna privremena crkva pokazala se kao puni pogodak. Ni jedna jedina riječ protiv nje (čak i od onih koji bi sve dali za tradiciju Markuševca). U njoj se okuplja sve veći broj vjernika, dolazi se na mise, sakramente, pobožnosti. Sanjamo dan kad se ukinu „mjere“ pa da bude dupkom puna. Nadamo se da će ona biti zalag

ostanku katoličanstva u ovom vremenu stradanja, što od potresa, što od bolesti, što od nevjerojatne sotonske inicijative koja zatire i izruguje sve što je katoličko.

Snimak crkve napravljen 26. lipnja 2011. prigodom 40. godišnjice misništva župnika preč.
Zlatka Golubića

GLAVNI PROJEKT OPERACIJA ZA REKONSTRUKCIJU CRKVE⁵

Lokacija

Kompleks zaštićenih spomenika Svetošimunske župe u Markuševcu sastoji se od župne crkve sv. Šimuna i Jude Tadeja, kapele Majke Božje Anđeoske, stare župne kurije, „nove“ župne kurije iz 1793. godine te kamenog cinktora oko crkve iz 1754. godine. Smješten je na laganoj uzvisini, iznad glavne ceste i okružen je parkom.

⁵ Projekt, iz kojega je preuzet tekstualni dio i fotografije je izradio STUDIO KUŠAN d.o.o. - Ilica 56, 10000 Zagreb, Glavni projektant: Tomislav Kušan, dipl.ing.arh. ovl. arh., Projektant arhitekture: Ivana Kušan, dipl.ing.arh. ovl. arh., Projektant konstrukcije: Ivan Ljubimir dipl.ing.građ. ovl inž. građ. Suradnici: Maja Kušan Petrušić m.i.a.

Kompleksom dominira volumen zvonika, u donjem dijelu kvadratnog presjeka, a na gornjim etažama osmerokutnog presjeka. Osnovna stilska obilježja pokazuju da je za vanjski izgled dominantno barokno razdoblje. U potresu 22. ožujka 2020. godine kompleks je teško stradao, a šteta je povećana nakon potresa 29. prosinca 2020. godine pa je neophodna sanacija.

Crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja izgrađena je na k.č. 10772, k.o. Markuševec, na adresi Markuševečka cesta 203. Parcela na kojoj je smješten kompleks je ukupne veličine 11 316 m² i nepravilnog je oblika s ravnom gornjom stranicom prema sjeveru i zaobljenim stranicama prema vrhu na južnoj strani.

Građevinske faze / stilski razvoj (osnovni slojevi)

Raščlamba građevnih faza i jasna identifikacija slojeva na crkvi sv. Šimuna i Jude Tadeja nužan su preduvjet konzervatorski korektne prezentacije u kojoj će se poštovati svi kvalitetni razvojni slojevi, a izostavit će se minorne pojedinačne ili degradacijske intervencije. Na temelju provedenih istražnih radova, arhivske građe, te dopunskih arhitektonskih istraživanja provedenih *in situ* za potrebe izrade ovog elaborata, moguće je sistematizirati osnovnu kronologiju i arhitektonsku genezu crkve sv. Šimuna i Jude Tadeja.

Iz povijesnih izvora vidljivo je da je crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja jedna je od najstarijih crkava u okolici Zagreba. U arhitektonskom pogledu dominantna su tri stilska sloja relevantna za prezentaciju – gotički, barokni i historicistički (obnova nakon razornog potresa 1880. godine).

Gotička crkva

Gotička crkva izgrađena je vjerojatno na temeljima starije, romaničke građevine, 1476. god, prema godini uklesanoj u zaglavnom kamenu svoda svetišta. Prilikom obnove pročelja 1996. godine na južnom zidu je pronađen otvor s polukružnim završetkom koji upućuje na romaničke stilske karakteristike starije crkve. To je potvrđeno i konzervatorsko restauratorskim istraživanjima 2021. godine kad su na istom zidu otkriveni i obrađeni kameni klesanci koji također upućuju na romaniku.

Tlocrtno je gotička crkva bila jednobrodna, longitudinalna građevina, orijentirana u smjeru istok-zapad, sa poligonalnim svetištem svođenim šesterokutnim svodom čija rebra se oslanjaju na konzole u obliku obrnute peterostrane piramide. Rebra se sastaju u zaključnom kamenu na tjemenu svoda. Svetište je produženo jednim poljem, a odvojeno od broda šiljastim, kamenim trijumfalnim lukom. Na sjevernoj strani, što je karakteristično za gotičke crkve sjeverne Hrvatske, nalazila se sakristija koja je također bila svođena gotičkim svodom s osam križno složenih rebara koja su povezana zaglavnim kamenom na kojem je reljef s prikazom glave anđela sa stiliziranom frizurou i krilima. Apside s vanjske strane završavaju zaključkom lomljenim na tri strane, bez kontrafora, što je karakteristično za crkve građene u

15. i 16. st. Iznad broda crkve bio je drveni, oslikani tabulat koji je uklonjen prilikom barokizacije crkve 1745. godine. Pretpostavlja se da je ispred crkve bilo predvorje, a iznad zabatnog zida mali zvonik. Iznad glavnog ulaza u crkvu bilo je drveno, oslikano pjevalište. Krov je bio pokriven šindrom. Osnovni oblici kasnogotičke građevine i danas su vidljivi, kako u tlocrtu, tako i u volumenu crkve. 1688. godine na sjevernoj strani, ispred sakristije dozidana je kapela sv. Antuna Padovanskog. Početkom 18. st izgrađen je ispred glavnog ulaza u crkvu novi, čvrsti zvonik. Zvonik je, kao i danas, u donjim etažama bio kvadratičnog tlocrta, a u gornjim osmerokutnog.

Barokna crkva

Sredinom 18. St. (1743. - 1745.) crkva je doživjela transformaciju iz dominantno gotičke u baroknu građevinu, ali su ipak sačuvana najvažnija gotička obilježja (konstruktivni okvir svetišta sa šiljatim trijumfalnim lukom, sakristija te šiljati luk na glavnom ulazu). Drveni tabulat iznad crkvenog broda zamijenjen je križno bačvastim svodom. Sazidano je čvrsto pjevalište na kojem su se nalazile barokne orgulje. Povećani su i preoblikovani prozori na južnom zidu crkve, a u svetištu su dva uska gotička prozora zamijenjena većim, okruglim otvorima. Nakon obnove crkve 1760. godine povišen je zvonik. Propovjedaonica je postavljena 1755. godine na sjevernom zidu crkve, do kapele sv. Antuna Padovanskog. Očuvana je fragmentarno i danas se nalazi na zidu desno od trijumfalnog luka.

Obnova nakon potresa 1880. godine – historicizam

Crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja pretrpjela je velika oštećenja od potresa koji je 9. studenog 1880. godine pogodio Zagreb i okolicu. Prema arhivskoj građi obnova je bila izvedena po projektu Hermana Bollea, glavnog arhitekta Stolnog kaptola pod čijom je nadležnošću bila markuševačka župa pa tako i crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja. Obnova je izvedena 1883. godine. Tijekom obnove nestala je kapela sv. Antuna Padovanskog.

Sanirani su zidovi, promijenjen je pod. Sakristija je premještena u novi, prizemni, dozidani prostor sa južne strane crkve. Nova sakristija je neogotička građevina, s dva šiljata prozora na južnom zidu. Dozidano je stubište na zapadnom pročelju crkve, uz zvonik, koje vodi do prve etaže zvonika. Na sjevernoj strani je iznad stare sakristije dozidana prostorija u koju su smještene orgulje. Orgulje datiraju iz 1884. Godine, a izradio ih je Mijo Heferer. Orgulje su 1995. godine pregrađene i dodana im je električna traktura.

Postojeće stanje

Crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja, kao i kompleks ostalih objekata koji ju okružuju izvana pokazuje osobine baroka. Orijentirana je po uzdužnoj osi u smjeru istok-zapad.

Arhitektonskim kompleksom dominira više od 33 m visok zvonik, u donjem dijelu kvadratnog tlocrta, u gornjim etažama osmerokutnog, a završava bogato razvedenom lukovicom. U kvadratnom dijelu je iznad prizemlja jedna etaža, a u osmerokutnom su četiri, nejednake visine, međusobno povezane ljestvama. Sadašnje zvono je ugrađeno 1978. godine. Pokrov crkve je prema fotografijama iz 1976. godine bio crijep, a današnji pokrov iz falcanog bakrenog lima je napravljen 1979. godine. Pročelja su obnovljena 1996. godine pod nadzorom Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode.

Konzervatorski nadzor vodio je arhitekt Mladen Perušić. Ispod južnog broda crkve tijekom istražnih radova u listopadu 2021. godine otkrivena je kriptu u koju se dolazi izvana, s južne strane, stepenicama preko kojih je danas postavljena prilazna staza u sakristiju.

U unutrašnjosti crkve oblikovno i arhitektonski najimpresivniji su kasnogotički dijelovi.

Već na ulazu u crkvu, ispod zvonika je gotički kameni dovratnik u kojem su stara, drvena vrata okovana željezom. S desne strane vrata, u predvorju, je kamena posuda za posvećenu vodu koja se spominje, kao i vrata, 1702. godine kad je izgrađen zvonik.

Danas su iznad glavnog ulaza smještene orgulje koje prekrivaju otvor na zabatnom zidu crkve. Unutrašnjost crkve je podijeljena na dva broda nejednakih tlocrtnih dimenzija.

Glavni brod je dimenzija cca 6 x 8.7 m. Svođen je križno bačvastim svodom. Na južnom zidu su dva prozora s polukružnim završecima. Od svetišta ga dijeli gotički kameni trijumfalni luk. Desno od trijumfalnog luka je barokna propovjedaonica, a lijevo suvremeni sviraonik orgulja. Svetište crkve je kasnogotičko, dimenzija cca 4.5 x 6.5 m. Sastoji se iz poligonalnog završetka i jednog jarma ispred trijumfalnog luka. Svođeno je šesterokutnim svodom čija klesana kamena rebra kruškolikog presjeka se oslanjaju na kamene konzole u obliku obrnute peterostrane piramide. Rebra se sastaju se u zaključnom kamenu na tjemenu svoda. Nad jarmom su četiri rebra, a polaze s konzola nad bočnim zidovima i s uglova na spoju sa zidom u kojem je trijumfalni luk. U zaglavni kamen svoda nad jarmom uklesana je 1476. godina, što je dokaz da je crkva tada izgrađena. Na kosim zidovima završetka svetišta su dva okrugla prozora na mjestu starijih, manjih gotičkih otvora. Na južnom zidu svetišta tijekom obnove nakon potresa 1880. godine dodana je jednokatna sakris-

tija u neogotičkom stilu, najvjerojatnije po projektu Hermana Bollea. Sakristija ima dva (neo)gotička prozora i ulaz s vanjske strane.

Na masivnom zidu između svetišta i današnje kapele sv. Antuna Padovanskog su dva polukružna otvora preko kojih su ta dva prostora povezana. Kapela je svođena gotičkim svodom s osam kamenih, križno složenih rebara koja su povezana zaglavnim kamenom na kojem je reljef sa stiliziranim prikazom glave anđela. Završetak kapele je također poligonalan, kao i na svetištu. Bočni brod crkve dimenzija je cca 3.8 (3.4) x 9.3 m, dimenzije kapele su 3.8 x 6.3 m. Sastoji se od dva polja odvojena polukružnim lukom. Od glavnog broda ga odvajaju dva, također polukružna luka. U drugom polju na sjevernom zidu je oltar sv. Roka. Na zapadnom zidu, desno do pomoćnog ulaza u crkvu, nalazi se stara kamena krstionica. Iznad oba polja bočnog broda je ravni strop koji je najvjerojatnije izveden tijekom obnove nakon potresa 1880. godine. Iznad kapele sv. Antuna Padovanskog (sakristije do post potresne obnove 1880. godine) je prostor u kojem su bile smještene orgulje, što je vidljivo na fotografijama iz 1976. godine.

Pod i profilirani sokli u čitavom prostoru crkve su iz dvobojnih mramornih ploča koje su postavljene 1982. godine kad su napravljene i mramorne menze oltara, kao i ambon. Na nekim zidovima su postavljene obloge iz mramornih ploča visine cca 125 cm od sokla.

U crkvi je uvedeno grijanje na način da su cijevi vidljive po zidovima svetišta i kapele sv. Antuna, kao i ventilokonvektori na južnom zidu i u svetištu.

Iznad oba dijela crkve je zajedničko, drveno krovšte, danas pokriveno bakrenim limom.

Između dvije apside su metalne, spiralne stepenice koje vode u prostoriju nekadašnjeg kora, iznad kapele sv. Antuna Padovanskog. Prostor između dviju apsida zatvoren je 1985. godine ostakljenom stijenom s vratima.

Oštećenja od potresa (na temelju vizualnog pregleda)

Na zvoniku su vidljive kose i vertikalne pukotine oko prozora, a naročito oko prozora posljednje etaže na kojoj se nalazi zvono. Križ sa kupole je otpao i zamijenjen je novim.

Vidljive su pukotine na spoju zvonika i korpusa crkve, kao i na spoju korpusa crkve i sakristije.

Na istočnom pročelju vidljive su kose pukotine iznad prozora i horizontalna ispod vijenca. Na južnom pročelju kose pukotine su iznad jednog od dvaju prozora, a na drugom s donje strane.

U unutrašnjosti crkve štete su vidljivije. Djelomično je pala žbuka sa dijela križno bačvastog svoda glavnog broda. Na tjemenu svoda ima pukotina koje se zrakasto šire iz tjemena. Pukotine su također vidljive na spojevima svodova i zida u oba crkvena broda, u kapeli sv. Antuna Padovanskog i u svetištu. Na tjemenu trijumnalnog luka vide se šire pukotine, kao i na klesanim kamenim rebrima križno rebrastog svoda u svetištu.

Neka rebra su mjestimično lagano izmaknuta iz ležišta, što je potrebno utvrditi detaljnijim statičkim pregledom nakon obijanja postojeće žbuke. Ravni strop iznad bočnog broda crkve također je znatnije ispucao, posebno u prvom polju. Prostorija iznad kapele sv. Antuna ima pukotine na mjestu spojeva zidova i stropa, te kod dva lučna otvora iznad niša. Na krovu nisu vidljiva znatnija oštećenja, ali valja uzeti u obzir da je sada teško dostupno zbog oštećenja svodova iznad kojih se nalazi. Na pokrovu se ne vide veća oštećenja. Slika sv. Šimuna i Jude Tadeja, sve-tohranilište s glavnog oltara, kao i dijelovi bočnih oltara iznad kamenih menzi su evakuirani i pohranjeni. Na propovjedaonici su vidljiva oštećenja koja je potrebno očistiti, sanirati i restaurirati. Na orguljama izvana nisu vidljiva oštećenja.

Detaljnim pregledom prilikom izrade Elaborata ocjene postojećeg stanja konstrukcije utvrđeno je da oštećenja veličinom i dubinom zadiranja u konstruktivne elemente građevine rastu odozdo prema gore te su naročito izražena na sastavnicama različitih tipova zidnih elemenata i po presječnicama svodova sa zidovima i u zonama oslanjanja svoda na zid.

Prema Elaboratu ocjene postojećeg stanja konstrukcije oštećenja su podijeljena na oštećenja na konstruktivnim dijelovima i na oštećenja na nekonstruktivnim dijelovima crkve.

„... Oštećenja na konstruktivnim dijelovima građevine: - pukotine vezane na otvore u zidovima, uglavnom pozicionirane zrakasto iz uglova, i u tjemenu i petama lukova – sužavaju se i postepeno gube sa udaljavanjem od otvora.

Izvana pukotine u istom području, mjestimično sežu do vrha vijenca. Kod zvonika, pukotine su izraženije na vanjskom dijelu. - pukotine na površini zida, na mjestima sraza različitih zidnih elemenata (kamen, odnosno opeka) i na mjestima grešaka pri zidanju kod izvedbe građevine. Pukotine sežu u dubinu zida i obično su povezane sa kavernama unutar zidova.

- pukotine na trijumfalnom luku, kod zaglavnog kamena i od njega prvi prema jugu, povezane su sa oštećenjem zidanog dijela zida iznad tjemena luka, gdje je prisutno svestrano drobljenje veznog materijala. Postojeći su pomaci kamena luka, veličine cca 8,0 (mm). - pukotine u zidanim lukovima u nosivim zidovima, najčešće u tjemenu i u četvrtinskim točkama, rjeđe u peti luka. Pukotine su kategorije blage do srednje jake.

- pukotine uzduž tjemena križnih i lepezastih svodova, naročito izražene kod križnog svoda na glavnim brodom crkve. - pukotine uzduž konture presječnice plohe svoda i ravnine zida, najizraženije kod glavnog broda crkve.

- pukotine na srazu konstrukcijskih sklopova, naročito spoj zvonika sa zabatnim zidom crkve i spoj dograđene sakristije sa crkvom - pukotine na slobodnom kraju zida, kao npr. na vrhu zabatnog zida, u njegovom sjevernom dijelu

- pukotine i značajna oštećenja na vijencu na zvoniku.

Oštećenja na nekonstruktivnim dijelovima građevine:

- pukotine i oštećenja podgleda drvenih grednika u sjevernom dijelu crkve i u sakristiji

- nekonstrukcijske pukotine po soklu

- odvajanje sloja žbuke sa zidova, bez oštećenja na konstrukciji zida

- oštećenja fasadne plastike, pukotine na vijencima, i sl....“

Operacija za rekonstrukciju zgrade oštećene potresom

Crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja je prema arhitektonskom razvoju vrlo slojevit objekt znatne starosti na kojem su jasno vidljive tri dominantne građevinske faze (gotika, barok, historicizam), kako u strukturnom, tako i u dekorativnom pogledu. Tijekom svog povijesnog razvoja građevne faze se nisu u većoj mjeri međusobno poništavale, već su se nadograđivale i dopunjavale. Zbog toga se idejnim projektom predlaže prezentacija slojevitosti kako prostorne, tako i strukturne geneze crkve koja bi istakla i očuvala bitne razvojne faze i stilske slojeve, uz nužno preoblikovanje degradirajućih intervencija u interijeru crkve.

Zbog sačuvane slojevitosti izvornih karakteristika gradnje od 14 do 20. stoljeća je, kao i čitav kompleks, upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske – Listu zaštićenih kulturnih dobara, rješenjem Ministarstva kulture pod brojem Z-1314 (NN 58/07). Te kvalitete nisu narušene ni nakon dva potresa koji su je pogodili 2020. godine.

Podna ploha

Današnji izgled podne plohe potiče iz 1982. godine. Popločen je mramornim, crno bijelim pločama. Sokl visine 31 cm je iz crnog mramora. Idejnim projektom se predviđa uklanjanje tih ploča i zamjena odgovarajućim keramičnim pločicama, kakve su bile prije ranije spomenute intervencije. Predviđa se i preoblikovanje poda svetišta, budući da je nespretno riješen ulaz u sakristiju pokraj ambona i visinska razlika između kapele sv. Antuna Padovanskog i svetišta. Također se predviđa uklanjanje jedne stube kako bi se izjednačio nivo poda uz oltar i ambon s

podom u sakristiji. Prilikom preoblikovanja podne plohe predviđa se i uvođenje kanala za novi, zračni sustav grijanja/hlađenja, što bi omogućilo uklanjanje vidljivih cijevi za centralno grijanje i ventilokonvektora sa zidova crkve. Predviđa se i zamjena sokla. Tijekom radova na preoblikovanju podne plohe potrebni su dodatni istraživački radovi stupova bivšeg, srušenog trijema i pjevališta (vidljivo na arhivskoj građi). Tijekom istražnih radova u rujnu pronađena je ranije zatrpana kript, koja će također biti na adekvatan način prezentirana u sklopu projekta cjelokupne obnove crkve.

Zidne plohe

Gradski zavod za zaštitu spomenika kulture i prirode propisao mjere zaštite 2. ožujka 2021. u kojim je propisao i izradu i elaborata restauratorskih istraživanja. U kolovozu i rujnu 2021. provedena su restauratorska istraživanja u unutrašnjosti, budući da su u obnovi 1996. provedena istraživanja na pročeljima. Mjesta sondiranja odredili su Mladen Perušić i Josip Jerković, i u okvirima konzervatorskog nadzora GZZSKP-a Jasna Ščavničar Ivković.

Zidne plohe danas su prekrivene višestrukim slojevima novije žbuke. Od oslika iz vremena gotike i baroka sačuvano je malo, a recentni, vidljivi oslici su slabije likovne kvalitete. U sklopu istražnih radova učinjene su na zidovima i svodovima istražne sonde, te su otkriveni brojni tragovi starije gotičke strukture koji će se na adekvatan način prezentirati u interijeru crkve. Tijekom restauratorskih istraživanja u glavnom (južnom) brodu, svetištu i kapeli sv. Antuna Padovanskog pronađeni su otvori prozora, kamenom nadsvođeni prolazi i niše, koji su zazidani punom opekam. U svetištu je nađena dobro očuvana plitka niša od pravilno klesanih kamenih blokova koja je služila kao sjedalo za svećenike, sedilija i najstariji oslik, iz vremena gotike.

Prema zaključcima iz Elaborata restauratorskih istraživanja :

„Građevinske sonde prezentiraju lijepo sačuvane kamene srednjovjekovne građevinske i arhitektonske detalje. U glavnoj lađi, svetišću i kapeli sv. Antuna Padovanskog pronađeni su otvori prozora, kamenom nadsvođeni prolazi i niše, koji su zaidani pečenom opekam. Arhitektonski artefakti pronađeni na tim sondama pružaju dovoljno podataka o originalnoj očuvanosti iz najstarijeg vremena gradnje crkve. Trebalo bi ih dalje konzervatorsko-restauratorski istražiti i po mogućnosti prezentirati. U sjevernoj lađi sonde su otkrile zazide i ojačanja zidova koja su nastala po projektima Hermana Bollea nakon potresa iz 1880. godine.“ Konzervatorsko-restauratorske sonde prezentiraju različite strukture zida i oslika. Prvi, najstariji oslik pronađen je u svetišću. Nastaje u doba gotike. Izveden je al secco tehnikom pa možemo zaključiti da ne nastaje istodobno s gradnjom crkve već nešto kasnije kada je žbukani sloj potpuno prosušen. Oslik je destabiliziran, ljuska se i trusi, ali ipak nudi dovoljno podataka da se fragmentarno može prezentirati. Izveden je vapnenim bojama i prirodnim zemljanim pigmentima gdje prevladava oker, pečena siena i čađavo crna boja na bijeloj vapnenoj podlozi. Vapnena žbuka na kojoj je izveden oslik po svojoj strukturi i sastavu je najkvalitetnija i na mjestima gdje nije otučena čvrsto prianja za podlogu. Ostali slojevi kasnijih žbuka su u vrlo lošem stanju, mjestimično potpuno odvojeni od podloge te se truse i otpadaju. U nekadašnjoj sakristiji, sjevernoj apsidi, danas kapeli sv. Antuna Padovanskog djelomično je otvoren potpuno očuvan srednjovjekovni prozor. U svetišću su pronađeni tragovi još jedne faze oslika. Otvorene sonde prezentiraju oslik iz doba baroka gdje prevladava caput mortuum ljubičasta boja uz ultramarin plavu, ali ti nalazi se pojavljuju fragmentarno i nisu dovoljni za prezentaciju. Južna lađa je izmijenjena i presvođena u baroknom razdoblju, tragove oslika iz tog vremena možemo naći na svodu i petama svoda (svijetli ultramarin nalič s tamno plavim detaljima). Od povi-

jesnih slojeva u crkvi većinom prevladava nalič iz vremena nakon potresa 1880. godine. Oslík iz tog vremena nalazimo na svim otvorenim sondama kako u lađama, svetištu i kapeli sv. Antuna Padovanskog. Oslík je kombinacija svijetlo roze i svijetlo plave boje koje svojim rasporedom prate arhitektonsku raščlambu ploha. Preko ovog oslika imamo višeslojnih intervencija bijelom i oker bojom, ali također vrlo agresivnim uljnim kitom. Konzervatorsko-restauratorska istraživanja trebaju biti osnova za izvedbu studije koja će definirati prioritete pri konačnoj prezentaciji ove vrijedne građevine. U unutrašnjosti svetišta naglasak treba staviti na gotičku fazu te je prezentirati u najvećoj mogućoj mjeri.“

Crkva je pretrpjela znatna oštećena u potresu 22. ožujka 2020. Godine koji je pogodio Zagreb i okolicu, a šteta je povećana nakon petrinjskog potresa 29. prosinca 2020. godine. Neophodna je statička sanacija koja je obrađena u zasebnom elaboratu.

Zbog sanacije je potrebno djelomično ukloniti žbuku sa zidova i svodova. Budući da se radi o zidovima i svodovima na kojima postoji dio sačuvane gotičke i romaničke strukture, žbuku je potrebno ukloniti pod nadzorom i uputama konzervatora kako bi se sačuvala gotička žbuka tamo gdje je eventualno ostala sačuvana ispod novijih slojeva.

Također je potrebno predvidjeti sanaciju i čišćenje kamenih dijelova kao što su: trijumfalni luk, konzole koje drže rebra i sama rebra u svetištu i u kapeli sv. Antuna Padovanskog. Ukoliko se zadržava oslik s prednje strane zida u kojem je trijumfalni luk, tu u kapeli sv. Antuna, potrebno ga je očistiti, retuširati i stabilizirati. Nakon uklanjanja žbuke s južnog zida crkve točnije će se definirati prezentacija gotičke strukture, pronađene tijekom istražnih radova. Mogući prijedlog prezentacije slojevitosti crkve je da se dijelovi gotičke strukture, tamo gdje nije sačuvana originalna gotička žbuka, žbukaju "pod žlicu" po uputama restauratora, dok se dijelovi barokne strukture žbukaju glatko.

Paralelno sa statičkom sanacijom svodova i zidova provela bi se i sanacija te nadogradnja električne instalacije, kao i preoblikovanje rasvjete, prema zasebnom projektu.

Orgulje

U arhivskoj građi i literaturi spominje se postojanje baroknih orgulja, ali one se nisu sačuvale. Današnje orgulje datiraju iz 1884. godine a izradio ih je Mijo Heferer.

Originalno su bile smještene na tzv. novom koru – prostoriji iznad stare sakristije, a danas kapele sv. Antuna Padovanskog. Prema fotografijama iz fototeke IPU koje je snimio fotograf Krešimir Tadić 1976. godine, orgulje su još bile na tom mjestu. Kasnije su preseljene iznad gotičkog dovratnika glavnog ulaza u crkvu. Tom prilikom je zazidan otvor kojim se iz prve etaže zvonika pristupalo na staro pjevalište (uklonjeno zbog dotrajalosti 1958. godine). Veliki volumen orgulja na metalnim konzolama neposredno iznad vrata narušava prostorne odnose u glavnom brodu crkve, te djeluje preglomazno i nezgrapno u odnosu na barokiziranu gotičku strukturu i kompoziciju tog dijela objekta. Stoga je idejnim projektom predviđeno njihovo vraćanje na prvobitnu poziciju, na kor iznad kapele. 1995. godine su pregrađene i dodana im je električna traktura tako da promjena pozicije ne predstavlja problem.

Propovjedaonica

Propovjedaonica ima sva obilježja baroka. Postavljena je u crkvi 1755. godine. Tijekom dva stoljeća nekoliko puta je mijenjala mjesto. Originalno je bila smještena na sjevernoj strani glavnog broda crkve. Danas se nalazi na zidu desno od trijumfnog luka. Nije sačuvana u svom cjelovitom obliku već samo fragmentarno – kameni stupić s visokom bazom, prednja strana i ograda. Kamenom stupiću je potrebno čišćenje i restauracija, a originalnim, baroknim drvenim dijelovima restauracija.

Pročelja

Cjelovita dokumentacija za obnovu pročelja crkve izrađena 2019. godine. Oštećenja izazvana prošlogodišnjim potresima potrebno je sanirati prema prijedlogu iz Elaborata ocjene postojećeg stanja konstrukcije. Zbog sanacije svodova, stropa i krovšta potrebno je uklanjanje sadašnjeg pokrova od bakrenog lima. Predlaže se, nakon završene sanacije, pokrivanje krova biber crijepom, i rekonstrukcija izgleda krova prema već spomenutim fotografijama iz fototeke IPU. Predlaže se uklanjanje postojeće, staklene stijene na istočnom pročelju crkve te postava nove, transparentne, kako bi se na primjereni način prezentirao prostor između dvije apside.

Građevinski radovi

Prije početka građevinskih radova obnove potrebno je pod nadzorom restauratora demontirati preostali dio barokne propovjedaonice, posebno gornji dio i stube, i odvojeno kameni stup postolja, te zaštititi pronađene oslike.

Građevinski radovi na objektu obuhvaćaju razinu koja je potrebna za postizanje statičke stabilnosti i sanaciju šteta nastalih u potresima. Ostali građevinski radovi, na objektu, osim već opisanog preoblikovanja podne plohe, manjeg su opsega i odnose se na razgradnju tri zazidana postojeća otvora, što je povezano s preseljenjem orgulja na njihovu originalnu poziciju.

Prijedlog konstruktivne sanacije

Temeljem Tehničkog propisa o izmjeni i dopunama Tehničkog propisa za građevinske konstrukcije (NN 75/20), predmetnu crkvu potrebno je obnoviti na: razinu obnove 3. što znači da treba provesti poboljšanje potresom oštećene građevinske konstrukcije zgrade uz pojačanja kojima se postiže mehanička otpornost i stabilnost zgrade na potresno djelovanje za poredbenu vjerojatnost premašaja od 20% u 50 godina (povratni period 225 godina) za granično stanje znatnog oštećenja.

Iz Elaborata ocjene postojećeg stanja konstrukcije -

„...OPIS OČEKIVANIH ZAHVATA NA KONSTRUKCIJI CRKVE I SMJERNICE ZA IZRAĐU PROJEKTA OBNOVE KONSTRUKCIJE ZGRADE

Projektom za cjelovitu obnovu konstrukcije crkve treba obuhvatiti popravke i radove navedene u nastavku, prema elementima konstrukcije, odnosno konstrukcijskim sklopovima objekta. Popravak će se sastojati od: Krovište: Mijenjaju se dotrajali i oštećeni elementi krovišta. Također, zamjenjuju se nepravilno ugrađeni elementi postavljeni prilikom prethodnih sanacija. Ugradba je poštivajući osnovno konstrukcijsko rješenje i pravila tesarских spojeva. Zidovi: Izvana, obodni zidovi crkve saniraju se lokalno, na način da se sanira linijske pukotine primjenom tzv. šivanja pukotina korištenjem spiralnih sidara, linijskog injektiranja i djelomične zamjene veznog sredstva između zidnih elemenata. U blizini uglova građevine, spirale se previjaju preko ugla i cijeli postupak se nastavlja i na bočnu stranu zida koji se sanira. Po dovršenju konstrukcijske sanacije pukotine, ti dijelovi zida žbukaju se produžnom žbukom. Iznutra, obija se gotovo sve ravne i neoslikane površine zidova. Na mjestima nepravilnosti u zidanju kod postojećih zidova i tamo gdje je došlo do pucanja osnovnog materijala - opeka, na mjestima većih kaverni, nesrazmjerno malih zidnih elemenata u odnosu na okolne i slično, provodi se prezidavanje u kvalitetnom opečnom materijalu. Veća „zijevaranja“ između zidnih elemenata, naročito prisutna kod kontakta zidanog dijela zida sa povijesnim kamenim elementima lukova, popunjavaju se specijalnim mortom, do ravno sa površinom zidnih elemenata – kamena, odnosno opeka. Slabo popunjene zone u zidovima injektiraju se specijalnim injekcijskim materijalom, smanjene čvrstoće, naročito pripremljenim za injektiranje povijesnih zidova od kamena. Izražene linijske pukotine saniraju se prema opisu za vanjsku stranu zidova („šivanje“, linijsko injektiranje, djelomična zamjena veznog materijala). Svi zidani lukovi i nadvoji iznad otvora – prozora/vrata (a negdje i ispod otvora) duktiliziraju se ugradbom spiralnih sidara u uto-re poprečnog presjeka veličine 3,0 x 3,0 (cm) u dubinu zida (i dublje, gdje je potrebno), uz primjenu naročitog morta certificiranog za tu namjenu. U pravilu ugrađuju se po dva sidra na razmaku od min 8 (cm). Na jednaki način pojačavaju, odnosno duktiliziraju se svi zidani lukovi u unutarnjim zidovima obostranom ugradbom po tri puta po dva spiralna sidra, u parovima, na razmaku od 10 odnosno 8 (cm),

tangencijalno raspoređenima po konturi luka, uz obavezno injektiranje luka, naročito u petama i tjemenu. Na vrhu svih zidova (prema skici u prilogu), u unutrašnjosti potkrovlja, izvode se horizontalni armiranobetonski serklaži, usidreni u zidane zidove ispod koso ugrađenim sidrima na razmacima od cca 60..100 (cm). Između serklaža izvodi se horizontalno ukrućenje u vidu čeličnih spregova. Spregovi se sidre u obodne horizontalne armiranobetonske serklaže i u cijelosti ostaju unutar potkrovlja, tako da nisu vidljivi iz prostora crkve. Uzduž krune zabatnog zida prema zapadu, izvesti armiranobetonske kose serklaže, koje povezati sa horizontalnim serklažima oznake „A“. Tamo gdje je prisutno oštećenje zida djelovanjem kapilarne vlage koja se izdiže iz temelja, provodi se injektiranje cijelog presjeka zida odgovarajućim, po mogućnosti, trajno gelirajućim materijalom. Svakako se preporuča ukloniti naknadno postavljenu kamenu oblogu dijela zidova.

Svodovi i stropovi

Svod osnovne lađe prije izvedbe radova sanacije podupire se plošno, po cijeloj površini. Radovi na sanaciji provode se u poprečnim segmentima od po 0,6 do 1,0 (m) širine. Uklanja se žbuka odozdo, sa cijele površine, osim oslikanog medaljona, čiste se sljubnice do dubine 25 (mm), te se popunjavaju specijalnim mortom za tu namjenu. Po dovršenju pojedine sekcije, vraćaju se podupore. Svodovi u apsidama saniraju se na jednaki način, ali prema trenutnom stanju tih lepezastih svodova sa rebrima, nije potrebno plošno podupiranje, već mjestimično, prema prisutnim oštećenjima. Prvo se čiste i učvršćuju rebra, a zatim lice svodova. Nakon dovršenja sanacije svodova odozdo, sanira se odozgo. Uklanja se sloj morta sa lom kamenom i priprema se površina za polaganje FRP traka, postavljenih od vanjskog zida u križ, preko svoda na suprotnu stranu. Sve uvale, u najnižim točkama sidre se na drugu stranu svoda odgovarajućom FRP užadi, sve prema uputi proizvođača materijala. Ponovno se vraća sloj morta min debljine 7 - 8 (cm), rabiciran po cijeloj površini. Provodi se injektiranje svodova, naročito u zonama nalijeganja na zidove i u području tjemena svodova. Nastavak rada je sa donje strane, gdje se, nakon uklanjanja podupora, cijela površina svodova prekriva FRC mrežama (kao proizvod Mapei C200), ugrađen u svemu prema uputi proizvođača. Lica svodova se zaribavaju i obrađuju sukladno postojećem stanju.

Zvonik

Površine zidova zvonika saniraju se na način opisan kod vanjskih zidova crkve. Iznad i ispod otvora ugrađuju se spiralna sidra prema opisu danom kod zidova crkve. Ispod svakog drvenog grednika podova unutar zvonika, ugrađuje se čelični spreg. Vijenac se obnavlja zidarski u materijalu i obliku kao postojeće. Lukovicu nije bilo moguće pregledati. Ako se kod izvedbe radova utvrdi da ima oštećenja, rekonstruirat će se u svemu kao postojeće...”

Budući da se sanacija svodova izvodi iznad svodova, odnosno stropova u prostoru tavana, takav način je prihvatljiv i sa stanovišta zaštite kulturnih dobara čije se vrijedne karakteristike tako ne narušavaju.

Predviđa se skidanje kupole zvonika i izvedba popravka drvene konstrukcije i novog limenog pokrova iz cinkotit lima.

Snimka napravljena na dan slavlja posvete crkve, 23. lipnja 2014. godine

OBNOVA CRKVE⁶

Godina 2022.

Nakon donošenja Zakona o postpotresnoj obnovi raspisani su natječaji za pomoć iz Europskih fondova. Čitam propozicije i potrebnu dokumentaciju i ništa ne razumijem. Veseli poziv s Kaptola gdje stradale župnike obavještavaju da su angažirali dvojicu stručnjaka (građevinara i arhitekata) koji će u naše ime pripremati natječajnu dokumentaciju. Dana 22. veljače srećemo se na Kaptolu, a 2. ožujka dolaze u Markuševac. Njih zanimaju samo papiri, a ja bih htio progovoriti koju riječ o budućnosti oštećenih zgrada. Oni kažu da im to nije mandat i odlaze. Neslužbeno čujemo da od svega neće biti ništa. Ipak, 3. ožujka nas 15 župnika potpisujemo pred Javnim bilježnikom punomoć za njihovo zastupanje u aplikaciji.

24. i 25. ožujka dolaze e-mailovi Ministarstva kulture i medija kojom nas se poziva da potpišemo Ugovore o dodjeli bespovratnih financijskih sredstava za operacije koje se financiraju iz fonda solidarnosti Europske unije za izradu projektne dokumentacije i provedbe mjera zaštite za crkvu Sv. Šimuna i Jude Tadeja (4.053.317,80 Kn) i kapelicu Majke Božje Anđelske (838.421,32 Kn). Iste ugovore, da slučajno ne bi zakasnili, u prisustvu arh. Ivana Križića (koji je sudjelovao u prikupljanju potrebne dokumentacije) potpisujem 26. ožujka.

Konačno, 14. 6. 2021. potpisani su Ugovori za izradu projektne dokumentacije za crkvu i kapelicu MB Anđelske sa Studiom Kušan d.o.o. po kojima će 17. lipnja laserskim snimanjem crkve i kapelice započeti radovi na sanaciji štete od potresa.

⁶ Izvatci iz Spomenice župe sv. Šimuna i Jude Tadeja Zagreb-Markuševac od veljače 2022. do veljače 2026. popraćeni fotografijama Lidije Kralj i Josipa Đurbeka

U srijedu 23. lipnja pojavljuje se pred crkvom neobilježena ekipa koja ručnom bušilicom želi bušiti 6-metarske rupe za geofizička ispitivanja tla oko crkve, kapele i farofa. Ubrzo odustaju jer im je pretvrdo. Mislili su da će jeftino zaraditi 40 000 kn. 1. srpnja dolaze s velikim strojem te do 6. srpnja odrađuju svoj posao. Njihova otkrića bit će u elaboratu za projekt obnove. Iskopali su pred crkvom nekoliko kostiju iz dubine 1 metra, za koje znamo da su iz groblja koje je nekad bilo oko crkve.

Gospodin Kušan 7. rujna pred ŽEV-om i Josipom Miklecom prezentira rezultate dosadašnjih konzervatorskih istraga i obrise budućih prijedloga konstrukcijske obnove crkve i kapelice. Kapelica bi mogla biti sređena, a što se crkve tiče, loše nam se piše.

U sklopu konzervatorskih istraživanja zatražili smo da se otvori kripa ispod crkve. 4. listopada dopremljen je mali bager koji bi trebao uz sonde temelja iskopati otvor u kriptu. Nakon nekoliko zahvata zemlje pokvario se! Sjetih se bagera za kopanje temelja crkve: izgleda da je okoliš crkve u Markuševcu opasan za bagere!

Kad je bager konačno popravljen, 5. listopada podignut je kamen s ulaza u crkvenu kriptu. Tek 19. listopada g. Kušan skuplja hrabrost i „ulazi“ samo do prve stepenice. Kaže da ga nije strah pokojnika u kripti, nego da se ne uruši ulaz. Tom prilikom unutra je ubacio samo laserski snimač da dobije dimenzije kripe. Zamolio sam ga da ostavi ulaz kripe otvoren pa ćemo, kad skupimo

hrabrost, sami (za sada Karlo i ja) ući unutra i sve dobro pogledati (ne bi li pronašli „mnoge popovske tajne“ – vidi Spmenicu od 31. 5. 1939.).

U utorak, 23. studenog upriličen je sastanak s g. Križićem, koordinatorom obnove, i g. Kušanom, arhitektom, na kojem je predano Idejno rješenje operacija za obno-

vu crkve i kapelice. Iako se očekuje nepredvidivo duga procedura evaluacije tih dokumenata u ministarstvima kulture i graditeljstva, izražena je nada da bi se početkom siječnja mogla raspisati „javna nabava“ i pronaći izvođač koji bi do lipnja iduće godine mogao izvesti barem osnovne konstrukcijske radove.

24. veljače 2022. održan je na Kaptolu sastanak g. Križića i g. Beljana, koordinатора obnove naših petnaestak crkva sa župnicima i biskupom Gorskim. Počelo je s konstatacijom da je dosadašnja obnova u potpunosti zakazala. Do sada su napravljeni radovi u iznosu od 4 % ugovorenih sredstava, a naplaćeno gotovo ništa. Iznijeli su desetak primjera totalnog nesnalaženja nestručnih činovnika na svim razinama od ministara do referenata, kontradiktornih zakona, nejasnoća provedbenih procedura, a nazire se (iako se to nitko ne usudi reći) i namjerna opstrukcija. Produženje roka za korištenje EU fondova do kraja svibnja 2023. ne ulijeva prevelike nade. To će povećati troškove koordinacije jer je ona planirana do kraja ovogodišnjeg svibnja. Nije pomoglo ni nesnalaženje crkvenih vlasti koje su ukinule Ured za koordinaciju obnove i sve prebacile na župe. Dosadašnji radovi na projektiranju obnove osuđeni su na višemjesečna čekanja raznih revizija i nisu naplativi iz EU fondova što projektantima daje pravo da obustave svoje radove. Sveopću nemoć izražava i biskup Gorski opravdavajući ovo stanje kompletnim stanjem u gradu i državi. Česti susreti kardinala s ministrima i gradskim vlastima ostaju bez odjeka. Savjetuje da nemamo prevelika očekivanja i da se napravi barem ono osnovno, a to je izrada projekata za obnovu. Predlaže se da župe, koje su potpisnice svih Ugovora, po mogućnosti iz svojih sredstava plate barem dio izvršenih radova i troškova koordinacije. Također je predloženo i dodatno angažiranje konzultanata za EU fondove kako u budućnosti ne bi došlo do traženja povratka već dobivenih sredstava.

Nakon kaptolskog sastanka o obnovi crkva ušlo je u mene neko malodušje, ali i olakšanje. Nisam spreman na vlastita leđa uzeti sve vezano za obnovu. Nemam hrabrosti naručivati i dogovarati milijunske poslove, potpisivati ugovore kad ne postoje vjerodostojna jamstva da će se moći dogovoreno isplatiti. (npr. skinuti krov s crkve bez sigurnosti da će se napraviti novi!). Novci iz europskih fondova sve su samo ne sigurni, država ne može financirati ni samu sebe, Crkve u drugim državama pogođene krizom zbog korone i rata u Ukrajini ovaj put ne mogu pomoći, a tražiti milijunske iznose od župljana koji većina još nisu popravili svoje potresom stradale kuće bilo bi nehumano. Osobno se pak ne smatram mučenikom da bih odgovarao za moguće tužbe, pljenidbe... Pa kad je već opći stav da od ovakvog modela obnove neće biti ništa, spavam mirnije savjesti. Ne samo da nemam što raditi, nego ne smijem ništa raditi!

Nekako se samo po sebi nameće mišljenje da je trenutno najbolje po pitanjima obnove ne raditi ništa. Čak zbog toga ne osjećam krivnju. Tim više što zahvaljujući privremenoj crkvi pastoral ne trpi.

Obnova crkve poslije potresa još je samo predmet rijetkih upita entuzijasta koji se brinu za popravljjanje „slavne markuševečke povijesti“. Onima koji zaista drže do vjere, dobra je i ova „limena“. Čak im je i draža, kažu. Udobnija, preglednija, zbog jednostavnog i cjelovitog volumena jača osjećaj zajedništva, ima „više zraka“... I kad već pomalo svi dižemo ruke od obnove kakvom nas je „svezalo“ Ministarstvo kulture i sredstava koja su za tu obnovu predviđena, g. Ivan Križić (naš koordinator obnove) želio bi se susresti s našim crkvenim odborom (?) da nam predstavi moguću nastavak. Susret je održan u ponedjeljak, 21. studenog 2022. Doznali smo da je napravljen troškovnik kojeg će ovih dana Ministarstvo kulture odobriti i na temelju kojeg će se provesti Javna nabava i potražiti izvođače radova koji bi do 30. lipnja (tada prestaje financiranje) trebali i mogli napraviti barem nužnu konstrukcijsku obnovu. Ostali radovi, predviđeni projektom i troškovnikom čekat će neka bolja vremena, obećane novce iz nekih budućih fondova, vrijeme kad će u Markuševcu biti zainteresiranih bogataša koji će financirati konzervatorske i ine radove (ovo zadnje bi trebao biti sarkazam)... Iako bez velikih očekivanja, župnik, Karlo Kršić, Vlade Štrkalj, Željka Žagar i Josip Miklec odlučuju da se krene s postupkom konstrukcijske obnove.

Godina 2023.

3. siječnja u Župni ured predane su dvije ponude na temelju izrađenih troškovnika za konstruktivnu obnovu crkve i kapelice. Na jednoj piše 2 046 275,72 EUR (LOADING d.o.o.), dok na drugoj 3 934 489,88 EUR (MP Concordia Consultig), što je barem peterostruko više od onoga što je Ministarstvo kulture spremno dodijeliti. Tražili smo da nam dodijele više, vjerojatno nećemo napraviti mnoge od predviđenih radova, a najvjerojatnije, zbog blizine krajnjeg roka od 1. lipnja 2023., nećemo napraviti ništa.

Početkom veljače, obeshrabreni ponudama za obnovu crkve, želimo odustati od obnove. Tada dobivamo najprije usmenu vijest da će Ministarstvo kulture pozitivno odgovoriti na naš zahtjev da se dodijele dodatna, peterostruko veća, sredstva (navodno je, zbog slabe obnove, ostalo puno neiskorištenih novaca iz Fonda). Vjerujući tim vijestima užurbano počinjemo pripreme za obnovu. To je konačno i pismeno provedeno potpisom Ugovora 16. veljače 2023.

Dana 7. veljače 2023. u 14 sati pred stradalom crkvom okupili su se Ilija Beljan (koordinator obnove), Vedran Pražić (direktor LOADING d.o.o. – Izvođač radova obnove), Mario Rozić (ONTOS d.o.o. - koordinator za zaštitu na radu), Tomislav Kušan (Studio Kušan d.o.o. nadzor radova i projektant obnove), gđa Jagoda Meder, (Konzervatorski zavod), Josip Jurković (konzervator istraživač), Vlade Štrkalj (u ime župe) i ja. Nakon polusatnog uvida u stanje crkve i kapelice, kratkih konzultacija s restauratorima, u Župnom uredu potpisali smo Ugovore i tako službeno po-

čeli radove na konstruktivnoj obnovi crkve i kapelice. Izvođači obećaju da bi većina od ugovorenih 3.284.410,28 € mogla biti potrošena, to će reći da bi većina radova predviđenih u konstrukcijskoj obnovi mogla biti izvršena. Malo smo sumnjičavi. Povijest nam daje pravo na to.

Subota, 11. veljače. Postavljena je građevinska ograda oko prostora crkve i kapelice, da bi u ponedjeljak, 13. veljače, počelo postavljanje skela oko crkve. Dan kasnije, 14. veljače, grupa radnika iz Filipina, Malezije i Egipta počinje skidati žbuku sa sjevernog zida crkve.

Srijeda, 15. veljače. Postavljanje skela oko crkve. Nastavak skidanja žbuke iz sjevernog zida crkve. Postavljanje pokretnih skela u crkvi. Postavljanje zaštite na oltar, ambon i prozore.

Četvrtak, 16. veljače. Skidanja žbuke istočnog zida (apsida). Demontaža orgulja koju izvide radnici orguljarnice Hefferer.

Ponedjeljak, 20. veljače. Skidanja žbuke južnog zida.

Utorak, 21. veljače. Demontaža propovjedaonice u crkvi i deponiranje na katu župne kuće. Postavljanje skele u i oko kapelice.

Petak, 24. veljače. Postavljanje skela oko tornja. Nastavak skidanja žbuke zida crkve. Demontaža slike Markuševečke svadbe g. Rudolfa Pavlekovića Čarlija. Deponiranje rastavljenih orgulja u skladište ELICOM-a u Štefanovcu.

Utorak, 28. veljače. Održana velika koordinacija na kojoj su prisutne četiri gospođe konzervatorice od kojih se očekuju savjeti i rješenja oko pojedinih radova u crkvi, demontaže oltara i propovjedaonice u kapelici. Posebno ih zanima kako smo „u-domili“ kip Majke Božje Anđelske u privremenoj crkvi.

U utorak, 6. ožujka, djelatnici konzervatorskog zavoda počinju strugati novije slojeve žbuke u apsidi crkve te pronalaze freske koje (na pravi pogled) datiraju iz početka 16. stoljeća te fresku iz baroknog razdoblja u niši s desne strane oltara.

Narednih dana freske su sve vidljivije te se počinju nazirati i imena pojedinih svetaca. Dok traje lijepo vrijeme, sva stara žbuka s vanjskih zidova je skinuta, očišćene su i oprane fuge, rade se vodoravni „šlicevi“ po vanjskim zidovima u koje se umeću čelične spirale koje bi u budućnosti trebale spriječiti pucanje zidova. Par kišovitih dana iskoristili su za otucanje žbuke u crkvi.

14. ožujka konzervatori su demontirali dijelove oltara i propovjedaonice u kapelici Gospe Anđelske i pohranili ih na kat farofa. Ostatke oltara i propovjedaonice zaštitili su daskama.

21. ožujka otvoreni su zazidani prozori prostorije iznad kapelice sv. Antuna. Restauratori su počeli uklanjati sliku djeteta Isusa u vrhu srednje lađe ispod koje su našli stariju fresku, pretpostavljaju, iz Rangerove škole.

U uskrsnom tjednu otučena je žbuka s vanjskih zidova kapelice Gospe Anđelske. U razgovoru s g. Josipom Perkovićem, glavnim restauratorom, pokušavam doznati više o povijesti crkve. Za sada pretpostavljaju da je starija nego što se

pretpostavljalo, višekratno građena i rekonstruirana, mješavina raznih stilova. Nestručna Boleova obnova (manjak novca i vremena) prije 140 godina mnogo je toga uništila i sakrila. Za vrijeme sadašnje konstruktivne obnove otkriveni su zazidani prozori i vrata i nekoliko uzidanih niša. Istražit će se detalji na otučenim zidovima, a s istraživanjima oslika nastavit će se i ubuduće. Restauratori obećavaju da će o svojim nalazima napraviti dokumentaciju koja će biti dostupna javnosti.

17. travnja, po hladnoći, vjetru i kiši Nepalci, Egipćani i Malezijci (žalim ih) završavaju otucanje žbuke s tornja. Slijedi čišćenje fuga među kamenjem da bi se toranj učvrstio karbonskim vlaknima koja su, kažu, jača od čelika.

Budući da se približava 30. lipnja 2023., krajnji rok povlačenja novca za konstrukcijsku obnovu potresom stradalih zgrada, pozvani su u ponedjeljak, 8. svibnja, koordinator obnove Ivan Križić, projektant obnove Ivan Ku-

šan, nadzor radova Ivan Ljubimir, predstavnik izvođača radova Vedran Pražić kako bi članove Župnog ekonomskog i pastoralnog vijeća izvijestili o dosad napravljenim te o planiranim radovima do zadanog roka.

Gospodin Ivan Križić izvijestio je o postupku dobivanja novaca, njihovom peterostrukom povećanju te o dinamici trošenja kao i isplati do sada izdanih računa.

Gospodin Kušan opisuje postupak projektiranja obnove crkve i kapelice počevši od prvih snimanja zatečenog stanja preko traženja metoda obnove, mijenjanja projekata zbog konzervatorskih nalaza i novootkrivenih oštećenja.

Gospodin Ljubimir, suprojektant obnove i nadzorni inženjer, detaljno opisuje proces obnove: najprije se započelo s konzervatorskim radovima kojima se određuje obim ostalih radova; konzervatori su utvrdili više slojeva gradnje i obnove crkve (neki se procjenjuju kao najstariji u okolici Zagreba), pronašli freske na stropu svetišta (pretpostavka 16. st) te u sredini svoda lađe (ispod djeteta Isusa freska Rangerove škole), odlučili su zadržati žbuku iz gotičkog razdoblja te ostatke pojedinih vrata, prozora i drugih crkvenih elemenata. Ostala žbuka iznutra i izvana se skida, čiste se i proširuju fuge koje se ispunjavaju novom žbukom. U zidove se na razmak od 30 cm postavljaju čelične spirale koje trebaju zidove dodatno povezati i učvrstiti te se u zidove injektira posebno ljepilo. Sličan postupak slijedi i na svodovima svetišta i crkvene lađe. Na vrhovima zidova crkve i tornja će se betonirati cerklaž koji bi ih trebao učvrstiti i dati oslonac za krovšte, kojem će se obnoviti truli dijelovi i umjesto sadašnjeg bakrenog pokrova staviti će se crijep biber. Lukovica tornja se neće spuštati kako je planirano, već će se obnavljati na svome mjestu tako da se skine lim i daščana oplata, zamijene truli dijelovi drvene građe te se sve prekrije limom cinkonitom. Na trošak župe napravljen je projekt elektroinstalacija koje će se u sadašnjoj fazi obnove ugraditi ispod nove žbuke. Iznad stare sakristije, sadašnje kapelice sv. Antuna maknut je zid, a prema oltarnoj apsidi otvoreni su zazidani prozori pa će se orgulje smjestiti na „stari“ kor. Ponovo je otvorena kriptna pod crkvom i čeka se mišljenje konzervatora o njezinoj sudbini. S kapelice Gospe Anđelske otučena je vanjska žbuka te se provodi sanacija kao kod crkve. Budući da je unutrašnjost oslikana vrijednim oslikom, pažljivo se biraju mjesta gdje će se skidati žbuka i učvršćivati zidovi.

Gospodin Pražić, predstavnik izvođača radova Loading d.o.o., pojasnio je tijekom izvođenja radova i izrazio nadu da će se do krajnjeg roka napraviti većina projektiranih radova.

U raspravi je izraženo zadovoljstvo tijekom obnove kao i bojazan da istekom vremena radovi neće biti završeni. Izvođači su zamoljeni da svakako završe konstrukcijsku obnovu te sve radove koji bi trebali crkvu i kapelicu sačuvati od vlage i atmosferskih utjecaja i tako onemogućiti daljnje propadanje.

Dva prva svibanjska tjedna kišovita su hladna i vjetrovita. Još jedan udarac našim ambicijama da na vrijeme završimo radove na krovu i tornju.

Početak godine smo bili uvjereni da obnove uopće neće biti, a u veljači smo potpisali ugovore o obnovi za vrtoglavih 2,2 i nešto milijuna eura, nakon čega su radovi krenuli vrtoglavom brzinom. Ranoproljetno lijepo vrijeme pogodovalo je obnoviteljima da započnu predviđene radove na obnovi. Nevjerojatno su dugački bili dani kad se otucala žbuka s unutarnjih i vanjskih zidova crkve i kapelice, tjedni provedeni u šlicanju fuga, ugrađivanju čeličnih spirala, ispunjavanju fuga među kamenjem i utiskivanju ljepila u probušene rupe u zidovima. Još sporiji su restauratori koji tjednima otkrivaju freske u crkveno apsidi i donose odluke koji će se kamen ostaviti, koji će se zazidati, koji požbukati, koji zid sušiti, koji rekonstruirati. Nestrpljivo pitamo izvođače kad će daljnji radovi, oni uvjeravaju da je sve u roku.

Početak svibnja se otvara krov i počinje čistiti šuta i žbuka s gornje strane crkvenog svoda, tone kamenja i prašine odvoze na deponij, otkrivaju tanašne strukture svodova apside i lađe, čudnovato elegantne, ali i opasno viseće. Dio najstarijih svodova

iznad apside i bivše sakristije napravljen je od nepoznatog materijala kojega nisu dešifrirali ni na građevinskom fakultetu. Najavljeno skidanje kruške tornja neće se dogoditi zbog nemogućnosti prilaza dizalice i trule građe, već se podiže dodatna skela s koje će se toranj najprije ogoliti, potom zamijeniti trulo drvo, da bi ga se zatim ponovno obuklo u lim i *ofarbalo*.

16. svibnja na koordinaciji propitivanje izvedenih radova, onih koji će se još izvesti, oni od kojih će se odustati. Naime, početni entuzijizam spao je na predviđanje da bi se do kraja lipnja, kada moraju biti predani završni računi, napravilo (samo) oko 70 % radova. Traže se modaliteti kako bi se radovi mogli nastaviti, a ja molim da se barem završe krovovi i toranj kako crkva ne bi u budućnosti propadala. Sve nezavršene radove do 30. lipnja trebat će platiti iz župne blagajne, što je po sadašnjim cijenama nemoguće (neće biti moguće još godinama), a crkva neće biti za uporabu. Podizanje privremene crkve još jednom se pokazuje kao proročka odluka.

U tjednu od 21. do 27. 2023. godine svibnja u potkrovlju crkve betonirani su cerklaži koji će crkvene zidove učvrstiti i omogućiti radove na krovu i svodovima odozgora, zidovi tornja se žbukaju podložnom žbukom, u njih se iznutra i izvana utiskuje

ljepilo, a po vanjskim zidovima se lijepe karbonske trake. Kroz zidove se buše rupe i izvlače karbonska vlakna (završeci su im zalijepljeni poput cvijeta) koja su, kažu, jače od željeza i trebale bi toranj sačuvati od budućih rušenja.

Krajem svibnja i početkom lipnja bitno je povećan broj radnika. Fasaderi nanose žbuku na kapelicu izvana, a na crkvu iznutra i izvana. Krovopokrivači otvaraju donji dio kruške na tornju kako bi osigurali pristup za betoniranje cerklaža i zamjenu trulih greda.

U borbi s rokovima pojavljuje se i malo optimizma. 15. lipnja 2023. Ministarstvo kulture odobrava uplatu predujma za crkvu od 25% u iznosu od 517 081,59 EUR i za kapelu iznosu od 151 674,83 EUR koji će izvoditeljima radova biti isplaćen do kraja lipnja, a oni će to moći odrađivati poslije tog roka.

16. lipnja na vrhu zidova tornja završena je armatura i oplata za betoniranje cerklaža, a tesari mijenjaju trule grede na krovu crkve.

Kako se bliži 30. lipnja, krajnji rok koji je Ministarstvo kulture dalo za završetak radova, svakodnevno mi donose hrpe papira na potpis. Iskreno, nemam pojma što potpisujem. Nadbiskupija se (prilikom ovjeravanja prvih Ugovora) ogradila od svake odgovornosti, i materijalne i moralne; kao i Šimunčani (pa i članovi obaju Vijeća). Ostaje

mi vjerovati „strancima“, koordinatorima, projektantima, nadzoru, izvođačima, da će radove korektno izvršiti, da me neće prevariti i strpati *u rešt*. A ja se trudim skoro svakodnevno biti na skelama sve do vrha tornja. Neka barem pomisle da se razumijem u posao i da ih kontroliram.

Dan „D“, 30. lipnja, sve je bliži. U tjednu iza 18. lipnja užurbano se završava žbukanje crkve i kapelice. Na kapelici su na krovne grede zabijene daske preko kojih je stavljena folija i tesari polažu letve za crijep, a limari su postavili žljebove. S krovom crkve stvari se kompliciraju. Treba promijeniti više-manje sve grede kojima je krov oslonjeno na zidove, što se, doduše sporo i radi. Bilo je potrebno srušiti i ponovo sazidati zabatni zid na sjevernoj lađi, iznad ulaza. Kruška tornja, 17-metarsko zdanje s dosta trulih greda i dasaka, obnavljat će se u dvije faze.

27. lipnja velikom dizalicom (s Brežovanke) skinuta je gornja trećina tornja. Nju će sanirati u župnom voćnjaku uz Brežovanku, i tako obnovljenu, opet po-

dići na vrh tornja, a ostatak će se raditi sa skele.

3. srpnja došli su i arheolozi bez kojih se ne može ući u kriptu crkve. Pokupili su nešto drvenih i platnenih ostataka, koje su uzeli na daljnje proučavanje. Nisu unutra našli „kosti kmetova koje su svećenici u istu bacali“ (vidi Spomenicu 31. 5. 1939.).⁷ Odmah nakon njih radnici su pristupili čišćenju i popunjavanju fuga te njihovom zatvaranju, da bi krajem tjedna u njih upumpavali ljepilo.

U petak, 7. srpnja u potpunosti su rastavili skinuti vrh tornja i odlučili da treba napraviti potpuno novi.

Dečki (sva tri pred penzijom) iz Velike Gorice dopremili su četiri ogromna željezna „I profila“, dogurali ih u crkvu i sami, uz pomoć „sajlcuga“ podigli su ih na krovšte, gdje će ih za koji dan „zašvasati“ na pripremljena mjesta u cerklažu i na njih će se vješati crkvene bolte.

⁷ Spomenica, 31. V. 1939. "Otvorila se slučajno (jer puknuo kamen) kripa ispod crkve. To je bila senzacija, jer su mnogi već zaboravili za istu a mladi su jedva nešto čuli. Jedan (Fr. Kob.) rekao je tom zgodom osobitu mudrost: „Sad se buju saznale mnoge popovske tajne“, time je htio reći kako su svećenici svoje kmetove u istu „bacali“. Vrijedan je da ga čovjek žali."

U tjednu iza 10. srpnja limari nastavljaju „oblačiti“ toranj u limeni pokrov, tesari su se rasporedili jedni na krov (skidaju, počevši sa sjeverne strane, stari lim i stavljaju po roženicama ploče, dok su drugi u voćnjaku u potpunosti rastavili vršak tornja i prave njegovu identičnu kopiju. Krovopokrivači su se dosjetili da na okruglom dijelu krovišta kapelice umjesto letava (koje im nikako ne pašu) pod crijep stave plastičnu cijev za vodu (!) koja se daje savijati i dobro drži crijep. Problem je fasada tornja koja je neravna i koju će trebati skoro u potpunosti izravnati novim slojem žbuke. Dečki iz Velike Gorice podignute željezne profile u potkrovlju zavaruju na za njih predviđena mjesta.

U tjednu iza 16. srpnja krovopokrivači još uvijek prekrivanju crijepom onih nekoliko „okruglih“ kvadrata. Za to vrijeme velika ekipa fasadera ponovno žbuka toranj kako bi izravnali prijašnje neravnine. Tesari završavaju skidanje zadnjih komada starog lima na donjem dijelu lukovice tornja, dok drugi završavaju novu konstrukciju njegova vrha, a treći otvaraju i „daskaju“ južnu stranu crkvenog krova. Tročlana ekipa postavlja strop od knaufa na kor iznad kapele sv. Antuna i ostatak sjeverne lađe. Limari su limom obukli vrh tornja i završavaju „galeriju“ u sredini lukovice.

U utorak, 25. srpnja u posjet Marakuševcu i pregled radova odnosno nalaza na crkvi dolaze pročelnica Gradskog ureda za zaštitu spomenika kulture gđa. Lana Križaj i glavni restaurator u Ministarstvu kulture RH gosp. Davor Trupković. Nakon što su pogledali novo otkrivene slojeve i oslike u crkvi, pristali su da Ministarstvo kulture sudjeluje u financiranju daljnje obnove, za sada obećaju novih 200 000 EUR. To je potrebno kako bi se mogli nastaviti za sada obustavljeni radovi na konstrukcijskoj obnovi svetišta crkve.

U četvrtak, 27. srpnja ponovo je Brežovanku zakrčila ogromna dizalica, ovaj put sa željom da se ponovno napravljena trećina tornja podigne i vrati na svoje mjesto. Sve bi bilo jednostavno da se bravar, koji je trebao napraviti konstrukciju koja će na vrhu tornja držati križ, na vrijeme pojavio. Zato je najprije podignuta i postavljena konstrukcija tornja, a u popodnevnim satima (konačno) i „stari“ (po Dragi Puntariću) obnovljeni i zlatnom bojom ofarbani križ kojega smo

ljubomorno čuvali tri godine iznad ulaznih vrata zamjenske crkve. Znatiželjna ekipa ostalih radnika sa zanimanjem gleda mladog alpinistu kako uz križ visi na kabe-lu dizalice i divi se, konačno, križu na vrhu tornja kako se presijava na popodnevnom ljetnom suncu. U novoiskovanu (također u potresu stradalu) jabuku kroz koju je križ pričvršćen za toranj pohranili smo, za neka buduća pokoljenja koja će crkvu obnavljati, zapečaćenu u staklenu bočicu povelju sljedećeg sadržaja:

*Godine Gospodnje 2023.,
mjeseca veljače,
za pontifikata pape Franje,
u vrijeme zagrebačkih nadbiskupa Josipa Bozanića
i Dražena Kutleše
te župnika Josipa Đurbeka
započela je i tijekom proljetnih i ljetnih mjeseci provedena konstrukcijska
obnova
crkve sv. Šimuna i Jude Tadeja
i kapelice Majke Božje Anđelske
u Markuševcu
stradalih u katastrofalnom potresu 22. ožujka. 2020.*

Obnovu je sredstvima Europske unije i Ministarstva kulture i medija Re-publike Hrvatske, pod koordinacijom Outline d.o.o. (Ilija Beljan), po idejnom projektu Studija Kušan d.o.o. (Tomislav Kušan), pod stručnim nadzorom Nekton d.o.o. (Ivan Ljubimir), izvelo poduzeće Loading d.o.o. s podizvođačima

*Art restauriranje d.o.o., Terra XXL art d.o.o.
Obnovu lukovice tornja obavili su krovopokrivači
Fi bau d.o.o., Car građenje i transport d.o.o.
i limarska radnja Rod.*

Petak koji su radnici na obnovi dugo očekivali, kad je predviđen „aldomaš“, dogodio se 28. srpnja. Nakon što je dan prije podignut toranj i postavljen križ, šefovi LOADING-a organizirali su u vjeronaučnoj dvorani gozbu (pečeni odojak, janjci, desetak litara vina i dvije gajbe piva). Pored radnika pojavili su se i šefovi svih kooperantskih izvođača, 36 ljudi. I harmonikaš. Uz kićenje harmonike novčanicama od 20 EUR, zabava je potrajala od 14 pa do 19 sati.

Iako je proslavljen „aldomaš“, još je ostalo puno nenapravljenog posla: na crkvi bojanje kompletne kruške tornja, završni sloj fasade na tornju, kompletan pokrov crijepa, završni radovi na žbuci unutrašnjosti, krov sakristije, restauratorski radovi u svetištu, opremanje kora za orgulje, montaža orgulja.... A na kapelici završni sloj fasade, restauracija unutrašnjosti... Čišćenje gradilišta...

Dva tjedna nakon spektakularnog podizanja vrha tornja i postavljanja križa primijećeno je da se križ, kažu zbog vjetera, malo izokrenuo i nagnuo. Dugo mu je trebalo! 17. kolovoza od jutra obilazimo crkvu od voćnjaka do pola Štefanovca, gledamo, mjerimo i odlučujemo preuzeti „povijesnu odgovornost“ za budućnost križa na tornju i dajemo dozvolu da ga „zašvasaju“. Znalce koji bolje vide i njihove prigovore očekujemo (kao i uvijek) naknadno.

Utorak, 5. rujna. "Zvonomati" su završili jučer započeti posao ponovnog vješanja zvona na konstrukciju i postavili su osovine za satove kao i njihove motore. Ručnim pogonom smo isprobali kako zvone. Čulo ih se prvi puta nakon više od 3 godine.

Prema prijašnjim obećanjima s kraja lipnja predviđeno je da radovi završe do rujna. Ne samo da nisu završeni već tijekom rujna, na žalost, još su usporeni. Desetak dana rađen je žbukni vijenac na vrhu tornja, nevoljko se završava zadnji sloj žbuke unutar crkve, nekoliko dana konzervatorice su „čačkale“ po svodu apside, a u kapelici su „pokrpane“ fuge između fresaka te je maknut beton s opkopa kapelice koji je 25. rujna napunjen krupnim šljunkom koji će u buduću služiti kao drenaža. Neslužbeno, po novom, Božić bi trebao biti rok završetka ove faze, a u međuvremenu bi se mogla dogoditi nova faza tzv. cjelovite obnove.

Budući da troškovnikom konstruktivne obnove nije obuhvaćeno bojanje tornja, grčevito pregovaramo da ga se ipak poboji prije nego se skine skela (koja bi se u suprotnom opet morala montirati).

Početkom listopada sve je manje radnika oko crkve. Završavaju se detalji fasade na crkvi, oko kapelice ponovo podižu skelu jer zbog nezadovoljstva g. Budimira, nadzornog inženjera, moraju ponovo prežbukati kapelicu. Ženska ekipa konzervatora i dalje neumorno skalpelima miluje kamenje lukova iznad oltara.

6. listopada „Zvonomati“ postavljaju na tornju kazaljke sata i satne mehanizme.

27. studenog župnici potresom stradalih župa pozvani su na Kaptol. Dobro su nas prepali govoreći o dokumentaciji koju traže inspekcije ministarstava, oslobodili sebe po tko zna koji puta bilo kakve odgovornosti za sve moguće nepravilnosti, te nam dali do znanja da od cjelovite obnove vjerojatno neće biti ništa. Onima koji nemaju adekvatni bogoslužni prostor preporučeno je da uđu u nedovršene crkve, a meni je uz smiješak rečeno da ne moram žuriti: imam bolju crkvu nego sam imao prije.

A obnova i dalje traje. Sedamnaestero (?) restoratora „čačka“ po vanjskom kamenju, izbacuje „bolesne“ dijelove i priprema se to „zamazati“ kamenom žbukom, a sve prije bojanja vanjskih

zidova koje bi se moralo dogoditi sredinom prosinca (u lijepe dane listopada i studenog valjda im je bilo pretoplo). Pojavila se vlaga u sjevernom zidu crkve koju će skupom metodom pokušati suzbiti. Po novom, do Božića bi trebalo završiti sve radove. Prema Nadzoru, ostat će nezavršena unutrašnjost crkve, razrovana sakristija, nesaniran veliki luk u crkvi, neuređen kor, nemontirane orgulje...

U ponedjeljak, 11. prosinca najavili su se revizori Središnje agencije za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije. Njihovu dolasku prethodile su višednevne pripreme skupljanja, printanja, potpisivanja dokumentacije (koja će biti potrebna i za iduće inspekcije). Postavljali su pitanja o nekim nejasnoćama u troškovniku, prošetali oko crkve i kapelice i zapeli na popriličnoj cijeni natpisne ploče na gradilištu (nisu razumjeli objašnjenje građevinaraca). Čekamo njihovu presudu.

Približavanjem Stare godine nastaje na gradilištu panika. Došli su „glasi“ da se iza toga neće moći ništa naplatiti. U utorak, 12. prosinca zato restoratori po magli i hladnoći „krpaju“ na crkvi i kapeli kamene dovratnike i okvire prozora, a skelari su skinuli skele do polovice visine

tornja. Budući da vrijeme ne dozvoljava sušenje žbuke, bojanje fasade odgađa se do daljnjega. Trebali bi ga obaviti tzv. „pauci“, ljudi koji vise s vrha tornja na užetima.

Godina 2024.

Početkom veljače završavaju se radovi na svodu apside i nakon skidanja skele ukazuju se “restaurirani” sveci, jedva vidljivi, neki neprepoznatljivi, ali osvježeni. Restauratorica tvrdi da su iz 14. stoljeća. Taj podatak o dotičnim starinama bi nam, kažu, mogao pomoći pri dobivanju sredstava za cjelovitu obnovu na nekom budućem natječaju.

U petak, 16. veljače doteglili su “pauka” i počeli farbati toranj. Prešli su “jednu ruku” s prednje i južne strane. Za ostatak i “drugu ruku” moraju dovesti veliku dizalicu. Svi sa zadovoljstvom komentiraju bijelu boju tornja.

U ponedjeljak, 18. veljače sastali su se u župnom dvoru koordinatorski, projektant, nadzorni inženjer i vlasnik izvoditelja radova da bi sumirali učinjeno i napravili planove za završetak radova. Procjena je da će do 30. travnja biti napravljeno oko 95 % ugovorenih radova. Neće biti napravljene električne instalacije, grijanje, ostatak će razvaljen pod u sakristiji i podne rupe-sonde u svetištu i lađi, nemontirane orgulje, automatika za zvona i satove, drenaža oko crkve... Navodno, postoji usko-ro mogućnost raspisivanja novih natječaja (za njih ne zna Ministrica ni biskup, ali zna jedan fratar - oni znaju sve).

U srijedu, 20. ožujka zadnji restaurator pokupio je iz crkve svoje alate i pribore (smeće ostavio u crkvi) i do daljnjega napustio crkvu. Tvrdi da su za sada gotovi s poslom. Kad će nastavak - ne znamo.

Početkom svibnja potpisujem, ni sam više na znam koji po redu, Aneks ugovora o produženju radova na obnovi crkve. Ovaj puta do 30. lipnja 2024. Iako su radovi (navodno) završeni, "Sotona je u detaljima". Očito su odustali od dizanja poda jer čitava ekipa Filipinaca i Albanaca špahtlama čisti mramorne ploče. Projektant g. Kušan, koga smo pozvali "na raport" u ponedjeljak, 6. svibnja, čudom se čudi što na zidovima nema ni jednog prekidača za rasvjetu. Još uvijek nitko ne zna kako će se riješiti elektroinstalacije, što će biti s grijanjem i klimatizacijom, vodovodnom instalacijom. Nisu riješene ograde na otvorima iznad kapele sv. Antuna, vrata na otvoru tornja prema crkvi. Budući da nema struje, ne mogu se upogoniti zvona ni satovi. O montaži orgulja uopće se ne govori. Visokotlačnim prskalicama bjesomučno peru cementom zamrljane kocke pred crkvom. Umjesto iskopa i hidroizolacije zida, s južne strane crkve nasuli su krupni šljunak kojega su nakon par dana maknuli kako bi ponovo premazivali donji dio zida (navodno izbila je vlaga). Sjeverni zid po tom pitanju nisu ni dirnuli. Očistili su i prebojali metalna vrata iz parkirališta prema crkvenom prostoru te pripravili stepenište da bi zalijepili uništene pločice. Ogradu stepeništa su također prebojali, ali je nisu izravnali. Još uvijek je u planu freziranje travnjaka oko crkve i sijanje trave. Čekamo obnavljanje uništenih crjepova na zidu oko crkve. Na svako pitanje zašto nešto nije napravljeno, odgovaraju da nije u troškovniku.

Za razliku od vremena pred godinu dana kad se činilo da će se crkva od zapuštenosti urušiti, možemo reći da je učinjenim radovima spašena za nove generacije. Sada, dok radovi polako idu svome kraju, nevjerojatno je da se za nju zanima relativno mali broj ljudi. Dok je većina od te manjine zadovoljna onime što se izvana vidi, nekolicina, ponajviše onih koji zadnje desetljeće u crkvu nisu stupili, imaju silne prigovore na boju lukovice tornja, na boju fasade, izgled sata, "znaju" koliko se pokralo...

U subotu, 25. svibnja (negdašnji Dan mladosti) okupilo se dvadesetak župljana (prevladavali dotepenci), od toga sedmero djece. Obavili su veliki posao uređivanja prostora oko crkve koji je zadnje dvije godine bio potpuno zapušten. Pokošena je trava, orezani borovi i lipa, očišćeno grmlje, prekopani cvjetnjaci, pokupljeno smeće... Jedino je pred crkvom i uz kapelicu ostala hrpa građevnog materijala. Na više puta ponovljene molbe, dan pred Tijelovo, 29. svi-

bnja, prostor pred crkvom je očišćen. Pristigli kamion se pri pokušaju utovara pok-

vario. Ipak do kasnih sati, sve osim kontejnera za alat je nestalo. A par dana kasnije i on. Ostalo je samo nekoliko dasaka koje su mu bile postolje...

U nedjelju 2. lipnja 2024., na svetoj misi u 11 sati, u dvorištu ispred novoobnovljene crkve, svečano je proslavljena obljetnica njezine posvete.

Po završetku svečanog misnog slavlja pjesmom „Do nebesa nek’ se ori naših grudi gromki glas...” sav prisutni puk uputio se u novoobnovljenu crkvu naših patrona sv. Šimuna i Jude Tadeja.

Vrijedno je napomenuti da je od zadnjeg ulaska u našu crkvu proteklo četiri godine i dva mjeseca. Radost je bila velika kao i divljenje učinjenim promjenama koje su unutrašnjosti crkve dale autohtoni izgled i dah prošlih vremena. Pred nama je još cjelovita obnova crkve, što će zahtijevati i materijalni i duhovni ulog župljana. Zato molimo patrone naše župe sv. Šimuna i Jude Tadeja da se zauzmu za to pred licem Božjim kako bi se u dogledno vrijeme to i ostvarilo!

U ponedjeljak, 11. lipnja g. Ilija Beljan je u Markuševcu sazvao sastanak projektanta Tomislava Kušana, nadzornog inženjera Ivana Budimira, vlasnika Loadinga Marka Matuhe kako bi ih obavijestio da se s obnovom crkve nastavlja i koje stvari oni trebaju pripremiti. Uz preporuku Konzervatorskog zavoda zatražit ćemo dodatnih milijun i pol eura. Već koji dan poslije stižu od gđe. Žane iz Slavonskog Broda dokumenti koje treba ovjeriti i po raznim ustanovama potražiti. Izgledno je da će se moći urediti pod, ispod njega postaviti grijanje, napraviti elektroinstalacije, po mogućnosti sastaviti orgulje, urediti i postaviti drveni oltari i propovjedaonica. Ili je to samo želja? Za sada smo prepušteni dobroti činovnika u Ministarstvu kulture koji bi traženo trebali odobriti.

U četvrtak, 18. srpnja, dok se nastavlja razaranje poda, projektant Kušan, nadzornik Budimir i Matuha dogovaraju detalje oko kopanja kanala za drenažu i upojnih bunara te izrade novog poda. Priopćili su mi da u troškovnicima nema instalacije grijanja i hlađenja, što bi se trebalo napraviti na trošak župe. “Trojica” uz velike

napore i učinjenu štetu na zidovima i stroju u crkvu dovlače viljuškar kojim će orgulje iz crkvene lađe podići na kor.

Dan kasnije, 19. srpnja, mali bager kopa opkop oko crkve u koji će se postaviti cijev za odvod krovne vode i svi slojevi sa cijevima drenaže.

Relativno lako su odstranjene mramorne crno bijele ploče, no vađenje starih ploča pokazalo se kao težak zadatak. Većina ih je zamrljana betonom koji treba pažljivo skinuti, a mnogo ih je popucalo. Posebni problem su kameni kojim je popločena sjeverna lađa. Lako ih je izvaditi, no nemoguće ih je vratiti natrag. Sve se više čini da će ići potpuno novo opločenje.

25. srpnja, dok se počelo kopati u apsidi otkrivena je u pod oltarom pravilna rupa. Predviđa se da bi to mogao biti ulaz u još jednu, nama nepoznatu kriptu. Ista takva pronađena je 30. srpnja pod sjevernom apsidom. Radovi na iskupu su obustavljeni dok arheolozi ne utvrde o čemu se radi. U međuvremenu je demontirana oltarna menza i kameno postolje glavnog oltara. Pod svime time otkrivena je prijašnja jednu stubu povišena površina iznad površine crkve gdje je prije bio oltarni prostor.

Zbog obustave radova unutar crkve nastavljeni su vanjski radovi na drenaži i odvodnji krovne vode, koji su montažom i zatrpavanjem upojnih bunara uz Brežovanku, završili u subotu, 3. kolovoza.

Spori i zamorni radovi arheologa, započeti početkom kolovoza, činili su se rutinskim i beznačajnim, sve dok 21. kolovoza u podu apside oltara sv. Antuna nisu iskopani zidovi koji su naviještali da bi to mogao biti grob. Dan kasnije, na dubini od tridesetak centimetara,

pronađena je u južnom zidu mala niša, a u njoj staklenim čepom zatvorena i zapečaćena boca za sada nepoznate tekućine koja čeka daljnju ekspertizu. Već zbog toga, kažu, isplatilo se kopati. A onda, 23. kolovoza, ispod bivšeg glavnog oltara iskopan je još jedan grob. U njemu poprilično raspadnut lijes, a u lijesu djelomično očuvano tijelo obučeno u misnicu s prepoznatljivim cvjetnim motivima iznad čega se razabire krunica. Prema prvim nalazima zaključeno je da je tu pokopan svećenik. Otvara se novi posao za forenzičare. Naravno, morat ćemo pisati novi zahtjev za dodatna sredstva.

Dok se ne riješi status pronađenog pokojnog svećenika, nastavljeno je iskapanje "šliceva" po sjevernoj lađi. Pronađeni su temelji nekih bivših zidova koji će pokazati razne nadogradnje kroz povijest. Tako je zaključeno da je pronađena mala kriptu u sada sjevernoj lađi zapravo prvotno bila izvan crkve te je djelomično urušena kako bi se mogao postaviti preko nje pod. Prilikom iskopa jednog takvog jarka 6. rujna, uz temelj bivšeg sjevernog zida (sada prolaza između lađa), pronađen je još jedan grob s očuvanim tijelom. Po ostacima grubog smeđeg platna posebno očuvanog oko glave moglo bi se zaključiti da je unutra pokopan neki fratar (dok se ne provede stručna analiza). Daljnjim iskopom u maloj kripti pronađeno je također tijelo pokojnika, ali u raspadnutom stanju.

Iskapanjem poda velike lađe pronađeni su kameni temelji bivšeg kora, a među njima strmo stubište koje završava zazidanim ulazom u veliku kriptu ispod crkve. Nekom bivšem župniku to stubište je poslužilo kao mjesto ukopa brojnih kostiju neznanih pokojnika.

24. listopada arheološka istraživanja u župnoj crkvi u Markuševcu su, u ovoj

fazi, dovršena. Istraživanjem na krajnjem zapadnom dijelu crkve otkriveno je sedam grobova, odnosno šest ukopa, temelji postamenta uz ulaz u kriptu. Potvrdili smo i to da je zid smjera sjever-jug je uistinu vanjski zid kripe koja je zabilježena ispod središnjeg dijela poda. Konačnim raščišćavanjem kripe na području glavnog oltarnog prostora te dodatnim sondiranjem sjevernog zida (u glavnom oltarnom prostoru) pronađena je do sada nepoznata apsida. Ista ulazi pod ostatke oltarnog prostora, ali se i nastavlja dalje na južni dio istog prostora. Ovaj važni pronalazak, svjedoči o nepoznatoj fazi gradnje crkve. Stručnjaci iz Ministarstva kulture zaključili su da ovim nalazima imaju dovoljno elemenata da se donesu zaključci o starosti crkve, njezinim fazama gradnje te njenoj valorizaciji i značenju, te da se istražne radnje mogu završiti, tim više što ponestaje predviđenog novca i vremena, budući da bi radovi trebali biti završeni do Nove godine.

U studenom je bilo predviđeno nasipanje iskopina u crkvi i betoniranje poda. Potpisali smo anekse ugovora za produženje radova, ali izgleda da je zapelo financiranje arheoloških istraživanja. Dana 19. studenog doveo je g. Kušan nekog "no name" stručnjaka za srednji vijek ne bi li na licu mjesta presudio nalaze, datirao romaničku crkvu... U njegovoj pratnji je već poznata ekipa iz Ministarstva kulture i Restauratorskog zavoda. Stalno dolaze neke dopune ugovora koje, vjerujući koordinatoru Iliji, potpisujem.

Godina 2025.

Iako su potpisani novi Aneksi ugovora prema kojima bi završetak obnove crkve trebao biti dovršen do 31. ožujka, kroz čitav siječanj nitko se nije pojavio na gradilištu. Jedino su primijetili da su stigli novci za prethodne radove i tražili trenutnu isplatu. 31. siječnja isplaćeno je 121 085 EUR.

Sastanak izvođača, projekatanta i zaštitara kulture dogovoren na blagdan bl. Alojzija Stepinca, 10. veljače, rezultirao je zaključkom da se čim prije krene u zatrpavanje podnih iskopina i betoniranje podne ploče. Više nismo sigurni je li opločenje poda ušlo u dosadašnje financije, a doznali smo da se otvara novi natječaj za završne radove kako bi se crkva osposobila za bogoslužje.

Višekratni najavak početka radova konačno je postao vidljiv u petak, 14. ožujka, kad je kamion istresao prikolicu šodera pred garažu, s kojim bi se u ponedjeljak, 17. ožujka trebalo početi zatrpavati iskopine u crkvi. Idućih dana Nepalci, dečki jaki na nogama, zatrpavaju crkvu s četiri kamiona šljunka da bi 24. ožujka shvatili da je šljunka previše pa su jedan kamion odvezli natrag na dvorište.

31. ožujka potpisan je VIII. dodatak ugovoru u kojem stoji da bi radovi morali biti završeni do 30. lipnja.

U petak, 4. travnja na postavljeni šljunak izlivena je prva betonska ploča koju su, nakon sušenja, 16. travnja premazali izolacijskom smolom. Kroz ostatak travnja i

polovicu svibnja uspjeli su postaviti pola ploča na koje će se postavljati cijevi za podno grijanje.

Približavanjem 30. lipnja, do kada bi trebali biti privedeni kraju radovi u crkvi, doživljavamo par iznenađenja. Ministarstvo kulture koje je velikodušno dalo novce za demoliranje poda crkve, skidanje kamenih oltara i arheološka istraživanja, uskratilo je novce za ponovno postavljanje poda, oltara, pokretnog namještaja. Projektant g. Kušan nikako završiti projekt poda i pripadajućeg grijanja. Ovo zadnje rješavamo tako da 11. lipnja g. Marko Matuha na svoju ruku postavlja grijače elemente i armaturu, a za potrebne novce ponovno sudjelujemo na novoootvorenom natječaju za cjelovitu obnovu crkve.

U srijedu, 18. lipnja, neka do sada neviđene ekipa (trio), od jutra s priručnim strojem betonira podnu ploču u crkvi. To je ujedno završetak konstruktivne obnove. Bude li gore spomenuti natječaj pozitivno riješen, krajem ljeta će se nastaviti popločenje crkve i vraćanje oltara, postavljanje parketa na koru za orgulje, ograde na galerijama, ako ne...

U srijedu, 24. lipnja, velika akcija čišćenja pred crkvom. Kamenje izvađeno iz crkvenog poda deponira se (čuva za buduće naraštaje) iza štaglja. Ostatke građevnog materijala odvozi kamion, ostatke orgulja i razorene kamene oltare ostavljaju u sredini crkve na paletama. Odlučni su u petak, 27. lipnja napraviti primopredaju. Ostatak radova ako... dobijemo novac.

Tako, nakon trogodišnjeg druženja ostaje pomalo gorčina. Toliki radovi i novci, a crkva nije završena.

Otužno stanje crkve nezavršenog poda i naguranih oltarnih kamena po podu ima šanse biti završeno. Dana 15. srpnja 2025. godine potpisan je s Ministarstvom kulture novi Ugovor o "financiranju i provođenju Programa izvođenja nužnih radova obnove neprihvatljivih za financiranje tijekom konstrukcijske obnove financirane iz Fonda solidarnosti EU u potresu oštećenih nepokretnih kulturnih dobara" kojim je predviđena donacija od 136 025 EUR. Sve bi to bilo divno da nam, po predloženom troškovniku od 166 745 EUR, nisu uskratili 30 720 EUR ili konkretno postavljanje oltara i ambona u svetištu. Pišemo žalbe o nelogičnosti da se u crkvi postavlja kameno opločenje bez da se završi s oltarima, tim više jer su oni sastavni dio crkve i neophodni su za liturgijsku uporabu, čemu je crkva i namijenjena. Nismo optimisti.

Kratkoća roka do Božica natjerala je projektante i izvođače radova da se 15. listopada sretnu u crkvi kako bi odredili kojim će se kamenom ona popločiti. Predstavnici firme "Kamen d.d. Pazin" donijeli su samo jednu vrstu u tri načina obrade. Odluka slijedi "u narednim danima".

Približavanjem 31. prosinca 2025. roka za dovršetak crkve, konkretni radovi započeli su početkom prosinca. Uvjeravaju nas da se kasni zbog nemogućnosti dogovora projektanta i konzervatora.

U sklopu završnih radova na završetku obnove crkve predviđeno je instaliranje podnih ventilokonvektora za hlađenje crkve. Analizom pristiglih ponuda poduzeća CLAVICLARIUS d.o.o iz 1. Resnika 118b 10 000, Zagreb u iznosu od 23 091,25 EUR i MB Frigo Grupa d.o.o., Bani 81, 10010 Zagreb u iznosu od 29 282,66 EUR, u koje nije uključena toplinska stanica (oko 10 000,00 EUR) ostali materijal za instalaciju i radovi (oko 6 000,00 EUR) te vremenskim rokom koji bi za nekoliko mjeseci odgodio postavljanje kamenih ploča na pod, ŽEV je zaključilo da se ne ide u tu investiciju. Predlaže da se pitanje hlađenja crkve rješava kasnije jednostavnijim uređajima koji se mogu montirati u crkveni toranj ili prostor iznad oltara.

U međuvremenu je dogovoreno da će Elicom d.o.o. preuzeti izradu električnih instalacija. Njihovi monter i iskoristili su neupotrijebljene kanale za hlađenje za polaganje električnih instalacija, kako bi se kasnije što manje kopalo po zidovima.

Dugo očekivani početak postavljanja kamenih ploča na pod crkve, nakon ponovne dvotjedne pripreme već ranije pripremljene podloge započela je 23. prosinca. Četvorica muslimana iz egipatskog Asuana, (nakon brižljivog pitanja njihovog poslodavca imamo i nešto protiv da oni rade u crkvi) u par dana postavili su glavninu poda.

Zadnji kamen zalijepljen je na blagdan bl. A. Stepinca, 10. veljače 2026.

Obnovljena Crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja, svibanj 2026.

DODACI

IZVJEŠĆA O POTRESU 1880. GODINE

Iz spomenice Ivana Jagića

1880.

Dadoh popraviti cijelu kuću. Baš sam uoči Šimunja svršio malariju kad mi prekinu sretan užitak fatalan potres na 9. novembra u 7 sati i 35 minuta. Bio sam dolje u maloj sobici i htjedoh nalijati kavu, poče se drmati kuća s tolikom silom i halabukom da nisam mogao sigurna koraka na polje. Postadoh na pragu, ne mogoh dalje jer se kuća još uvijek herila i s krova padao criep. Kad to presta izađoh u dvorište. Vidim krov porušen od težine cigla jer su se oba dimnjaka razvalila. Družinska soba ima ispucan svod kao orah kad si ga čekićem udario.

Na crkvi zvonik pukao sredinom od gornjih prozora do dolje. U crkvi pustoš. Svi prozori razlupani, jedan ispao sa drvenim okvirom, sv. Antun leži u sredini postrane lađe.

Kapela samo nešto ispucala, onamo prenijeto Sveto otajstvo.

Stan sebi uredih u klijeti koju ugotovismo za stanovanje od 17. novembra do 13. decembra. Srećom bilo lijepo vrijeme.

Kapelu svezasmo željeznimi obruči i pred nju za 100 forinti dogradismo od dasaka baraku. Tu sam služio i svete čine obavljao i obavljam i sad 31. decembra.

Moj susjed granešinski Stjepan Mikec bio za potresa pred oltarom i upravo da će reći Agnus Dei, u to se uzdrma zemlja, poruši se zvonik, on skoči do malih vrata da će van, ne može jer su zatvorena, pobjegne u sakristiju i tad se sruši crkven svod.

Dođoše ljudi i izvadiše ga polumrtva od straha a zvonar osta ukopan pod hrpom ruševina u zvoniku.

1881.

Pod jesen popravljamo župnu kuću uz veliku štednju te ostadoše stari podovi i žaluzije. Tek jedna dobit, a to je ljepša soba za blagovanje.

1883.

Tada nekada ima se popraviti crkva. U srušenu sakristiju smjestit će se oltar sv. Antuna. Sakristija doći će na jug i tom se protivio kanonik Šnap kao dekan, al ga savladao Budicki, čovjek uvidjavan i miran.

Htjedoh veću crkvu, nu kanonik Rački, koji je nekoć vidio crkvu kad me je sa svojim bratom i Stjepanom Domičićem posjećivao, tvrdi da su u toj crkvi svodovi gotički specijalitet te imadu ostati. Na Martinje zgotovismo sve za nuždu i crkvu posveti kanonik Budicki koji se dovoze ovamo za strašne mećave i bure. Ja sam propovijedao. A ako je sve to grozna mizerija, sretan sam se opet molio u nešto prostranijem hramu.

Kaptol, kao patron dao je samo zgradu popraviti, oltare dade Crkva. Starih nekoliko slika kupih na licitaciji kod sv. Marka u Zagrebu. Kupih i votivnu uljenku pred sv. Antunom za 27 forinti. Ona je od čista srebra.

Crkvu je popravljao graditelj Neuman iz Beča, koji je poslije potresa ovamo doselio.

Potres u Zagrebu 1880. godine⁸

Priredio Max Hantken von Prudnik

26. studenog

Markuševac (Sv. Šimun), Gračani, Šestine

Markuševac (Općina Sv. Šimun) jedna je od najstarijih župa Hrvatske te se nalazi cca. 7 i pol kilometara istočno/sjeveroistočno od Agrama. Uglavnom se ime župe koristi umjesto pravog imena općine.

Prema obavijesti svećenika prije potresa nije bilo nikakve podzemne tutnjave ili buke, već je potres počeo istovremeno kao i podrhtavanje (buka), koje je prema ključnoj izjavi svećenika trajalo 20 sekundi. On je odmah poskočio, požurio u kuhinju te od tamo ispod vrata, zbog toga što se nije usudio izaći na otvoreno zbog padajućih cigli. Navedeno je trajalo nekoliko sekundi.

Na kraju je ipak napustio kuću tijekom podrhtavanja zemlje. Vrijeme koje mu je bilo potrebno da iz sobe dođe u kuhinju, a od tamo izađe van, uključujući sekunde koje je proveo ispod vrata, prema njegovoj izjavi iznosile su najmanje 20 sekundi.

Učitelj je također procijenio trajanje potresa na 20 sekundi. On također nije čuo podzemnu tutnjavu prije samog potresa, te je tvrdio u suglasnosti sa svećenikom da je nakon podrhtavanja nastalo podzemno valjanje (podrhtavanje, zvuk) koje je putovalo odavde pa prema Agramu. Smjer udaranja je prema njihovim navodima bio od sjeveroistoka prema jugozapadu.

Župni dvor je zbog potresa pretrpio značajnu štetu, prvi je kat postao nenastanljiv, glavni su se zidovi savili prema vanjskoj strani, svodovi (arkade) su blizu rušenja, a dimnjaci su pali.

⁸ Das Erdbeben von Agram im Jahre 1880./ eingereicht von Max Hantken von Prudnik.
<https://digitalnezbirke.kgz.hr/?pr=i&id=19875>. Prijevod Martina Novosel.

U hodniku su na podu nastale pukotine između kamenih ploča, no one ne sežu dolje do podruma. Podrum je ostao neoštećen.

U crkvi su rebra gotičkog svoda (arkade) puknula, a prozor sa zapadne strane u svetištu je bačen. Iz niše glavnog oltara silno je odbačena otprilike 8 kilograma teška statua (Svetog Antona) u zapadno-jugozapadnom smjeru na udaljenost od 44,0 metara. Stup sa prikazom svetog Ivana bio je odbačen o zid i pritom se razbio. Školska zgrada je uglavnom u ruševnom stanju, zidovi kapele su mjestimice iskočili. Potresom je na ovim zgradama prouzrokovana sljedeća šteta:

– crkva	2500 forinti
– župni dvor	3000 forinti
– zgrada škole	1500 forinti
– kapela	400 forinti

Josip Torbar - Izvješće o zagrebačkom potresu 9. studenoga 1880.⁹

11. Sv. Šimun leži jednu uru hoda od Remeta prama sjeveroistoku pod zagrebačkom gorom. O potresu od 9. stud. oglasio se izvještnlac u „Nar. Nov. Pod 12. stud. ovako: Sudeć po groznih tragovih potresa, što sam jih jučer u Zagrebu motrio, čini se, da je kod nas pod gorom zagrebačkom taj strašni udarac bio jošte jači. U cijeloj župi Sveto-šimunskoj nije ostalo u seoskih kolibah niti 5 % čitavih peći, a od zidanih kuća gdje koje su se gotovo porušile, dočim su ostalo tako razklimane i razpucane, da će se morati porušiti. Od ovih zgrada najviše postradala starodavna, u polugotskom slogu sagradjena crkva, koja je puna širokih pukotina; toranj bezprimjerno čvrsto gradjen, popucao je na sve strane, te će se moći samo tim sačuvati, ako se opaše željeznimi kolobari.

Župni dvor, kojega su popadali dimnjaci te padajuć krov potrgali, neće se moći popraviti, te se već sad mogu u gornji sprat popeti samo s pogibelju života. Školska zgrada, koju smo istom s velikim troškom popravili, u gornjem je katu gotovo razorena, krov razbacan, kod nas ne zna nitko, kojim je pravcem potres došao, meni čini, da je nahrupio sa sjevero-istoka. Izletiv iz kuće na dvorište. Slušao sam kako huji grozan šum i štopot dalje preko Remeta u Zagreb.

Strukovno pako povjerenstvo izvijestilo je o potresu ovako: Kako domaći župnik kaže, započeo je potres u 7 sati 24 min. Župnikov stan, ležeći dužinom prama J-S sa odklonom 10° preama Z i I, popucao je na sve strane. Razi zemlje ispucala je družinska svodjena soba na križ; na svodu idu pukotine smjerom J – Z. Zapadna stiena ispucala je gotovo okomito, nešto prema sjeveru više. U gornjem spratu otvorila se na velikoj sobi (palači) vrata (od Z - I), soba popucala najviše okomitim smjerom, samo iznad prozora koso u skrajnjoj sobi na zapadnom uglu na glavnom sjevernom zidu ima velika prama JJI za 550-600 prama horizontu naklonjena pukotina. Na stieni istočnoj stala ura za potresa, dočim na stieni sievernoj (točnije za 100 grada prama jugu naklonjenoj), dakle na prijašnju stieniu okomitoj, ura nije stala.

⁹ Josip Torbar: Izvješće o zagrebačkom potresu 9. studenoga 1880, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb 1882., str. 33 – 35.

U kuhinji prevrnula se zdjela s mliekom i pala sa stola prama SI kako se vidi na pl. VI. sl. 127 napram ab, dočim je druga zdjela ostala na stolu, ali mlieko razlilo sve strane. Sa police sjevernoj stieni popadale su nijeke staklenke smjerom pramu zapadu, dočim su druge ostale na polici.

Na staji (Pl. VI. sl. 128) mn bili su gredah gg dva metra) iznad poda (od poda pak do zemlje visina 2,25 metara) različiti dielovi kola, rudo, osi, kolesa itd. namještene, ovi su izbačeni Odozgo na tle smjerom prama JJZ za četiri mtr. daleko.

Crkva sv. Šimuna leži dužinom Z-I, točnije za 150 prama S i J. Svetište crkve izpucao najviše vertikalno, no svodovi na sve strane. Sa oltara (pl. VI. sl. 129) bačen je drven kip (8 kilogr.) (sv. Antona) visine 1,5 met. od SSI—JJZ 3 metra daleko u b. Ormar u baptisteriju odkinuo se u sredini. Najviše i najširje pukotine su na istočnoj i sjevernoj strani crkve, pukotine ponajviše vertikalne, nješto lirama zap. horizontu naklonjene.

Na staji kod obćinske škole potisnuo se krov od sjevera prama jugu.

Školska zgrada postradala u velike (Pl. V l. sl. 130). Ura na južnoj stjeni ab obustavila se; knjige na polici cd pale su smjerom sjevero-istočnim cf, dočim je knjiga sa ormara k pala smjerom JZ. Slike obješene o stienju južnu spale su, a čavao g, zabit u istu stienju, izašao znatnim dielom iz zida. Iz svih ovdje pobilježenih pojava vidi se, dL je išao smjerom SJ-JZ.

Nadalje zabilježeni još sljedeći potresi:

Noćju izmedju 10, i 11, stud. bilo je sedam osjetljivih potresa.

Dne 11. stud. u 11 sat. 30 min. osjetiše ovdje takodjer dosta silan, do 3 sek. trajavši potres, od kojega je s krova mnogo criepa popadalo, te se prijašnje pukotine još više razjazile.

Izmedju 11. i 12. stud. bijahu osjetljivi potresi: 5 s. 15 min., 6. s., 7 s., 8., 9 s. 15 m, zatim dne 12 stud. u 6 s. jutrom prilično jako drmanje sa SZ JI.

Dne 1. siečnja 1881. 2 sata jutrom.

10. siečnja 2 s. 30 m ps. pd. jako drmanje.

12. siečnja 3 s, ps. pd. slaba vibracija.

13. siečnja 6 s. 30 min. jutrom osjetljiva trešnja.

Ist. dana 11 s. veče, 2 sek. trajuće drmanje,

14. siečnja 2 s. 15 m. jutrom kratak drmaj.

15. siečnja 9 s. 45 min. noćju slabo drmanje s tutnjavom od

JZ—SI.

16. siečnja 1 s. 15 min. jutrom slabo drmanje s tutnjavom od JZ-SI

Ist. d. 1 s. 25 m. jtr. slabo drmanje s tutnjavom od JZ-SI, dočim su svi dosadnji potresi bili protivnoga smjera.

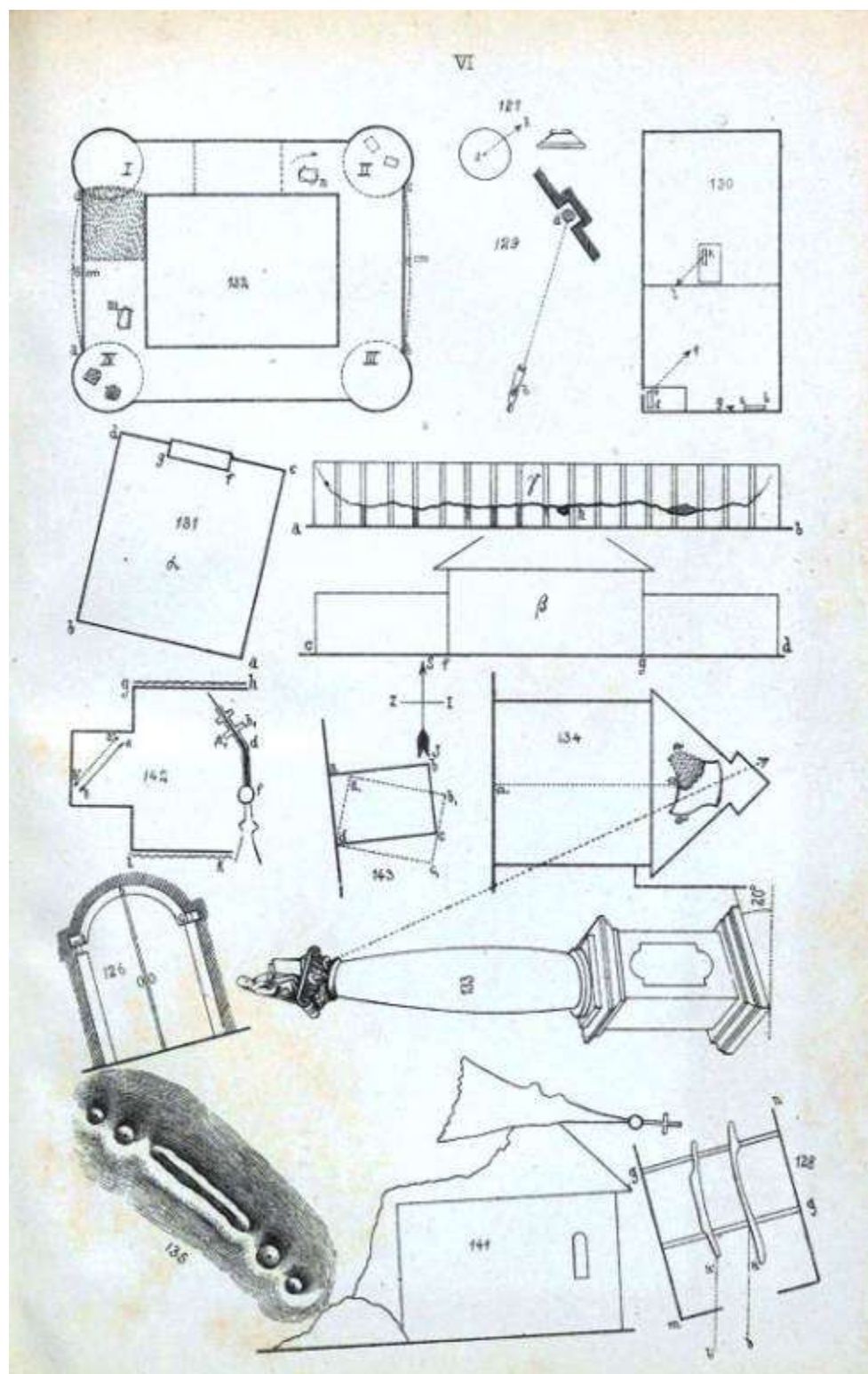
18. siečnja 11 pr. pd. trešnja bez tutnjave i to najjača poslije 11 stud, te ljudi iz kuća pobjegli.

19. siečnja 11 s. 30 m. noću do 2-3 sek. trajala trešnja za koje su se osjetila osobito tri okomita udarca. U to vrijeme pu haše u cijeloj zagrebačkoj okolini jugozapadnjak, uz to se bljeskalo te se po kadšto čula podzemna tutnjava, sad od SZ, sad opet J.

2. ožujka 5s. 25 m. ps. pd. slabo titranje uz 2 sek. trajalu tutnjavu.

Ist. d. 11 s. 20 m. po noći. — Bit će bilo i više slabijih vibracija, koje nisu zabilježene.

Za vrijeme od 23. studenoga pak do 8. pros. čulo se gotovo neprestano tutnjanje pod zagrebačkom gorom.

Spomenica župe Sv. Šimuna i Jude Tadeja - Markuševac od 26. VI. 1955.

Zapisi preč. Krešimira Ivšića

1955. godina

26.VI.1955. godine došao je na župu iz Ščitarjeva Ivšić Krešimir. Prije je na župi radio vlč. gosp. Josip Ormuž. On je premješten u župu Kotoriba. Stanje na župi bilo je u svakom pogledu poslijeratno. Razrušene stijene, krovovi prokišnjavaju, sve je vapilo za popravkom. Jednom uspjelom akcijom odazvali su se župljani na poziv župnika i popravili što se je stiglo sve do jeseni. U prvom redu počelo se je s prekrivanjem krovova. Najprije je došla na red župna crkva koja je bila u najgorjem stanju. Krovopokrivačke radove je izvršio pokrivač krovova Folnegović Mato iz Slanovca. Radovi su na vrijeme izvršeni tako da smo zimu dočekali s pokrivenim krovom. Ljudi su priskočili u pomoć s novcem i s hranom tako da je upravo nevjerojatno sve u najbržem roku svršeno. Kočijaši su vozili dobrovoljno materijal, radna snaga na dobrovoljnoj bazi i sve je išlo kao da sam Bog vodi cijelu stvar! U tom razdoblju novi župnik Ivšić Krešimir nije imao stan u župnom uredu, jer se u župni dvor uselio domaći sin Marko Puntarić sa svojom snahom Zorom Puntarić koja službuje kao učiteljica u Markuševcu. Drugi dio stana u prvom katu zauzela je također domaća župljanka Kata Markulin. Prizemlje je zadržao vlč. gosp. Ormuž tako da je novi župnik morao dnevno putovati po dva puta ili tri puta u Zagreb na stan i na koštu. Tek na uzastopne opomene Duh. stola nakon 6 mjeseci putovanja iz Zagreba u Markuševac maknuo se konačno vlč. Ormuž iz Markuševca i odselio na novu župu Nova Bukovica. Tada je novi župnik uselio u prizemlje 1. XII. 1985.

god. Kao i na svakoj župi tako je i ovdje dolazilo do nepotrebnih trzavica, pa je novi župnik Ivšić Krešimir prikazan kao neki osvajač župe na silu, a ne na zahtjev i po potrebi službe.

1956. godina

Ova godina u povijesti župe Markuševac igra ulogu godine velikih i teških popravaka na crkvenim objektima. To je u prvom redu sama župna crkva zatim kapelica M. B. u Markuševcu, zatim župni dvor, pa na koncu gospodarske zgrade. Prvenstveno izvodili smo krovopokrivačke radove. Time smo osigurali krovove od propadanja. Kapelica je dobila potpuno novi krov i izmijenjene su sve letve na krovu. Tu je utrošeno mnogo novaca, nešto preko 300.000 dinara. Župni dvor je dobio također na krovu mnogo novoga crijepa postavljeni su novi žljebnjaci, jednako tako na gospodarskim zgradama (štala, kuharna, drvarna, kokošinjac itd). Svemu tome priskočili su ljudi u pomoć i u novcu i u hrani i to samo jedan mali dio. Najveći dio župljana gleda po strani kritizira, smije se i sabotira. Tek negdje u jesen 29. IX. 1956. započeli smo s prekrivanjem kupole na tornju s novim limom. Teško je bilo naći dobrog i pogodnog majstora. Konačno se našao majstor iz Koprivnice neki Ivan Vesel, ali niti dobar niti pogodan kako se to kasnije ispostavilo. No sretnim okolnostima jesen je bila krasna, bez kiše i za mjesec dana kupola je bila presvučena novim limom. To je bila osobita milost Božja, jer bila je dosta velika muka s radnicima, pa nas je dragi Bog pomilovao s vremenom. Dva dana prije našeg patrona sv. Šimuna i Jude Tadeja završeni su radovi na tornju, a s time je, uz još neke male popravke na krovu s polupanim crijepom od otpadaka, završena ta teška radna godina. Mnogo muke, mnogo novaca utrošeno, ali je ipak spašeno za jedno vrijeme od potpune propasti najstarije u okolici svetište naših dičnih apostola sv. Šimuna i Jude Tadeja. Iste godine je na župnom dvoru postavljena kupaona i vodovod u WC i time mnogo olakšano pranje veša i čistoća župnog ureda.

Iste godine smo nabavili za župni ured 6 stolaca, popravili veliki stol, nabavili jedan novi stol i kredenc, pisaći stol.

1957. godina

Kasno u jesen završili su prošle godine glavni popravci na objektima župne crkve i ostalih zgrada. Ove godine smo mislili započeti s popravkom vanjske fasade župne crkve. Započelo je ozbiljno sakupljanje doprinosa. Kada je sve bilo u najboljem razvoju nadošao je neugodan i nenadoknadiv gubitak stana. Markulin Kata ispraznila je svoj stan sa svojim zetom Ištvanovićem, palaču i pokranju sobu. Mi smo odmah uselili u te prostorije već po priznatom zakonskom pravu na stan. Medjutim se dogodilo, protivno našem očekivanju da ćemo doći do stana. Na čelu s Ra-

nogajcem Živkom, mjesnim upraviteljem škole i ostala braća koja mrze Boga, crkvu i svećenika izradili su nezakonito useljenje u župni dvor Dabac Vladimira sa ženom i troje djece. Nastala je nemoguća gužva i stanarski odnosi nisu nikako uspostavljeni. Započela je jedna duga parnica koja nema kraja. Uspjeh je potpuno neizvjestan kada se imade u vidu tko i kako se zakonom služi. Ukratko, mnogo vremena, mnogo brige nepotrebne, mnogo novaca utrošeno a za nikakvu korist. Neprijatelji su crkve lijepo uspjeli. Zaodjeli su sve u zakonito ruho i time je stvar za njih stavljena ad acta. Parnica je započela pod vodstvom advokata dr. Zlatka Kuntarića. Na koncu godine konačno je stiglo rješenje da je odluka NOO Maksimir nezakonita i da se imade stvar staviti opet u predjašnje stanje. To nije učinjeno iz razumljivih razloga. Tako je cijela godina protekla u borbi za stan, a svi radovi osim nekih malenkosti obustavljeni s nadom da će se moći nastaviti slijedeće godine. Popravljen je plafon nad oltarom svetoga Roka, jer su grede istrunule, pa je potres na Veliki Četvrtak ujutro srušio i probio plafon. Srećom potres nije bio jak pa veće štete nije bilo. Jedna žalosna i neaktivna godina. Te iste godine je održana ovdje korona remetskoga dekanata. U jadnim skućenim prostorijama prošlo je sve u najboljem redu.

1958. godina

Rano u proljeće započele su pripreme za jedan veliki zahvat na popravku crkve, a to je skidanje stare fasade na župnoj crkvi i izvedba nove. Na mnogim sjednicama crkvenog odbora raspravljalo se o svim tim stvarima. Na mnoge ponude sa strane majstora iz raznih strana crkveni odbor je pristao da preuzme izvodjenje nove fasade na župnoj crkvi Stjepan Šimunković ml. iz Markuševca. Zidarski radovi su izvedeni za 550.000 din. a limarski radovi za 127.000 din. Bilo je još nekih naknadnih radova kao što je to adaptacija spremišta za crkvene stvari, žbukanje novom žbukom kuhinje i drugih sitnijih popravaka. Sve je izvedeno na opće zadovoljstvo i time je nakon dugog niza godina opet jedna od najstarijih župnih crkvi u Hrvatskoj dobila svoj lijepi vanjski izgled. Ljudi su svi pridonosili koliko je tko mogao. Odazvali su se čak i oni koji baš ne izgledaju kao neki dobri katolici. Novce smo sabrali na vrijeme i sve isplatili na opće zadovoljstvo i na ponos ovom siromašnom kraju. Iste godine je započela i akcija da se podigne ura na tornju gdje je nikada nije bilo. I to se prihvatilo s oduševljenjem. Neke smetnje kod izvodjenja fasade na župnoj crkvi želio je praviti konzervatorski zavod, ali je to na intervenciju Duhovnog stola riješeno. Iste godine smo probili vrata na kuhinji prema smočnici. To je bilo vrlo potrebno zato jer se godinama u smočnicu išlo okolo preko hodnika. U sadašnjim prilikama gdje na župnom dvoru silom stanuju stanari, to je pogotovo bilo vrlo neugodno. Te godine smo za crkvu nabavili takodjer nove oltarnike bijele boje i time osvežili malo tu staru crkvicu. Prošle godine je ovdje bila sv. potvrda koju je dijelio preuzvišeni gosp. dr. J. Lach. Za vrijeme dijeljenja sv. potvrde tako je užasno

padala kiša da su licitarski šatori letjeli po vjetru kao papir. Time smo ujedno započeli akciju da se više po starom običaju ne razapinju pred crkvom, nego da se šatori odstrane s crkvenog teritorija.

1959. godina

Želja nam je svima da nastavimo s popravcima, na uljepšavanju naše župne crkve. Prošlih godina od 1955. -1959. bili smo zauzeti samim objektima župne crkve, župnog dvora i ostalih građevina. Sada je došlo na red da se postavi zidana ograda oko veoma prostranog i jedinstvenog cintora. Zamisao je bila da se podigne i smjesti u ogradu i Križni put, jer je u crkvi premalo mjesta. Sve je sretno počelo. Mnogi na čelu s crkvenim starješinama došli su na dobrovoljni rad i započeli betoniranje temelja jedne krasne monumentalne ograde. Početak je toga čak tamo iza našeg bistričkog proštenja u mjesecu srpnju, toliko se rad produžio, s malom radnom stručnom snagom, da se do jeseni nešto malo vidjelo. Nastupili su jesenski i kišni dani, pa je ionako polagani rad, radi zidara, koji je dolazio gotovo samo poslije podne, završio dosta rano s uvjerenjem, da se nastavi slijedeće godine. Osnivanjem nove ograde na starim razrušenim temeljima završio bi uglavnom taj posao oko popravaka naše župne crkve. Time smo mislili završiti i parkiranje teritorija oko crkve, u planu je i podizanje ispred crkve malog vodoskoka za ukras, konzerviranje starih zidova još iz ranijih stoljeća. Pretvorili bi cijeli taj dio oko crkve i župnog dvora u jednu panoramu svetišta s izuzetno lijepim položajem i prilikom za svetište i proštenja. Položaj je krasan za utvrđivanje staze prilikom naših crkvenih manifestacija, procesija i pobožnosti Križnoga puta. Nadamo se da će se i to ostvariti idućih godina. Narod je lijepo prihvatio naše zamisli i vjeran narod doprinosi za svaku akciju svoj obol. Zimski mjeseci protekli su u pripremama za misije koje se imaju održati slijedeće godine u okviru misijske akcije za šire područje grada Zagreba. Sav propagandni materijal za misije dobili smo iz Zagreba od odbora za pokretanje misija. Toj akciji se radujemo zato jer već dugi niz godina nisu održane misije.

1960. godina

Prema postavljenom planu započeli smo u rano proljeće s ogradom, nastavili tamo gdje smo lanjske godine prestali. Nabavili smo sav materijal na vrijeme i započeli s velikim nadama u uspjeh. Radili smo s dvojicom zidara i protegli se poprilično već do Kapelice M.B., oko 65 metara. Tada je došlo ono. Jednoga dana pojavila se milicija s rješenjem da se obustavlja daljnji rad. Bio je mjesec srpanj. Mi smo već prije tražili dozvolu za gradnju te ograde. No ozbiljnog rješenja za gradnju ili za zabranu nismo dobili pa smo jednostavno radili, No, međjuvremeno se započela

graditi cesta za autobus pa je time došla u pitanje i naša ograda. Poslali smo žalbu na komunalni odsjek. Zatim smo dobili odgovor da se obustavlja do provedbe regulacionog plana Markuševca, (nema ga ni za Zagreb) i tako redom počela je već poznata procedura kojoj se ne vidi kraja. U mjesecu prosincu stigla je komisija na čelu s ing. Vječeslavom Radaušem. Taj se složio s onima na općini i veli da nastavak slijedi. Kamen i cement navoženi stoji i čeka. Oni koji imaju vlast u rukama puštaju da stvar ostari. Konačno smo predali koncem godine tužbu na Vrhovni sud Hrvatske. Mi ne mislimo prestati s tom akcijom. No, tu su nas dobro bacili natrag.

Od 7.-14. II. 1960. održane su konačno nakon dugi niz godina sv. misije. Misionari su bili o. Antun Ament i o. Silvije Večerin. Vrijeme je bilo lijepo i idealno. Naroda je dolazilo mnogo. Na sv. ispovijed je pristupilo oko 1900 duša, na sv. pričesti je bilo oko 2300 duša. Krasna je bila završna procesija sa svijećama. Propovjednici su bili odlični i sve su oduševili. Bilo je dosta onih koji su obavili svetu ispovijed nakon dugo vremena. Djeca su jako lijepo dolazila, naročito, jer se vjeronauk prikazivao u slikama. Misije su proljeće za župu, pogotovo nakon tako dugo vremena.

1961. godina

Započela je ova godina s misijskom obnovom koju je vodio o. Antun Ament. Nije bilo ni najbolje ni najgorje. U poredbi s misijama na polovicu slabije.

Ove godine smo uveli jednu novost. Korizmena sv. ispovijed se obavljala svake godine na Gluhu Nedjelju. Iz godine u godinu to postaje sve teže. Zato smo prebacili korizmenu sv. ispovijed na dane misijske obnove i pokazalo se to vrlo dobro. Čak za polovicu više ljudi je obavilo svoju uskrсну dužnost nego prošlih godina.

1967. godina

Ove godine vrijedno je spomenuti ovo:

18. 6. 1967. u župi Markuševac dogodila se sv. potvrda. Bio je najavljen dolazak g. nadbiskupa dr. Franje Šepera. U zadnji čas je izvršena zamjena radi biskupske konferencije te je u zamjenu poslan dr. Dragutin Nežić. Svi smo bili veoma zadovoljni. Preuzvišeni dr. Nežić, divan čovjek, veoma duhovan, naobražen, osvajač duša! Potvrđenika je bilo prisutno 106. Ujutro vrijeme kišovito, ali poslije krasan lipanjski dan.

Od značajnijih radova poduzeli smo konačno cementiranje prilaznih staza župnoj crkvi. Od vremena svoga postanka, to je oko 900 godina, nije se ni jedan moj predšasnik odvažio na taj posao. Bilo je mučno, ali našlo se požrtvovanih ljudi koji

su uložili maksimum truda da se to konačno postavi. Zasluga ide najviše crkvenim starješinama. To su:

1. Šantek Juraj, zvan Kladivec
2. Jurković Juraj, preuzetnik zidar, Trnava
3. Vuljar Juraj, Bidrovec
4. Otorepec Slavko, G. Markuševec
5. Korman Stjepan, M. Trnava
6. Klenkar Mirko

Proštenje M. B. Bistričkoj bilo je jako dobro posjećeno. Na Trški Vrh u Krapinu pošli smo i ove godine s bijednim brojem. Glavno godišnje proštenje u Kapelici M. B. bilo je zaista svečano. Propovjednik je bio Vlč. g. Srećko Draksler, župnik iz Kašine. Sv. Šimun, kao i uvijek, mnogo slabije.

1968. godina

Početak ove godine imade svoje osobito lijepo provedeno 4. l. godišnje klanjanje. Vrlo mnogo je vjernika prisustvovalo sv. misama u 8 h, 11 h i navečer u 6 h. Budući da je vrijeme „Blagoslova kuća“, to susjedi iznimno ne dolaze, nego se pomažemo sa svećenicima iz Zagreba. Poldanju sv. misu i propovijed održao je ove godine mnogopoštovani g. Damjan Damjanović već poznatim svojim stilom, krasnom dikcijom uznosio misterij Presv. Euharistije. Od 7. - 14. veljače obavili smo i ove godine „Misijsku duhovnu obnovu“. Voditelj je bio o. Ivan Harapin, redovnik karmelićanin iz Remeta. Svijet je u lijepom broju dolazio na propovijedi na sv. sakramente. Broj ispovjedenih popeo se na 850.

Svećenici pomagači bili su veoma požrtvovani i svaki da je bilo 3-4 svećenika na raspolaganju. To su uvijek na uslugu slijedeći:

- vlč. Josip Pinturić, Čučerje
- vlč. Branko Grulich, Granešina
- vlč. Đuro Filipović, Remete
- vlč. Srećko Draksler, Kašina
- vlč. Dragutin Žnidaršić, Vugrovec
- vlč. Petar Petinac, Sesvete
- vlč. Ivan Lovretić, Dugo Selo
- vlč. Miško Pavlaković, Brckovljani
- vlč. Matej Duduković, Moravče
- vlč. Alojzije Novak, Dubrava

Završetak je obavljen sa svečanom procesijom sa svijećama.

Svršetak godine za djecu bio je dan Prve. sv. pričesti.

Ove godine pošlo nas je na Bistricu lijepi broj, oko 1000 vjernika. Poslije toga bilo je krasno proštenje u Krapini. Proštenje Anđelske nedjelje kao i uvijek lijepo i posjećeno.

1969. godina

Svake godine ispunjeni su programi najprije na duhovnom polju. To su klečanje, misijska obnova, potvrđenici, prvopričesnici, proštenja: Bistrica, Krapina Anđelska nedjelja, Sv. Šimun.

Ove godine započela je akcija na inicijativu i obilnu pomoć moje sestre Dr. Vere Ivšić koja momentalno radi u Austriji da se postavi na toranj električna ura a u sakristiji montira električni pogon za zvonove. Dvije firme iz Beča su angažirane da preuzmu taj posao. Mašine za pokretanje zvonova preuzela je firma Josef Plaudner a električna ura na tornju i u sakristiji firma Emil Schauer. Radovi su završili u mjesecu lipnju i sve je završeno u roku od osam dana. Monteri su se pokazali veoma spretni i marljivi i sa svojom poslovičnom točnošću sve završili.

Međutim, veselje nije dugo trajalo. Već kod prve prilike pokazalo se da naša distribucija električne energije ne odgovara mehanici iz Austrije. Kod prvog nestanka struje sve je stalo. Nadolaskom struje uz nagli udarac sve je pregorjelo. Moralo se pozvati Beč, intervenciju ing. Schroedera, i opet je sve krenulo. No to je učestalo, tako da je nastupila vrlo neugodna situacija. Strahovanje od prekida struje i opet je sve uništeno. Mnogo strpljivosti i troška uložili su svi, a za sve je bio od naših primitivaca kriv g. župnik! Inače se pokazalo veoma korisno zvoniti na struju, koliko olakšanje i manje brige!

1970. godina

Život župe Markuševac u crkvenom duhu se povećaje gledom na pobožnosti, na posjećivanje crkve, na primanje sv. sakramenata.

1971. godina

4. 1. 1971. bilo je klečanje u našoj župi. Došao nam je u pomoć otac Marko Majstorović. Sada se nalazi u penziji kod č. s. na Kraljevcu - Zagreb. Blagoslov kuća je završio 14. 1. 1971. Svake godine sve više i sve ljepše se obavlja „Križec“.

Župi Markuševac se pripojilo jedno novo naselje nazvano Miroševečina. Trenutno imade oko 50 kuća. Ove godine smo obišli sve koji su nam se javili za blagoslov,

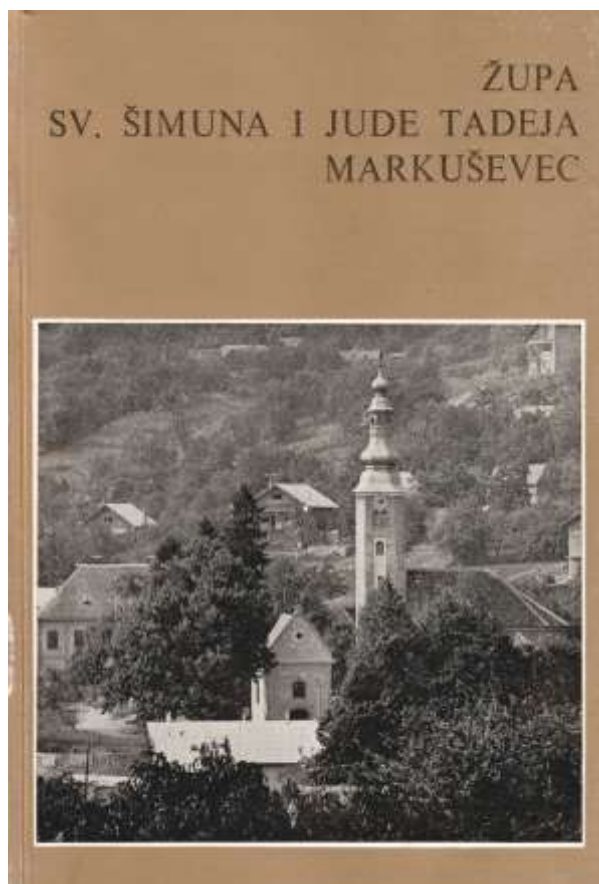
svega 17 kuća. Ostali ili ne znaju ili su tako smješteni da ih se mora tražiti misio-narskim načinom.

Došao je Uskrs. Ove godine smo morali vratiti uskrsnu ispovijed na onaj stari ter-min, tj. na Gluhu nedjelju. Kroz 10 godina smo pokušavali kao spomen na sv. misi-je od 7. II. do 14. II. 1960. da taj termin uvedemo. Nije uspjelo. Išlo je nekako, ali ne masovno. K tome se svaku godinu ponavljao slučaj da je jedna velika grupa dolazila na onaj stari termin „Gluha“ bez obzira na naše napore da se to poveća i olakša kroz 5 dana, od Pepelnice do Čiste nedjelje. Obnovu je vodio vlč. g. Miško Pavlaković na opće zadovoljstvo. Mlad, nadaren, elokventan, pobožan. Sve je os-vojio u jedan mah. Ljudi su lijepo dolazili i veliki broj se ispovjedio, oko 1250 ljudi. Školske djece bilo je jako mnogo, oko 300.

Prva pričest bila je jako svečana uz pomoć č. s. iz Granešine. Krasne deklamacije male djece Lemać - Mučnjak.

Došla je i nedjelja našeg glavnog proštenja, Anđelske nedjelje. Vrlo lijepo vrijeme, mnogo naroda. Sv. Misu i propovijed održao je vlč. Miško Pavlaković, župnik iz Brckoviljana. Lijepo i pučki, svi zadovoljni.

Župa sv. Šimuna i Jude Tadeja¹⁰

¹⁰ Dijelovi knjižice koju je u kolovozu 1976., kao uspomenu na 900. obljetnicu izdala župa sv. Šimuna i Jude Tadeja.

Od davnine poznat pod imenom sv. Šimun, danas naselje Markuševec, nalazi se pod Zagrebačkom gorom, Medvednicom.

Sve do 16. vijeka poznat je samo pod imenom sv. Šimun. U 16. vijeku dolazi, prema predaji, na taj teritorij velikaš Markuscz, koji novači na području župe sv. Šimun svoje slugе i kmetove za gospodarske i ratne svrhe. Prema tome, njegovi radnici i vojnici bili su Markuszevi, i na taj način pomalo se izmijenio naziv mjesta iz sv. Šimun u Markuševec. Ove godine slavi sv. Šimun - Markuševec svoj veliki jubilej, 900-tu obljetnicu postojanja svoje župe. Kao godina početka crkvenog života na tom području spominje se godina 1076. Taj podatak navodi naš uvaženi historičar crkvene povijesti prof. dr. Krunoslav Draganović. Neki autori, međutim, to poriču. No, sa sigurnošću možemo reći da je župa sv. Šimuna i Jude Tadeja, a prema tome i župna crkva u Markuševcu jedna od najstarijih u zagrebačkoj nadbiskupiji, a vjerojatno i u cijeloj Hrvatskoj. Na temelju dokumenata i historijskih izvora s kojima raspolažemo, vidljivo je da sadašnja crkva počiva na temeljima jedne još starije crkve. Ova današnja imade u zaglavnom kamenu nad glavnim oltarom uklesanu godinu 1476. U jednom starom šematizmu spominje se godina 1276. Činjenica je da se od najstarijih vremena na ovom terenu, od Šestina do Čučerja, spominje kao župa samo sv. Šimun. Šestine i Remete bile su stoljećima u sklopu župe sv. Šimuna i Jude Tadeja. Remete, na primjer, kao župa žive tek od 1812. godine. Župa sv. Šimuna i Jude Tadeja nadomak je Medvedgrada kojega podiže zagrebački biskup Filip II oko 1271. godine, i imade sa gospodarima tog grada vjekovne veze. Razni i brojni gospodari Medvedgrada (zagrebački biskupi, velikaši Gregorijanci, Alapići, Arpadovci, Zrinski, grofovi Celjski i drugi) trebali su i novačili su radnu snagu i vojni potencijal uz ostala naselja najvećim dijelom iz redova siromašnog puka župe sv. Šimuna i Jude Tadeja u Markuševcu.

Danas župa sv. Šimuna i Jude Tadeja broji oko 7000 stanovnika. To su mahom radnici i zanatlije svake ruke. Od najstarijih vremena pa do danas narod je živio veoma siromašno. Siromaštvo pokazuje i povijest župne crkve koja je po veličini jedna od najmanjih župnih crkava na teritoriju zagrebačke nadbiskupije. U najnovije vrijeme standard stanovništva nešto je porastao. Sve do naših dana stanovništvo je sačuvalo svoj integritet. Tek zadnjih godina imade nešto doseljenika, što je posljedica blizine Zagreba.

Od davnine postoje u sastavu župe sv. Šimuna i Jude Tadeja sela: Bačun, Markuševec Gornji i Donji, Štefanovec, Deščevac, M. Dubrava, M. Trnava, Bidrovec, M. Popovec. U zadnjih desetak godina nastala su i nova naselja Miroševečina i Medveščina.

Koliko je poznato, do sada o Markuševcu nije mnogo publicirano, pa zato neka kraći prikaz povijesti župe i njezinih spomenika u ovoj knjižici bude skroman doprinos devetstotoj obljetnici župe sv. Šimuna i Jude Tadeja.

Krešimir Ivšić, Markuševac, kolovoza 1976.

Dr. ĐURĐICA CVITANOVIĆ

ŽUPA SV. ŠIMUNA U MARKUŠEVCU

Župa sv. Šimuna jedna je od najstarijih u okolini Zagreba. Osnovana je pod pokroviteljstvom Kaptola zagrebačke katedrale, nakon što je Svetošimunske žitelje poklonio Kaptolu kralj Ladislav. U pisanim izvorima crkva se spominje već 1328. god. u »Villa Sancti Simonis«, a kao župna crkva u popisu Ivana arhiđakona 1334. god., »Ecclesia sanctorum Simonis et Juda Apostolorum sub montibus«. Tako se njen položaj bilježi u kanonskim vizitacijama katedralnog arhiđakonata kroz 17. i 18. st. U jednoj od najranije pisanih vizitacija 1662. god. položaj se određuje prema selu Bidrovec kao najbližem crkvi, a 1649. god. u opširnijem opisu kanonika vizitatora napisano je da se nalazi »sub monte Medved«.

Svetošimunska župa na kaptolskom posjedu u Markuševcu spominje se istom početkom 19. st. Do tada se bio izgubio spomen i predaja o osnutku župe i crkve, a neki kroničar je krivo pročitavši godinu uklesanu u ključnom kamenu svoda svetišta objavio da je crkva građena 1076. god. Ova vrlo vrijedna građevina podignuta je 1476. god. Po svojim stilskim osobinama crkva je kasnogotička građevina i vjerojatno je podignuta na mjestu starije drvene crkvice. U najvažnijim svojim dijelovima sačuvana je u izvornom obliku. Promjene koje su se tokom stoljeća zbivale nisu narušile osnovnu ljepotu građevine i njezine gotičke dijelove.

Prvobitno crkva je bila kraća i uža, s malim zabatnim zvonikom i rustično zidanim rastvorenim predvorjem. Njezini su prozori bili uski. Uz crkvu se nalazilo malo drveno spremište za vino, oko nje groblje, a kraj nje sjevernije župna kurija s vrtom i gospodarskim zgradama. Kasnije je podignuta kapelica Majke Božje.

Kad je župna crkva sv. Šimuna i Tadeja 1476. god. bila dovršena, bila je to jednobrodna građevina sa svođenim svetištem, lađom pod drvenim tabulatom (stropom), ukrašenim i obojenim. Sakristija sjeverno do svetišta bila je svođena. Pred pročeljem u predvorju nalazio se zidani oltarić, jer su se za ljetnih dana ljudi okup-

ljali oko crkve. U tom obliku crkva se održavala do zadnjih desetljeća 17. st. Pod crkve pokriven je klesanim kamenim pločama 1681. god. Sjeverno uz lađu, 1688. god., dozidana je kapela posvećena sv. Antunu Padovanskom, a blagoslovio ju je kanonik Stjepan Nedelko. Krovište crkve bilo je pokriveno šindrom. Nad glavnim ulazom u crkvu spominje se drveno slikama ukrašeno pjevalište. I u predvorju bio je rustično izrađen tabulat, a nad njim krović od jelove šindre. Groblje je bilo ograđeno drvenom ogradom. Početkom 18. st. nad čitavom je crkvom promijenjeno krovište i pokriveno hrastovom šindrom. Zidani tornjić često se morao popravljati pa su ga 1702. god. srušili i tada je podignut novi čvrsti zvonik pred pročeljem, u gornjem dijelu osmerokutan. Tada se spominje da je svod svetišta oslikan raznolikim slikama: »habet sanctuarium sub fornice diversis imaginibus depictum«.

Opisani su i prozori crkve kao uski gotički otvori. Crkveni prostor bio je osvijetljen na srednjovjekovni način. U novoj, baroknoj kapelici sv. Antuna prozori su bili veći, okrugli poput luneta. Kapelica i novi zvonik pridonijeli su plastičnijem i bogatijem vanjskom izgledu, tim više što je zvonik bio pokriven raskošno oblikovanom lukovicom sa crveno obojenom šindrom, u čiji vrh je nad križem bio utaknut željezni pijetao. Pokraj crkve, s njezine sjeverne strane, tik do drvene ograde groblja, nalazila se kurija župnika s čvrsto od kamena zidanim prizemljem i katom od drvene građe, s rastvorenim trijemom, s vrtom i gospodarskim zgradama. Kurija je bila približno stara kao i crkva, a nije dotrajala niti kad je 1793. god. podignut novi župni dvor, nego je pretvorena u štalu za blago i spremište za sijeno. Njezini su temelji još i danas sačuvani, zidani donji dio služi u gospodarske svrhe, a drveni kat je srušen.

U baroknom razdoblju crkva je dobivši nove arhitektonske elemente bila plastično najsnažnije razvedena.

Svaki dio crkve bio je pod posebnim krovištem pa se njezin srednjovjekovni izgled u vanjštini znatno izmijenio. Zbog toga nije čudno da su je kanonici opisivali kao građevinu okruglog oblika. Svetište, sakristija, kapela sv. Antuna, predvorje i zvonik zaokružili su lađu koja je u unutrašnjosti bila pokrivena rustično oslikanim tabulatom. Sa zidnim slikama na svodu svetišta i tri obojena oltara, te propovjedanicom u živim bojama, crkveni je prostor bio koloristički bogato ukrašen, i u to su vrijeme starije gotičke dijelove veoma cijenili kao umjetničku vrijednost i brižljivo čuvali.

Tek u 18. st. počelo se pomišljati na zračniji i svjetliji prostor i proširivanje prozora. Iz fundamentalne vizitacije 1743. god. saznaje se broj i položaj prozora u crkvi. U svetištu su bila dva uska prozora. Obično su se probijali na kosim stranama za-

ključka. Lađa je bila osvijetljena iz dva uska prozora probijena na južnom zidu. Nije imala podjednako visoke zidove, jer je nekadašnje predvorje, nakon što se je podigao zvonik, služilo kao »koruš«. Kanonik vizitator predložio je da se lađa crkve povećava na taj način da se zidovi izravnavaju, zatvore zidani stupovi predvorja, sazida čvrsto pjevalište, uski prozori da se povećaju, a propovjedaonica pomakne sa sjevernog na južni zid lađe. Sakristija je također imala tri uska gotička prozora. Ulaz je ostao pod zvonikom, zatvoren drvenim vratima, okovanima željezom. Rešetke na prozorima dobro su osiguravale crkvu. Jedna manja vrata nalazila su se južno u lađi, nasuprot kapele sv. Antuna Padovanskog. Groblje oko crkve bilo je obzidano kamenim cinktorom, a osim velikih vratiju jedna manja bila su nasuprot župnom dvoru kako bi svećenik mogao lakše dolaziti u crkvu.

Sve ove preinake ostvarene su 1745. god. Tada je crkvena lađa svođena, a dotrajali tabulat je skinut. Istovremeno je zidano i pjevalište.

Kapelica Bl. Dj. Marije pokraj crkve, izvan ograde groblja, spominje se prvi puta 1736. god. Za kapelu smještenu pokraj glavnog puta, inicijativu je dao župnik i podigao je priložima naroda. U župi nije bilo bratovštine jer je narod hodočastio i udruživao se kod Majke Božje Remetske, kod bijelih fratara Pavlina, koji su na području Svetošimunske župe u Remetama imali svoj samostan. Da bi hodočasnici koji su išli u Remete ovamo svraćali, župnik je podigao maleni drveni oratorij s jednim oltarićem, nad cestom, pa se je pred njim razvio trg. Kapela je vrlo lijepo izgledala, sva je bila obojena crvenom bojom, s krovićem od šindre i oslikanim tabulatom u unutrašnjosti. Ovako živo obojena, u zelenilu, privlačila je prolaznike i bila je obdarena mnogim zavjetnim darovima. Župljani su sa župnikom na čelu prije 1753. god. vlastitim sredstvima, na istome mjestu, sazidali još raskošniju kapelicu i opremili je novim oltarom. Datum posvete, 1754. god. zabilježen je na rešetci od kovanog željeza, finim radom umjetnog obrta. Umjetnički opremljena, popločena klesanim pločama, kapela je 1778. god. ukrašena zidnim slikama.

Prilikom obnove župne crkve 1760. god. povišen je zvonik, pa je tom prilikom pokriven još bogatije razvedenom lukovicom. Na pjevalištu su bile i barokne orgulje. Iz crkvenih se računa vidi da je narod vlastitim sredstvima obnavljao i gradiio spomenike. Veće sume sakupljenog novca pohranjivale su se u Kaptolu gdje su bile pohranjene i altarije osnivane za župnike. Najstariju altariju osnovao je kanonik Nikola Jurinić od 1000 rajnskih forinti. Povećana je altarijskom darovnicom kanonika Petra Vrbanića od 200 rajnskih forinti. Svetošimunski župnik Toma Benčić dao je 300 forinti, a kanonik Pavle Šelendić 500 rajnskih. Ni župna crkva, ni kapela nisu imale imetka nego su se uzdržavale dobrovoljnim priložima. Na oblikovanje i ob-

navljanje crkve utjecali su kanonici Kaptola. Najveće zasluge za gradnju u 18. st. ima župnik Andrija Dumbović. Porijeklom Turopoljac, obrazovan, školovan u Beču i Bologni, Dumbović ima velikih zasluga za umjetničko ukrašavanje i opremanje crkve i kapele, a nakon njega, krajem 18. st. i župnik Josip Mileković, koji je 1793. god. zidao župnu kuriju. Pokopan je u crkvi i njegova se nadgrobna ploča nalazi uzidana u sjeverni zid lađe, na mjestu gdje je nekad bila kapela sv. Antuna Padovanskog. Umro je kako piše na ploči 1826. god.

Spomenici kulture u Markuševcu

Umjetnička baština u Markuševcu složeni je sklop građevina, vrlo uočljiv nad glavnom cestom, u zelenilu među stablima, usred travnjaka i cvijeća. Danas je ova cjelina, zajedno s najbližom okolicom, zaštićena kao spomenik kulture. Arhitektonskim kompleksom dominira zvonik, u donjem dijelu kvadratnog presjeka, a u gornjim katovima sužen u osmerokatni oblik. Već na prvi pogled stječe se dojam da je ovaj skup vrijednih građevina, koje su Markuševčani 1962. god. obzidali novim zidom, ostvaren u baroknom razdoblju.

Župna crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja, daleko je starija i arhitektonski vrijednija no što njena vanjšina pokazuje. Ako uđemo pod zvonik, već na samom ulazu u crkvu podatak o njezinoj starosti otkriva klesani gotički dovratnik sa šiljastim lukom. U donjem dijelu, nad kamenim pragom, je iskošen. Konkavno zaobljena užljebina prati okvir uz rub svijetlog otvora kojeg zatvaraju stara drvena vrata okovana željezom. Kamena posuda za posvećenu vodu uz vrata spominje se zajedno s okovanim vratima u vrijeme zidanja zvonika 1702. god. Iako više nema gotičkih prozora na apsidama, jer je u baroknom razdoblju novim oltarima bilo potrebno jače osvjetljenje, pa su na kosim stranicama zaključka svetišta tada probijeni okrugli otvori, ipak oko stručnjaka prepoznaje starost crkve po vanjskim oblicima začelja. Poligonalne apside, žbukane i bez kontrafora (upornjaka), u pravilu su se kod većih crkava zidale u 15. i 16. st. Apside završene sa tri strane lomljenim zaključkom naglašavaju okomiti rast unutrašnjeg prostora. Svetište je odvojeno od lađe slavlukom šiljastog luka, kao čvrstom međom između prostora svetišta i lađe. Meki križno bačvasti svod lađe i prostor kasnije proširen paralelnom užom lađom sjeverno, nije utjecao na promjenu prostornih odnosa. Gotičko svetište sa šiljatim lučnim slavlukom od klesanog kamena, iza kojeg se otkrivaju rebra gotičkog sroda, nadvladalo je prošireni prostor nekad jednobrodne dvoranske crkve. Svetište je produljeno jednim jarmom pred trostranim zaključkom. Lomljene plohe zaključka naglašavaju vertikalne proporcije slavluka i prostora svetišta, a iz svakog ugla se nad konzolom, oblikovanom kao obrnuta peterostrana piramida, diže reb-

ro. Šest radijalno složenih rebara sastaju se u okruglom ključnom kamenu na tjemenu svoda. Rebra nad jarmom pred zaključkom polaze s konzola nad bočnim zidovima i s uglova na spoju sa zidom trijumfalnog luka. U ključni kamen svoda nad jarmom uklesana je 1476. god. nepobitan dokaz da je crkva tada zidana.

Do svetišta, odvojen s dva otvora probijena u masivnu zidu sa sjeverne strane, nalazi se petosminski oblikovan prostor svodjen također gotičkim svodom. U njemu je smješten oltar sv. Antuna Padovanskog. U doba gradnje crkve i sve dok lađa nije bila proširena, tu je bila sakristija. Na svodu je osam križno složenih rebara povezano ključnim kamenom s reljefom u kojem je isklesana glavica anđela sa stiliziranom frizurou i krilašcima. Gotički križni rebrasti svodovi, imaju osim svojeg konstruktivnog značenja i oblikovani utjecaj na izgled prostora. Klesar ovih rebara izveo je nad svetištem i sakristijom na dva različita načina isti tip kruškolike profilacije rebara. Pod crkve popločen je keramičkim pločama, a kamene ploče se nalaze samo u bočnoj lađi. Kapelica sv. Antuna nestala je prilikom dogradnje sjeverne lađe. Uz svetište južno dozidana je nova sakristija. Željezna vratašca kojima se nekad zatvarao južni ulaz u crkvu sačuvana su i ugrađena u katu zvonika jer se iz zvonika ulazilo na pjevalište, koje je zbog trošnosti za obnove 1958. god. srušeno.

Kapela Majke Božje Anđeoske mala je ali vrlo značajna građevina našeg baroka. Pravokutnog je tlocrta i završena visokom polukružnom apsidom. Pročelje je na zaobljenim uglovima raščlanjeno pilastrima koji se nastavljaju nadglavcima do izbačenog snažno profiliranog završnog vijenca pod zabatnom plohom koju čini dvostrešno krovništvo kapele. U vrh zabata utaknut je križ sa zrakastim radiusom i imenom Marijinim. Na sljemenu krova koji se spušta nad apsidu utaknut je dvostruki križ. Kapela je sa svih strana dotjerana, ali je graditelj najviše pažnje posvetio oblikovanju pročelja, uokvirivši cijelu plohu između podnožja i vijenca pilastrima i trakama izvedenima u žbuci. Usred tog okvira u središnjoj osi otvaraju se široka vrata zaštićena umjetnički obrađenom rešetkom od kovana željeza s volutasto savijenim i isprepletenim šipkama, kroz koje se može razgledati unutrašnjost kapele. Dovratnik je kao i doprozornici isklesan od kamena, ukrašen profiliranim rubovima s kapitelima profiliranim poput vijenaca, a u segmentni luk uglavljen je stilizirano oblikovan zaglavni kamen. Profilirana polukružna nadstrešnica, nad vratima dotiče klupicu pravokutnog, segmentno zaključenog prozorskog otvora. I kroz bočne prozore prodire obilje svjetla i sunčanih zraka u unutrašnji prostor. Zidovi kapele prekriveni su zidnim slikama. Na zidovima svetišta i svodu lađe su prizori s likovima, a zidovi lađe su mramorizirani u violetno ružičastom tonu boje

koja prevladava i na slikama. Na vrhu trijumfalnog luka zabilježeno je: »depictum 1778.«, a na suprotnoj strani, nad prozorom: »renovatum 1880«. Na bačvastom svodu svetišta, nad oltarom, naslikan je u medaljonu Bog otac, a na luku, s unutrašnje strane, krune s amblemima mučenica i mučenika. Zanimljivo je da su amblemi izrezbareni i na oltaru. U donjem dijelu bočnih zidova sačuvane su glave i krila velikih anđela pred draperijama, a iznad njih pod svodom vaze s cvijećem uokvirene razvedenim kartušama. Po luku se spuštaju kitice ruža. Prostor lađe zaobljen je u uglovima skošenim pilastrima na koje se u pogledu na svetište proteže vijenac trijumfalnog luka. Svođen je češkom kupolom, u sredini koje je u velikom medaljonu od štukature naslikan prizor Uznesenja Marijina. U medaljonima, u uglovima kupole, prizori su iz života Marijina. Između tih prizora, u medaljonima »rocailla«, su bukete ruža i iluzionistički naslikana viseća girlanda lišća s plodovima koja povezuje prizore na svodu.

Po načinu slikanja u dijelovima zidnih slika koje su manje zahvaćene retušom boje prilikom obnove 1880. god., po dekorativnim detaljima kartuša i rocailla, po mekoći slikanja i izvornoj skali boja, zidne su slike kvalitetan primjer kasnobaroknog slikarstva u Sjevernoj Hrvatskoj. Iluzionistički način postavljanja likova u prostor s arhitekturom, temelji se na tradiciji našeg baroknog slikarstva u prvoj polovini 18 st. Kvalitetno oblikovane profinjene glave, finoća ruku, te pokretljivost likova oduvijek je vještog slikara druge polovine 18. st., možda posljednjeg slikara koji je slijedio iluzionističko i kolorističko slikarstvo zrelobaroknih uzora. Dekorativne detalje slikao je u duhu svoga vremena s motivima koji su tada viđeni i u drvorezbarstvu i štukaturama.

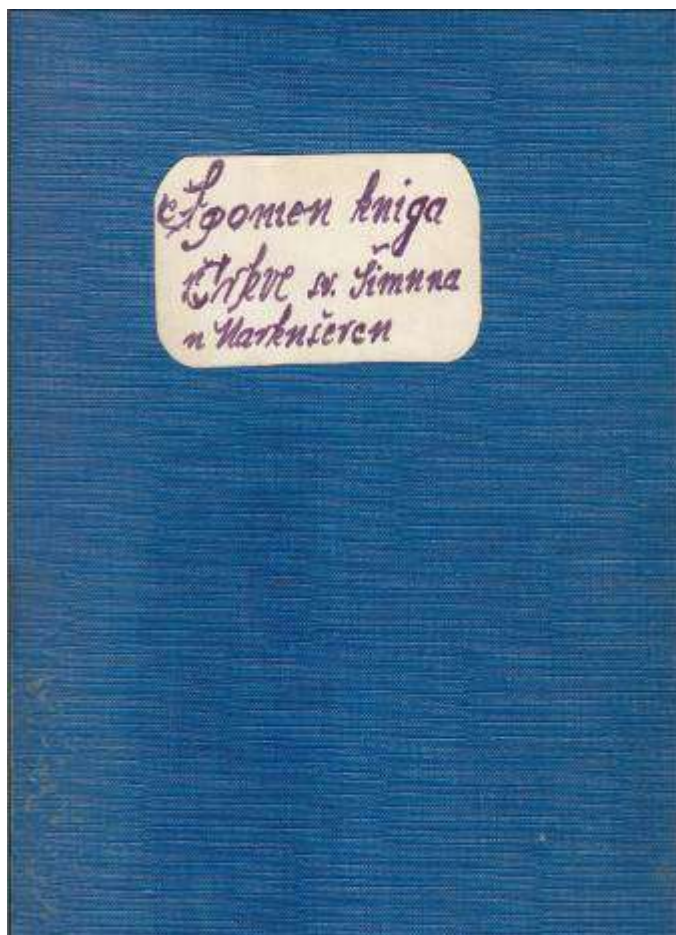
Spomenimo da su dva vrlo utjecajna središta djelovala na visok nivo umjetničkih vrijednosti svetošimunske župe. U prvome redu zagrebački Kaptol i njegovi kanonici pravom patronata, jer se župa nalazila na njihovom posjedu, pa je Kaptol utjecao i na izbor župnika. Na narod su utjecali i Pavlini iz Remeta, vrlo utjecajnog umjetničkog središta. Pavlinski slikar Ivan Ranger ukrasio je freskama crkvu u Remetama. Vrlo je vjerojatno da je na slikara kapele Majke Božje utjecalo barokno slikarstvo pavlinskih slikara. Pomna restauracija slika pomogla bi napretku istraživanja zidnog slikarstva u Hrvatskoj. Inventar kapele, oltar i propovjedaonica, zajedno sa zidnim slikarstvom i arhitekturom, rešetkom od kovana željeza, primjernim radom umjetnog obrta, sastavljaju u malom jedan skladan primjer domaće barokne umjetnosti. Nove prozore kapeli je darovao župnik Krešimir Ivšić uz pomoć naroda svetošimunske župe, koji cijeni svoju kulturnu baštinu.

Župna Kurija koju je dao podići župnik Josip Mileković 1793. god. ima po svom vanjskom izgledu i rasporedu unutrašnjeg prostora sve elemente kanoničke kurije, ili manjeg jednokrlnog baroknog dvorca, skromna je po ukrasima a funkcionalna po prostornoj organizaciji. U prizemlju je svođena teškim bačvastim svodom sa susvodnicama, s obzirom na vrijeme gradnje na vrlo tradicionalan način. Svođeni hodnik povezuje prizemlje sa drvenim zavojitim stubištem koje je orijentirano prema začelju. Naknadno je dograđen erker zbog sanitarnih uređaja koji izbija na začelju iz čiste kubične forme pravokutne jednokatne građevine. Glavni ulaz u trećoj prozorskoj osi, uokviren je kamenim baroknim dovratnikom na čijem je polukružnom luku uklesana godina gradnje. Na zaglavnom kamenu je zabilježeno da je potres oštetio zgradu 1880. god. Zbog toga prostor s lijeve strane hodnika nema svoda, a jugozapadni ugao kurije poduprt je kontraforima. Ipak zgrada je ostala čvrsta, stojeći na visokim temeljima u kojima su probijeni podrumski prozori. Izvanredno zidan bačvasto svođen podrum protegnut je u obliku slova »U« pod čitavom zgradom, osim pod stubištem. U podrum se može ući i iz ulaza probijena na zapadnom bočnom pročelju. U prvom katu hodnik povezuje pet soba od kojih je najveća, palača, orijentirana prema pročelju. Sobe su i međusobno povezane. Od starog pokućstva sačuvan je u hodniku ugrađeni ormar. Sudeći po prostornom podrumu, a i po opisima župnikove okućnice, ranije su župnici vodili uzorno gospodarstvo. Nakon potresa 1880. god. poslije popravaka nije bio zabilježen izvorni izgled pročelja slobodno stojeće kurije. Ove je godine izvršena obnova pod paskom i uz konzultaciju s Regionalnim Zavodom za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu. Rekonstruiran je vanjski izgled, vraćeni su elementi raščlanjivanja zidnim plohami. Horizontalne trake među katovima i vertikalne među prozorskim osima naglašene su tamnijeg tona boje prema svjetlijoj zidnoj podlozi.

Snimka crkve iz 1976. godine

SPOMEN KNJIGA CRKVE SV. ŠIMUNA U MARKUŠEVCU

Predgovor

Nakon preuzimanja Župe krajem kolovoza 2013. godine, pregledom župnog arhiva, pronašao sam bilježnicu u koju je od godine 1976. pa do 1990. ispisivao i fotografijama obogaćivao g. Mirko Klenkar, kako je iz bilježnice vidljivo, jedan od najbližih suradnika preč. Krešimira Ivšića, markuševečkog župnika u to vrijeme.

Kako službena župna Spomenica nije vođena, ova knjiga nam daje dragocjene podatke o događajima i radovima koji su u to vrijeme napravljeni na crkvi i ostalim župnim objektima. Zapisani su i brojni ljudi koji su u tim pothvatima sudjelovali.

Mirko Klenkar je ovu knjigu pisao svojim osebnim stilom, često ispuštajući pojedina slova pa i riječi, mijenjao velika i mala slova u nazivima, preskakao iz jednog događaja u drugi. Kod prijepisa ovog rukopisa nastojao sam zadržati originalni stil Klenkarovog pisanja, ipak trebalo je popraviti mnoge riječi, radi razumijevanja stvari izmijeniti redoslijed riječi u odlomcima, staviti interpunkcije.

Budući da je Spomenica pisana s vremenskim odmakom, može se pronaći i neka nedosljednost ili netočnost.

Fotografije su integralni dio spomenice.

Predajem javnosti ovaj prijepis kako bi se stariji prisjetili, a mlađi upoznali ono što se, u ne tako davno vrijeme, radilo, koji su bili problemi, kako se slavilo Boga. Želja mi je i da se pojedine nejasnoće, greške autora i prijepisa poprave kako bi se povijest što preciznije proučila i za budućnost zapisala. Zato molim da mi pomognete popraviti sve pogreške i iznesete svoje primjedbe. Isto tako, ako postoje i neki drugi izvori i zapisi o tom vremenu, molim da se daju na uvid kako bi se u budućnosti sve moglo staviti u neku monografiju.

Zahvaljujem gđi. Ljerki Perić na prijepisu rukom pisanog originala.

Josip Đurbek, župnik

Ovako je izgledao oltar na zidu kapele za Anđelsku nedjelju 3. 9. 1961.

Ovako je izgledao oltar na zidu kapele za Anđelsku nedjelju 3. 9. 1960.

Prigorska narodna nošnja 1978. god.

Kapela u Trnavi građena je 1929. g.

Godine 1981. na krov kapele ugrađen je bakreni lim, tako da je kapela sada pokrivena bakrenim limom, svota za ove radove iznosila je oko 34 000.000 dinara. Darovima svih župljana i organizacijom župnika prečasnog Krešimira Ivšića.

Kapela u Bačunu građena je 9d
posvećena Majci Božjoj 1933

Kapela u Trnavi građena je 1929 god
posvećena Svetom Vidu 9d 1930 jed-
ina kip sv. Ivana i sv. Loure najstarija crkva

Kapela kod Sitara građena je 1906 god
posvećena Pre. sv. Lren isosovu
na dan 12 rujna 1907 godine
Vidi cijeli opis gradnje na strani
ove knjige broj 20-21.

Ovu Spomen knjigu
pisao je Mirko Klenkar

Ovu knjigu pisao za
uspomenu svega ovoga
Mirko Klenkar od
i dalje 1946-1949

Obrazloženje svih radova koje spominje ova knjiga radi spašavanja ovih nam svetih vrednota, a narodu ponosnih obilježja na njegovu vjeru, kroz burnih 9 stoljeća.

Do 1956. god. nitko od prijašnjih župnika ove župe nije težio da što poduzme za obnovu pojedinih objektova makar su bili u raspadnom stanju. God. 1926. bila je akcija sakupljanja novca za proširenje crkve, za koju je bila svota određena, po kućnom broju, ondašnjih 100 din. Novac se sakupio i bio je projekt gotov, ali od toga svega se ništa nije dalje poduzelo.

Od god. 1939. počela je opet akcija za sakupljanje materijalnih sredstava, kao i novčanih, za proširenje, to jest dogradnje ovoj postojećoj crkvi. K tome dodajem otegotnu mogućnost za dobivanje građevnih dozvola od god. 1956. pa do 1960. Uz velike napore i zalaganjem ovdašnjeg župnika Krešimira Ivšića i uz sve moguće zabrane mjerodavnih vlasti, nekako smo 1965. god. uspjeli započeti gradnju ograde oko crkve koja je odmah bila zabranjena od općine Maksimir, a na poticaj dvaju mještana ove župe.

Nakon toga god.1970. gradnja je opet započeta odobrenjem iste Općine, tako da je dovršena 1971. god.

A za sve radove, sva djela, za sve ono što je izgrađeno u ovih do sada 22 god., a što je u ovoj knjizi zapisano na prvim stranicama, trebamo mi župljani koji smo novčano pomagali, kao i oni koji nisu, +zahvalili Bogu na dolasku u ovu župu župnika velč. gosp. Krešimira Ivšića, što se u ovih kratkih par godina i pod teškim uvjetima ovdašnjeg vremena, u materijalu i novcu, načinilo više nego u natrag 900 god. u boljim uvjetima slobodne izgradnje.

Spomen historijat crkve sv. Šimuna i Jude Tadeja u Markuševcu

1076. – 1976. god.

U nekim povijesnim knjigama stoji da je crkva građena 1076. godine, a u nekim da je građena u pradávná vremena. Kasnije je dograđivana lijeva lađa, kao i kor koji je bio od drvene konstrukcije skoro do polovice crkve. Pošto je ne estetski djelovao pa je isti srušen god. 1960.

Kapela Majke Božje Anđeoske građena je god. 1481.

Prvi zagrebački biskup je bio znan po prezimenu Duh, rodom Čeh.

God. 1422. zagrebački Biskup bio je Ivan Alben.

Na prijedlog Kralja Matijaša Papa je god. 1466. imenovao Vesprinskog Klerika svećenika Osvalda Tuza za zagrebačkog Biskupa.

Iz povijesne knjige prepisano 16. 6. 1976.

Zahvaljujući vezama Biskupa Tuza sa južnonjemačkim kulturnim trgovinama nabavljen je za novosagrađenu kapelu u Markuševcu god. 1481. kip Marije sa Isusom i sa grozdom, bliz puku, u vinorodnoj, za onda, okolici Zagreba. Umjetnik je prikazao vidku mladu Majku z grozdom u desnoj ruci i Djetetom u lijevoj ruci. Narod ju je zvao Marija Vinska.

Sličan drveni kip nabavljen je i za malu crkvicu u Stenjevcu.

1549. god bio je Biskup Wolfganja Grulaja.

Zvonari u crkvi

Točnih podataka nemamo od 1800. god. je bio zvonar Kršić Ignac do koje godine ne znamo točno, u međuvremenu su se izmijenili, neki do 1918. god.

od god. 1918. – 1963. bio je zvonar Kršić Stjepan

Od god 1963. -1965. Cokol Stjepan

Od god 1965. - 1966. Cokol Ignac

Od god 1966. - 1970. Horvatić Josip kod Vinceka

Od god 1970. nema zvonara jer su zvona u crkvi rade na električni pogon, a u crkvi rade časne sestre iz Granešine.

Popis Župnika

koliko je poznato mlađoj generaciji i iz nekih knjiga po opisu iz jedne knjige iz god. 1903.

U početku je crkva bila drvena 1076. g. a god. 1476. sagrađeno je svetište kakvo je i danas.

Od Župnika spominju se ovi:

- God. 1365. neki župnik Lovro
- God. 1443. neki župnik Jakob (sin) Pavlekovića
- God. 1501. neki župnik Stjepan.
- God. 1574. župnik Mijo Jagodić
- God. 1622. župnik Mato Družlić
- God. 1630. župnik Ivan Martinović upravljao je i sa župom u Čučerju, župnik Aliter Križanić prije Župnik sv. Petra u Turopolju
- God. 1634. župnik Ivan Križanić
- God. 1642 župnik Ambrozije Baez
- Župnik Andreas Dumbović, Parohus sv. Šimuna, umro je 14. 1. 1788. god., rodom iz Turopolja, Velike Gorice
- Franjo Lukšić umro je 27. 9. 1860.
- Ivan Jagić, rođen 30. 3. 1840. god. u Varaždinu, ređen za svećenika 1862. god. umro 12. 9. 1900. god.
- Zalaganjem župnika Petra Petrovića 1736. počela je gradnja drvene kapele na ovom mjestu gdje je ova danas
- Jakob Škrlec, župnik, službovao je god. 1750. Za njegova službovanja dovršena je drvena kapela koju je započeo Petrović.
- Bio je i župnik Tomo Prenčić, kanonik
- Opis stihova na grobnoj ploči župnika Ivana Jagića: „rođen 30. ožujka 1840. + 12. runja 1900. Dobar pastir vjernom stadu svome, ovdje mirno vječni sumrak sniva, smrt ga ote rodu njegovome. Al će spomen Vijek mu ostat živa, jer je bio uzor poštenjaka. Hrvatska mu zemlja budi laka.“
- Župni novi dvor je dao podići župnik Josip Kileković god. 1793. Prijašnji Župni dvor bio je sadašnja škola. Župnik Kileković pokopan je u kripti župne crkve. Dana 26. 4. 1989. otvorili smo kriptu da u njoj pohranimo tijelo ovdašnjeg župnika Krešimira Ivšića, koji je umro 24. travnja 1989. god., ali je ukopan u kapeli.
- Župna knjiga spominje župnika Martina Benšeka, no kada je on službovao nije poznato
- bio je jedan župnik Sočić
- Josip Mileković, umro 1826.
- bio je jedan župnik Malec
- Franjo Lukšić umro 27.09.1860.

- Franjo Hrčić umro 29.03.1868. Ova dvojica su pokopani na groblju u Markuševcu kod velikog Križa.
 - bio je jedan župnik Mileusnić
 - bio je jedan župnik Šušković
 - Do 1900. Ivo Jagić rođen 30. 3. 1840.
 - Od god. 1900. do 1937. bio je Blaž Kovačić
 - Od 1937. do 1947. Mirko Ročić, domaći sin iz Deščevca. Mirko Ročić je iza svoga ređenja bio kapelan u sv. Križu Začretju a iza toga župnikom u Kraljevom Vrhcu do 1937. god., kada je na zahtjev župljana premješten ovdje u Markuševac, u svoju župu. God. 1947. je premješten u župu Bosiljevo do svoje penzije, a umro je god. 1975. u Zagrebu u Domu nemoćnih svećenika a pokopan u Markuševcu u svojoj grobnici. Prvog je vjenčao 1937. Mirka i Dragicu Klenkar, Ivana i Jagicu Mučnjak te Vida i Slavicu Trnčević iz Gračana. Od god. 1942. do 1945. bio mu je na pomoć kapelan, slovenski svećenik progonjen u ratno doba od Nijemaca, Anton Torkov
 - Iza njega je došao Josip Ormož, župnik iz župe Petrovsko koji je stradao od partizana, rodom iz Đurđevca. Službovao ovdje od 1945. do 1956. god. kao upravitelj župe.
 - Od god. 1955. do god. 1989. župnik u Markuševcu je Krešimir Ivšić rodom iz sela Boka kraj Siska, rođen 1918. god. Otac i majka bili su učitelji. Majka, njezin brat Juraj Zgorelec i sestra Nada pokopani su na groblju u Markuševcu. Župnik Ivšić je prije toga bio na župi u Cerju iznad Dugog Sela. Iz Cerja otišao u logor Stara Gradiška, nakon toga je 5 god. službovao u župi Ščitarjevo, a iz Ščitarjeva je premješten u ovu župu sv. Šimuna 1955.
-

Ova sličica sa ovim djevojkama i ovim tekstom, koji je bio napisan u glasniku Srca Isusova, još 1938. god. stavljen je u ovu spomen knjigu, ovo je bilo za župnika vel. g. Mirka Ročića

Crkva i cintor iz 1951.

Imbro Lukačin zvani Jež, povjerenik Glasnika Srca Isusova 1937.

Pogled na centar Markuševca 1951.

Vel. župnik Mirko Ročić, rođen u Deščevcu, a službovao u Kraljevom Vrhu, a od 1937. bio župnik ovdje u Markuševcu do 1947. Poslije službovao u Bosiljevu, nakon toga bio u domu nemoćnih svećenika na Kaptolu do smrti u Zagrebu.

1926. U crkvi je 1926. god. bio podignuti oltar M. Bož. Svibanjskoj na desnoj strani ispod drugog prozora. A oltar sv. Roka podignut je 1927. god. Ljuster od stakla koji je sada ispred oltara sv. Roka kupljen god. 1930.
1960. Oltar M. B. Svibanjske je porušen, to jest maknut jer nije bio izrađen od čvrstog materijala, pa je uz novčane darove mještana Šimunkovića 1960. napravljen novi oltar od umjetnog kamena, koji je na tom mjestu bio svega tri godine, te je premješten na lijevu stranu kuta gdje se danas nalazi kip M. B. Fatimske. Taj je kip Gospe Fatimske nabavljen iz Fatime 1968. god. zaslugom župnikove sestre Vere Ivšić i blagoslovio ga je velečasni župnik iz, za onda Bedekovčine a danas župnik u Samoboru, Ivica Horvat. Tabernakul za ovaj oltar izradio je bravar Mirko Krot iz Bačuna.

U Štefanovcu je bila izgrađena kapela Srca Isusova 1939. god., a koja je porušena udarcem jednog teretnog kamiona god 1963. God. 1976. je na tom mjestu doprinosom mještana izrađeno novo raspelo, koje je 22. kolovoza blagoslovio prečasni Ivšić.

Na župnom dvoru, gdje je danas dvorana za sastanke, bila je kuhinja sa starom peći koja je srušena 1964. god. i kupljena peć od metala. Probita

su vrata u nekadašnju špajzu. gdje se sada nalazi kuhinja. Zid za vrata probijao je sam župnik vel Ivšić. U maloj sobici iza kancelarije bila je kupaonica. Preuređen je jedan dio električnih instalacija. Radove je izveo Josip Pavleković (Đerek).

Od 1956. pa dalje

Radovi na crkvi, oko crkve, župnog dvora Kapela i raspela u mjestima zaselka.

1956. Dolaskom vel. župnika gosp. Krešimira Ivšića u Markuševac god.1956. počela je akcija skupljanja novca za obnovu svih radova, u crkvi oko crkve, župnog dvora, kao i cintora. Zalaganjem i uz veliko žrtvovanjem tadašnjeg župnika Ivšića uspjela je obnova svega što je stoljećima zanemareno i skoro došlo do urušenja svega.
Radovi su tekli ovim redom:
1957. Izmjena lima na vrhu tornja.
Žbukanje crkve iz vana fasade i tornja. Žbukanje i izradu fasade radio je 1957. god. majstor Stjepan Šimunković (Jurček) i njegov sin Marko Pintarić.
1958. Krečena crkva, prvi puta iznutra.
1959. Izvedeno je prekrivanje krova na župnom dvoru i izrada žljebova na crkvi, župnom dvoru i kapeli. Krovove je prekrivao Maks Rasonja iz Erpenje kod Krapinskih Toplica. Žljebove na crkvi izradio je limar Zvonko Husnjak.

U Remetama 1959 g. U prvom redu dolje sa lijeva na desno: 1) otac Ciprijan Vupora, 2) dr. Ivan Dukić Šestine, 3) Biskup preuzv. Dr.Josip Lach, 4) Monsinjur Leopold Rusan, dekan iz Remeta, 5) Nikola Borić, 6) Preč. Krešimir Ivšić, 7) Preč. Pernjak katedralni Župnik, 8) Župnik Granešine Martin Besčenić, 9) Vel. Josip Pinturić župnik Čučerja, 10) otac Zvonko Pšak župnik u Osijeku

1960. Demontiran je kor u crkvi koji je bio neukusno postavljen i renoviran tadašnji kor.

Orgulje su preuređene na električni pogon koji je uredio majstor Majdak iz Vrapča.

Željezne stepenice za sadanji krov, koje je izgradio bravarski majstor Modrić Đuro iz III Cvetnog Naselja, montirali i postavili Mirko Klenkar i Juraj Šantek.

Betoniranje podruma i kuhinje. Betonirali Marko Šimunković, Jerko Spajić, Josip Špoljarec i Mirko Klenkar.

Nabavljen novi luster od mjedi za crkvu za 100.000 Din.

Nabavljen novi luster za kapelu za 64.000 din. Postavio ga Mirko Klenkar.

Uspomena: Ispred crkve na Misije 1960 god.

U gornjem redu sa lijeva na desno

- 1) Štefica Puntarić
- 2) Vilma Beljan
- 3) Štefica Klenkar
- 4) Nada Patalen
- 5) Lukačin Ljubica
- 6) Barica Kelek
- 7) Štefica Šimunković
- 8) Slavica Špoljarec

Drugi red

- 1) Ivkica Špoljarec
- 2) Ivica Vidović
- 3) Špoljarec Tomica
- 4) Otac Večerin drži malog Željka Špoljareca
- 5) Stjepan Klenkar
- 6) Štefica Puntarić

Uspomena na dekana vizitaciju 20. 5. 1960. s lijeva na desno: dekan monsinjor Leopold Rusan iz Remeta, Majka našeg vlč. Krešimira Ivšića Elizabeta Ivšić, u sredini otac Ciprijan Vupora

1965. Početa gradnja ograde oko crkve koja je zaslugom i tužbom Stjepana Hadžića i Petra Ferenčaka (Korpice) prekinuta.
Nabavljen aparat za pečenje hostija.

1966.

Ova slika je spomen na Anđelsku nedjelju 1966 godine
Za vrijeme propovijedi s desne strane stoji pjevački zbor.
Fotografirao je g. Franjo Puntarić

Ova slika je na putu za M.Bisricu kod Sniježne Gospe

- 1) Miklec šimun do njega Jelica Puntarić
- 2) Šantek Juraj
- 3) Klenkar Mirko
- 4) Ljubica Klenkar
- 5) Klenkar Ivo
- 6) Šimunković Marko i ostali Puntarići

Fotograf Franjo Puntarić

1967. Složen električni kabel u kapelu. Izradu i polaganje kabela vršio Mirko Klenkar, rov iskopao Mirko Jantol (Nijemec).
Sastavljenje novog raspela na Grabljaku zaslugom našeg župnika a doprinosima mještana Šimunkovića i Stjepana Puntarića (Kipa).
1968. Od župnog dvora do kapele položene vodovodne i odvodne cijevi koje je položio Mirko Klenkar.
Polaganje parketa na sadašnji kor napravio Mirko Klenkar, Marko Šimunković (Grahek) i Marko Puntarić.
Pokretanje velikog zvona: Juraj Šantek i Mirko Klenkar. Konstrukciju je izradio Đuro Modrić, Cvetno Naselje.
Postavljanje novog sata na toranj. Električni pogon izradila firma iz Beča, zidove bušio Mirko Klenkar.
1969. Uređenje župnog dvora prvi puta.
Nabavljene slike Križnog puta od crkve sv. Petra u Zagrebu za 50.000 Din.
Postavljeno raspelo kod Kote.
Nabavljeni novi svijećnjaci za crkvu u Ljubljani.
Nabavljeno novo crkveno ruho.
Portal ispred svetišta i lukovi nad svetištem obnovljeni očišćeni od žbuke. Radove izveo Stjepan Topolovec i klesar Ivan Šimunković.
Kupljena su mrtvačka kola sa konjskom spregom a kasnije prodana jer

nema potrebe za njih.

Nabavljena mrtvačka kolica na ručni pogon.

Nabavljene nove jaslice.

Iza glavnog oltara kupljen novi okrugli prozor koji prilikom provale uništen.

Nabavljeni su novi ćilimi za crkvu.

Ograda oko crkve opet početa radom nakon zabrane od god. 1956. a dovršena 1971. god. Radove je izveo zidar Ivan Kovač iz Pošušja, Hercegovina.

Prečasni Krešimir Ivšić kod dijeljenja sv. pričesti 1970.

Ljiljana Hadžić i Senija Hadžić

1971. Nabavljeni okviri za zaštitu svih prozora. Ugrađivao ih je Juraj Kota (Gaša).

Podignuto novo raspelo u Bidrovcu darovima mještana.

Podignuto novo raspelo u Deščevcu darovima mještana.

Uređenje i malanje crkve iznutra drugi puta.

1972. Betoniranje prilaza u crkvu i sakristiju. Izradio je radove Juraj Jurković

Domobranec uz pomoć Mije Vidovića, Juraja Šanteka i Juraja Vuljara. Kapela u Popovcu. Radovi su počeli u 9 mjesecu. Dovršena je doprinosima mještana Popovca 1973 g. zalaganje našeg župnika Ivšića, ing. Rudija Vinceka, Dragice Jurin, Stjepana Krhena, radove je izveo Ivan Herceg, a pokrivanje tornja sa limom Mato Rakek iz Miroševca. Veliki udio su dali Andrija Papec i Mirko Bobić (Crni). Križ u kapeli je dar Vere Ivšić sestre našeg župnika.

Kapela je posvećena 16. 9. 1973. g.

Zvono za kapelu, je nabavljeno u Austriji u Innsbuku, darom novca Vere Ivšić a postavljeno je na toranj 1974. g. Postavio ga je Mirko Klenkar.

Ova slika gore prikazuje raspelo koje je bilo prije kapele.

Ovako sada izgleda Kapela u Popovcu.

1973. Izdrađeni su zaštitni okviri kao i novi prozori na crkvi i kapeli prozori umjetno oslikani.
1974. Izrađena je spomen ploča na ulaznom portalu, izradio ju je klesar Stjepan Topolovec, a darovao ju je Mirko Klenkar.
Raspelo na Krsišću izrađeno je doprinosima mještana gornjeg Markuševca a blagoslovio ga je na sunčani dan 4. kolovoza uz sv. misu vel. gosp. župnik Ivšić.
Na župnom dvoru postava parketa u 3 sobe. Postavljena voda u sobe kao i izrađena kupaonica u I. katu.
Na kapeli su ugrađivani prvi puta zaštitna mreža i sat.
1975. Posađivana ukrasna stabla oko crkve.

Novo raspelo na Krsišću, postavljeno i posvećeno 1975.

Raspelo kod Horvatića u Trnavi 1975.

Naša procesija na Mariji Bistrici 1975. g.

Mrtvačnica na groblju je rađena doprinosom mještana i mjesne zajednice 1974. – 1975 g.

1976. Od 1. 3. do 25. 3. i od 12. 4. do 28. 4. izvršeni su iskopni radovi iza župnog dvora. Planiranje terena su radili Juraj Šantek (Čekić), Franjo Jurković iz Bačuna, Ivan Špiček (Duka), Stjepan Krhen, Ivan Špiček (Frketić), Pero Hađžić, Mijo Vidović, Šimun Miklec, Juraj Šelendić (Pištan) i Mirko Klenkar.

Razgovor preč. župnika Ivšića sa crkvenim starješinama ispred crkve

1. Šimun Sitar	5. Preč. župnik Krešimir Ivšić
2. Slavko Otorepec	6. Šimun Miklec
3. Marko Puntarić	7. Mirko Klenkar
4. Juraj Šantek	8. Josip Horvatić

Velike misije su vršene u čast obljetnice posvećenja crkve od 25. 3.– 4. 4. Misionari su bili prečasni Ivo Horvat župnik iz Samobora, prečasni Mijo Pavlaković, župnik iz Brckovljana i prečasni Dragutin Španić župnik iz Jaske.

Radovi na obnovi župnog Dvora.

Obnova je vršena od 8. mjeseca do konca 9. mjeseca.

Izrada fasade na župnom dvoru. Izmjena svih prozora kao i nekih vrata.

Uređenje i opločenje kuhinje. Ličenje svih prostorija.

Nabava namještaja, stolova i stalaža. Stolarske radove izvađao je majstor Videk Špoljarec.

Oblaganje zidova u blagovani sa drvom.

Bojenje cijele crkve izvana kao i iznutra.

Ovako je izgledao župni dvor i ograda do 1976. god.

Obnova vanjskog zida cintora.

Izrada Portala prema ulazu župnog Dvora. Radove na izvedbi fasade vršio je zidarski majstor Franjo Jurković (Debler). On je dao na poklon izraditi spomen ploču na portal za ulaz prema župnom Dvoru a postavio ju je Mirko Klenkar. Križ je na veliki portal nabavio, dao odljevati u Ljevaonici Rudolfa Birača u Vrapču u vrijednosti 700.000 Din. i postavio Mirko Klenkar. Postavljanje križa pomogli su Šimun Miklec i Slavko Miklec (kod Skuzina).

Skela na tornju za obnovu fasade 1976. g.

Sađenje ukrasnih jela i uređenje dvorišta.

Ugrađivanje nove zaštitne mreže na prozore na kapeli. Rad vršio Mirko Klenkar.

Izrada žljebova na župnom dvoru. Radio Mato Rakek.

Izgled Kapele prije obnove do 1976.

Proslava 900. obljetnice župe 1976.

Ovo je početak proslave 900. obljetnice

Ovo je bio ulaz pred crkvu na svečanu sv. misu 5. 9. 1976. god.

Povorka kreće prema crkvi 5. 9. 1976.

Biskup Franjo Kuharić drži propovijed 5. 9. 1976.

Raspelo na Vincekovom bregu

1977. U ožujku mjesecu sađenje borića po cintoru crkve. Iste je sadio Mirko Klenkar, Stjepan Krhen, Ivan Špiček, Beljan Ljubica.
Dana 18. lipnja 1977. bila sv. Potvrda koju je vršio preuzvišeni nadbiskup Franjo Kuharić, nadbiskup zagrebački.
Za blagovaonu župnog dvora izrađen je stol i nabavljene stolice.
-

Izrađena je stalaža za knjižnicu u župnom dvoru, stolovi i stalaže za kuhinju i špajzu. Izradio ih je majstor, Vid Špoljarec.

Dogovorom Konzervatorskog zavoda za zaštitu spomenika, skinut je Kip. M. B. u kapeli, te dat na obnovu i restauraciju, što će koštati 10,000.000 dinara, s time da 4,000.000 daje župa, a ostalo Akademija JAZU.

1978. Tapećiranje stolica u blagovaoni župnog dvora. Tapetarske radove je načinio, majstor Mirko Petrović 28. siječnja.

Potrebna je obnova kapele iz unutarnje strane, obnova fresko-slika, obnova oltara i propovjedaonice. Za restauraciju je Konzervatorski zavod ponudio svotu 100 000 000 Din. s time da župa osigura 30 000 000 Din. Te želje naših župljana, a uz pomoć Božju i mogućnosti župljana u financijskim sredstvima, možda će se ostvariti, u god. 1978.

12. srpnja 1978. započet je iskop oko Kapele Anđeoske gospe u Markuševcu za zračnu izolaciju zidova, koji trošak iznosi 5 000 000 Din. gradnju je izveo jedan građevinski tehničar poduzeća Ceste.

Raspelo u Deščevcu 1978.

Župni dvor nakon obnove 1978.

1978. U srpnju mjesecu okrečen je podrum u župnom dvoru kao i toranj crkve iznutra, koji nije bio nikuda okrečen od svoga postanka. Radove je vršio soboslikar Stipe.

U toku su radovi na izradi željezne konstrukcije nosača zvona, jer dosadnja drvena konstrukcija, koja je stoljećima izdržala, nije više u mogućnosti

služiti svrhi te se iz tehničkih razloga mora zamijeniti konstrukcijom od željeza, što košta 5,000,000 Din. Radio ju je bravar Ivandija od 3. kolovoza.

Od 19. kolovoza do 27. kolovoza, za 200. obljetnicu Kapele Anđelske gospe 3 runja, crkva je ponovno obnovljena i izvana i iznutra.

Dne 27., 29., i 30. kolovoza skidan je središnji stup na gornjem prozoru tornja radi uvlačenja zvona sa zemlje. To su radili Stjepan Šimunković (Stipica), Marko Puntarić, Juraj Šantek, Ivan špiček (Đuka) i Stjepan Krhen. Nakon toga je dignuta traverza, koja je bila glavni nosač za dizanje zvona koje je stiglo iz carine 27. 8. 1978. Kod dizanja te tranverze sudjelovali su Mirko Klenkar, Juraj Šantek, Ivan špiček (Đuka) i Stjepan Krhen. Traverzu je darovao i dopeljao Stjepan Kobasić (Živek). Pripremu električne instalacije i razvođenje vodova na samoj konstrukciji izveo je naš mladi crkveni starješina Slavko Herceg sa svojim pomoćnikom.

Novo, veliko crkveno zvono, težine 710 kilograma stiglo je 27. kolovoza iz Innsbrucka, Austrije. Zahvaljujući našem župniku Krešimiru Ivšiću, na dar Majci Božjoj Anđelskoj, doprinosom župljana i jednim dobrim dijelom župnikove sestre dr. Vere Ivšić, zvono je iz carinarnice stiglo u Markuševac zalaganjem ing. Rudolfa Vinceka i gosp. Leke iz Bačuna.

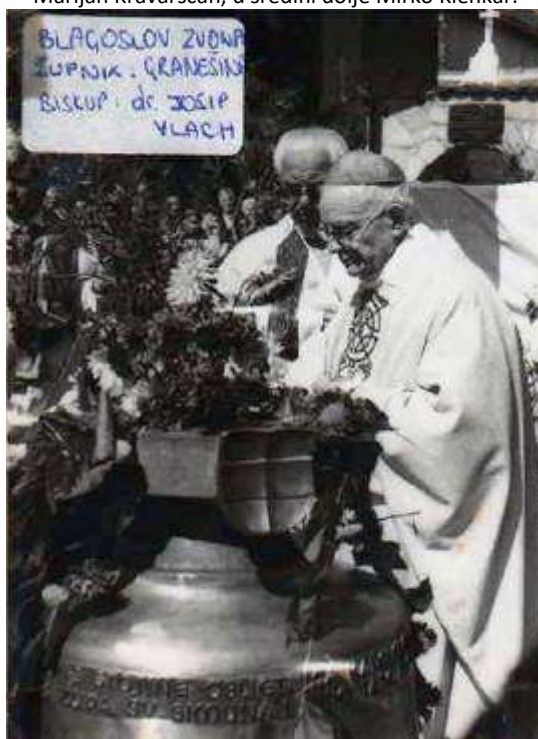
Zvono je blagoslovljeno na dan Anđelske nedjelje 3. rujna 1978. Blagoslovio ga je preuzvišeni biskup dr. Josip Lach i istog je dana podignuto na toranj uz najveću svečanost. Sudjelovala je limena glazba iz Tuhlja na čelu sa svojim kapelnikom, župnikom iz Tuhlja. Kuma zvonu je bila sestra župnika Ivšića dr. Vera Ivšić. Na sv. misi koju je uz asistenciju susjednih župnika služio dr. Josip Lach prisustvovao je veliki broj župljana. Otac dr. Josip Weisberger je održao prigodnu propovijed. Za ozvučenje ove svečanosti, da bi se dobro čula misa i propovijed, zvučnike je postavio naš župljanin Juraj Pilatuš (Kranjec).

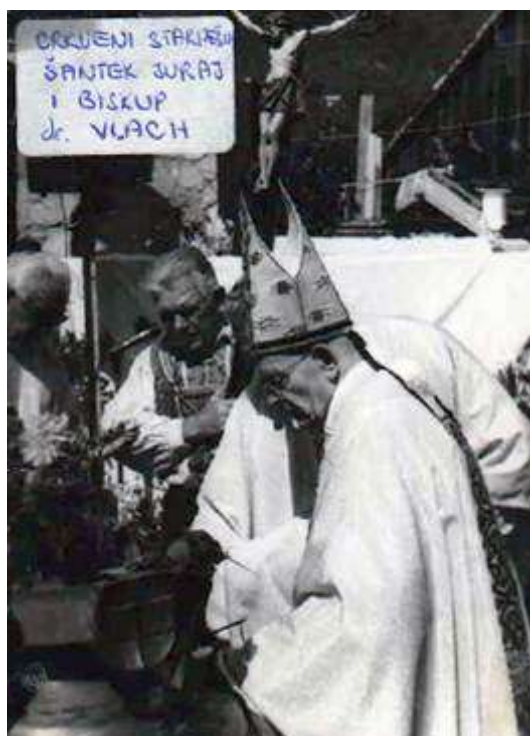
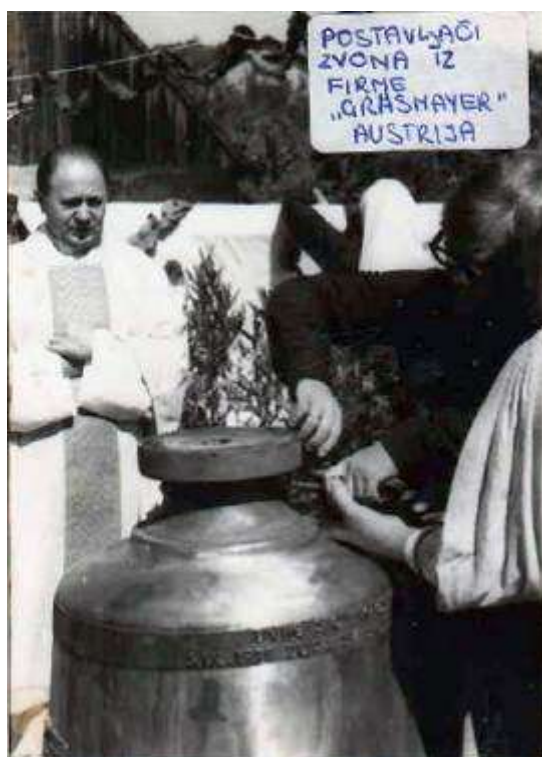
Samo dizanje zvona i montažu vršio je ing Grassmayer iz Beča-Austrija.

Zvono su pomoću „granika“ dizali naš mještani Slavko Herceg i Stjepan Krhen, a za to se vrijeme pjevalo „Do nebesa nek se ori“.

Gore sa lijeva na desno: prečasní župnik Ivšić, do njega Drago Topolovec, Lidija Otorepec, Stanko Otorepec i Jasna Otorepec, dr. Josip Weissberger, ministranti Bernardo Pilatuš i Marijan Kravarščan, u sredini dolje Mirko Klenkar.

Ove fotografije je izradio Damir Švec.

Ovakva svečanost bila je nezapamćena u povijesti naše crkve. Dan je bio lijep i sunčan. Čitava proslava je snimana na filmsku vrpcu od brata našeg župnika gosp. Frana Ivšića i slikana sa fotoaparatom ostalih župljana. Nakon svečanosti naš župnik gosp. Krešimir Ivšić poziva sve župljane kao i ostale sudionike ove svečanosti u svoj podrum na čašu domaćeg vina kao znak radosti ovome velikom slavlju a crkvene starješine na jednu zakusku

pečenog odojka kojeg je pekao naš domaći pekar Slavko Otorepec u svojoj peći.

I tako je ova svečanost završena navečer u 18 sati svečanom procesijom oko kapele Gospe Anđeoske.

Novo zvono je koštalo 15.000.000 Din, plus carina 3.000.000 starih din. S ostalim troškovima organizacije svečanosti cijena se popela na ukupno 20.000.000 starih dinara. Zvona je prilikom dizanja na toranj zazvonilo u 12:10 jedanput, u 12:20 dvaput a u 12:22 zvonilo je zajedno sa ostala tri zvona.

U ovim slikama je prikazano dizanje zvona. Slikao Franjo Puntarić iz Utovca.

Vera Ivšić, kuma fis zvona
uz nju na fotografiji:

1. Stjepan Šimunković (Stipica)
2. Juraj Šelendič (Ban)
3. Stanko Otorepec
4. dr. Vera Ivšić, kuma zvona
5. Drago Topolovec
6. Juraj Šantek (Kladivec)
7. Ivan Špiček (Đuka)
8. Robert Pavleković

Uspomena s blagoslova zvona 3. rujna 1978., biskup Josip Lach s ministrantom

19. rujna počeo je iskop zemlje oko zidova župnog dvora za zračnu izolaciju koja je potrebna za odstranjivanje vlage iz zidova same zgrade. Ovi radovi koštaju u novcu 11,000.000 starih dinara. Radove je izvađao građevinski tehničar iz Zagreba. Nadzor nad radovima vršio je ing. Rudolf Vinček.

Novi križ na groblju postavljen je između 23. i 27. listopada tako da je posveta križa izvršena na dan Svih Svetih, 1. studenog. Križ kao i ogradu od mesinga oko križa je izradio jedan majstor iz Samobora. Ovi radovi stajali su 12.000.000 Din. Zasluga za sve ove radove, za izolaciju i postavu križa na groblju pripada župniku gosp. Krešimiru Ivšiću i ing. Rudolfu Vinčeku. Doprinos u novcu dali su župljani.

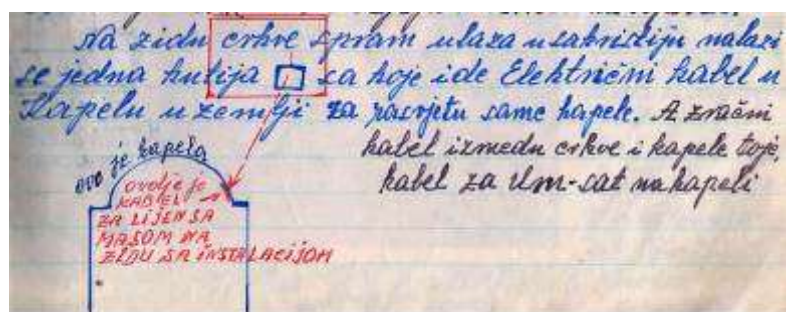
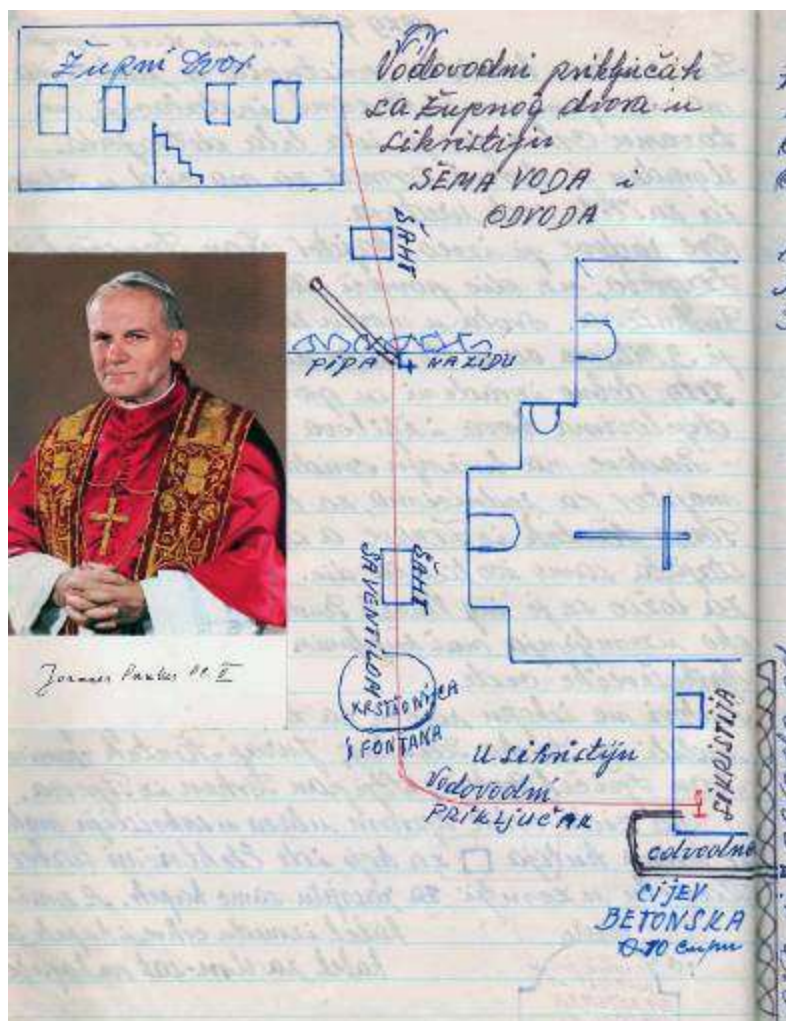

Novi križ na groblju postavljen 1978.

1979. Od 1. 3. do 31. 4. Skidanje crijepa sa krova crkve, te izmjena pojedinih dijelova krovne konstrukcije. Tesarske radove izveo je majstor domaći Andrija Punjek iz Bidrovca. Iza ovih radova krovšte je sve pokriveno sa limom od bakra 0,8 mm. Radove je izvađao limarski obrtnik Bočkaj iz Kaptola br. 6. Troškovi ovih radova iznose 72,000.000 Din. Brigu oko ovih radova imao je preč. župnik Ivšić i ing. Rudolf Vincek iz Bačuna a na završetku radova naš starješina Stanko Otorepec ugostio je izvođače radova sa jednom večerom za 250.000 dinara.

Od 1. lipnja do 7. srpnja, za radova na krovštu, pristupilo se radovima na izmjeni električne instalacije na tavanu crkve, jer je ista bila dotrajala. Ugrađen je drveni ormar na zid u sakristiji za zaštitu svih uređaja. Ove radove je izveo majstor Ivan Koprčak iz Zagreba uz pomoć Mirka Klenkara iz Markuševca. Svota u novcu za ove radove stajala je 3,800.000 dinara. Istodobno izrađeni su gromovodi na svim dijelovima krova i žljebova sa 6 komada sonda. Radove na bušenju sonda oko crkve radio je naš domaći majstor Tomo Šantek iz Trnave sa radnicima, a svota za radove je stajala samo 100.000 dinara. Oko ovih radova založio se je ing. Rudolf Vincek, a sa stručne strane oko uzemljenja naš župljanin Ivan Topolovec iz Marku-

ševečke ceste. Radove na iskopu rovova za traku uzemljenja radili su Mirko Klenkar, Juraj Šantek (Kladivec), Ivan Špiček (Druka) i Stjepan Krhen iz Popovca.

1979.

Hodočasnici župe sv. Šimuna u Lurdu 11. 7. 1979.

U Popovcu se misa održava svake godine na spomen posvećenja kapele sv. Križu. 14. rujna sv. misu je imao velečasni Ivan Čoček, domaći sin toga sela.

1980. Prigodom Anđelske Nedjelje 7. 8. 1980:

Od 1. 8. 1980. Ponovno je obnovljena crkva izvana do visine prozora kao i iznutra u cijelosti. Postavljena je električna rasvjeta na oltare i to sv. Roku i u kapeli. Selo Štefanovec je darovalo jedan ćilim za crkvu.

Mirko Sitar izradio je jedan stalak od željeza na poklon crkvi i darovao jednu veliku svijeću.

Nabavljen je novi razglas za crkvu iz Italije, stoji 1,300.000 Din.

7. rujna je slavlje Anđelske nedjelje i 25. godišnjica službe u Markuševcu župnika Krešimira Ivšića. Proslavili smo ovim redom:

1) Procesija je krenula iz župnog dvora u pravcu crkve gdje je vani na otvorenom bio oltar. Zvonila su sva četiri zvona.

2) Prije mise dvije djevojke u narodnoj nošnji su pozdravile svečara, našega župnika, i darovale buket cvijeća.

3) Iza toga je u ime crkvenih starješina pozdravio svečara Stjepan Šimunović (Stipica), a iza toga je nastavljena misa uz pjesmu i glazbu svirača limene glazbe iz Tuhelja: „Do nebesa nek se ori“.

Na misi su prisustvovali župnici: prečasni dekan iz Čučerja Josip Pinturić, Srećko Draksler iz Kašine, Stanko Vorih iz Granešine, Mijo Pavlaković iz Brckovljana, Drago Žnidaršić iz Vugrovca, dr. Stjepan Kožul, tajnik Duhov-

nog stola, prof. dr. Josip Weissgerber koji je i imao propovijed. U toku mise iza prikazanja župljani su donijeli darove u novcu i naravi svečaru za 25. godišnjicu, kao i crkveni stariješine svoj dar. Iza propovijedi je Tajnik Nadbiskupa dao dar u ime Nadbiskupije i pročitao dekret i imenovanju prečasnog svečara kanonikom Duhovnog stola Zagrebačke nadbiskupije.

Darovi župljana:

A) Crkveni starješine

1. ing. Rudolf Vincek	Din 200.000
2. Mirko Klenkar	Din 200.000
3. Šimun Miklec	Din 50.000
4. Marko Puntarić	Din 100.000
5. Juraj Šantek	Din 50.000
6. Nikola Šantek	Din 500.000
7. Marijan Širola	Din 100.000
8. Stjepan Krhen	Din 100.000
9. Ivan Špiček	Din 100.000
10. Stjepan Šimunković (Stipica)	Din 50.000
11. Marko Kravarščan	Din 50.000

B) Selo Štefanovec daruje stolni sat vrijedan 600.000 Din i čilim za crkvu, selo Donji Markuševac u novcu i krasnih vaza od stakla i keramike za cvijeće, selo Bačun u novcu, selo Trnava u novcu, selo Dubrava u novcu, selo Popovec u novcu, selo Bidrovec u novcu.

C) Dar Stanka Otorepca zlatni prsten sa monogramom 25. godišnjice i graviranom crkvom kao i portalom.

D) Dar Stojanke Horvatić stalak od mesinga za misal.

E) Dar njemačkog evangelika gosp. Šefera: 2 kofera i sliku pape Ivana Pavla drugog.

Župnik Ivšić za vrijeme mise proslave 25. godišnjice 7. 9. 1980.

Sa proslave 25. godišnjice župnika Ivšića
Mirko Klenkar u lajbeku i lačama, Ing Rudo Vincek u plavom odijelu, u narodnoj nošnji
jesu: prvi bez šešira Marijan Habuš, sa šeširom Stanko Otorepec.

Misa je vani ispred crkve 7. 9. 1980. na Anđelsku Gospu

DAROVI CRKVENIH STARJEŠINA
 Prilikom 25-godišnjice svećeničkog i župničkog
 djelovanja prečasnoga gospodina Krešimira Ivšića
 u našoj župi tj. od 1955. do 1980. godine

1.	Nikola	Šantek	5.000,00	Dinara
2.	Mirko	Klenkar	2.000,00	"
3.	Marijan	Širola	1.000,00	"
4.	Rudolf	Vincek	2.000,00	"
5.	Simun	Miklec	500,00	"
6.	Stjepan	Krhen	1.000,00	"
7.	Juraj	Šantek	1.000,00	"
8.	Marko	Puntarić	1.000,00	"
9.	Stipica	Šimunković	1.500,00	"
10.	Ivan	Špiček	1.000,00	"
11.	Marko	Krsvaršćan	500,00	"
			Ukupno:	15.500,00 Dinara

Markuševac 27. rujna 1980.

Ovo je limena glazba iz Tuhlja koja je svirala na Anđelsku nedjelju, 7 rujna 1980. na proslavi 25. godišnjice župnika Ivšića u Markuševcu.

Misa na spomen sv. Križu bila je 21. rujna. Dan lijepi, sunčani. Misu je služio župnik Ivan Čoček uz koncelebraciju našeg župnika Krešimira Ivšića. Župljana je bio lijepi broj, oko 200. Milostinja sa „Očenašima“ je bila 500.000 dinara.

1980. Naše župsko hodočašće u Mariju Bistricu 27. srpnja

Slike pokazuju našu procesiju i procesiju na Križnom putu kod 12. postaje.

Župnik Krešimir Ivšić, križ nosi Šimun Miklec, do njega Marko Kravarščan, iza njega vidi se ing. Rudo Vincek.

Na Kalvariji ima propovijed župnik Ivšić, križ drži u ruci Šimun Miklec, prvi ovo u košulji je Juraj Šantek (Kladivec).

Hodočasnici na Križnom putu

Župnik Krešimir Ivšić, križ u ruci drži Šimun Miklec.

Hodočasnici slušaju propovijed.

1980. Anđelska nedjelja 7. 9. 1980.

Procesija kreće od župnog dvora u crkvu. Križ nosi Ivan Špiček (Duka), dečko u lajbeku je Marijan Habuš, a uz njega su ministranti mali Vnućec i Tomica Vincek.

Iza župnika stoje svećenici: tajnik Duhovnog stola Stjepan Kožul, župnik iz Kašine Srećko Draksler, župnik iz Vugrovca Drago Žnidaršić, župnik iz Granešine Branko Urlih, Dr. Josip Weissberger, župnik iz Čučerja Josip Pinturić.

Župljani za vrijeme mise

Župljani za vrijeme mise, u narodnim nošnjama Juraj Šantek (Kladivec) i Božo Toedling

Župljani za vrijeme mise: u narodnom lajbeku sa naočalama se vidi Šimun Miklec, u sredini u kaputu Slavko Otorepec, do njega August Vnućec iz Štefanovca.

Povorka kreće ispred župnog dvora. U narodnim nošnjama Jagica Topolovec Krot, lijevo Krešo Miklec, desno Stanko Otorepec, straga zbor svećenika, na vrtima stoji brat župnika Ivšića te sestra dr. Vera Ivšić.

Članovi društva Prigorec: Božo Toedling, Marko Puntarić, Juraj Šelendić, Ivan Šimunković, Stjepan Puntarić, Stjepan Ročić, Stjepan Šimunković, Ivan Topolovec, Šimun Miklec, Jasna i Lidija Otorepec

Ing. Rudo Vincek predaje dar u ime sela Bačuna.

Na misi ispred crkve propovijed drži prof. Josip Weissgerber, isusovac.

Ova slika prikazuje na prozoru župnika iz Vugrovca Dragutina Žnidaršića i fotoreportera iz Varaždina.

Radovi na pokrivanju kapele bakrenim limom počeli su 15. 9. 1980. Skinut je crijep, postavljene su daske i ljepenka. Ove radove je izvađao Andrija Punjek.

Početak limarskih radova bio je 24. 10. Radove se limom izvodila je firma Bačkaj, Kaptol 6.

Radovi na krovu kapele 1980.

Na dan sv. Šimuna i Jude Tadeja 28. 10. svečana sv. misa uz sudjelovanje sa zborom svećenika. Istog dana prilikom sv. Mise vršila se instalacija u čast imenovanja župnika Ivšića za začasnog kanonika Duhovnog stola zagrebačkog. Svečanu instalaciju izvršio je tajnik Duhovnog stola dr. Stjepan Kožul. Pročitao je dekret o imenovanju u čast kanonika, zatim je tajnik u svojoj propovijedi iznio zasluge i rad u 25 godina u ovoj župi sv. Šimuna, zatim cijelu biografiju života župnika od đlačkih dana, ređenja kao svećenika te na dužnostima kapelana kao i službovanja kao župnika u župi Cerje pa onda Ščitarjevu, te vrijeme od pet godina provedeno u logoru Stara Gradiška, sve njegovo vršene misijskog rada po svim župama Zagrebačke nadbiskupije kao i diljem Hrvatske, napokon sav rad i trud u ovoj našoj župi Markuševac - sv. Šimun. Na koru je uz pratnju orgulja zborovođa društva „Prigorec“, nekadašnji učitelj u ovom mjestu dr. Dragutin Krapec, svirao pučke pjesme koje je pjevao puk, a društvo „Prigorec“ je pjevalo pjesme „Blagoslovljen“, „Kriste u tvoje ime sad

smo ovdje svi“, „Nek zazvoni naša pjesma, radostan je sada dan“, a na kraju „Lijepa naša domovina“.

Na koncu mise pozvao je naš župnik sve koji žele doći u župni dvor na jedan mali „aperitiv“. Tu su starešine učastili župljane sa čašicom domaće rakije a prisutni svećenici kao i ostali uzvanici, starešine te članovi društva „Prigorec“ su pozvani u župni dvor na jedan svečani ručak. I tako je taj dan sv. Šimuna i Jude Tadeja, prekrasan i sunčan, završen.

Naše hodočašće u Mađarsku sa prečasnim gosp. Župnikom Krešimirom Ivšićem M. Božjoj Marija (Gjud) ili Đud, nalazi se 11 km od granice Donji Miholjac.

U crkvi i ispred crkve kod autobusa

A u subotu, 1. studenog, na blagdan Svih Svetih, bilo je jako hladno i vjetrovito a narednih dana u nedjelju, ponedjeljak i utorak, to jest 3. i 4. studenog snijeg što se ne pamti u te dane studena.

1981. 11. siječnja bio je blagoslov župnog dvora to jest „Križec“ i tom prilikom sudjelovao je zbor crkvenih starješina. Kao i svake godine završetak križeca je na župnom dvoru. Ovoga puta je prisustvovalo i društvo „Prigorec“. Prečasn župnik je učastio goste sa dobrim ručkom i domaćom čašom vina. Tom zgodom je bio prisutan i Arald Šefer, njegov prijatelj iz Njemačke sa suprugom i sinom. Ručak je pripremila Dragica Otorepec sa svoje dvije kćeri Lidijom i Jasnom. Goste su posluživali Stanko i Slavko Otorepec, brat župnikov Fran Ivšić te Stojka Horvatić.

13. i 14. travnja postavljena su vrata na ulazu crkve ispod zvonika te kod oltara sv. Roka kao i vrata u župnom dvoru na ulazu u sobu za primanje te vrata na spratu iz spavaće sobe u malu sobu sa sjeverne strane. Vrata je izradio stolar Vid Špoljarec a zidarsku obradu oko vratiju je radio Stjepan Šimunković (Stipica).

11. do 15. travnja. Pokrivanje krova sa bakrenim limom na kapelici u Trnavi. Limariju je izvela firma Bočkaj - Kaptol. Drvenu podlogu je postavio Andrija Punjek.

Izrada i poklon crkvi novog raspela za svečanost Anđelske nedjelje kada je euharistijski kongres. Raspelo je dar Mirka Klenkara. Izradu od bakrenog lima je izradio Marko Rakek iz Miroševca, niklovanje je rađeno u radioni za galvanizaciju Kaptol br. 8, slova I N R I izradio je Juraj Kobasić, odljev od aluminijskog korpusa Isusa ljevač Josip Šelendić iz Blizneca, drveni dio je radio stolar Vid Špoljarec, mesingane ornamente je radio Drago Malec, kovinopojasar iz Štefanovca. Raspelo je predano crkvi i

blagoslovljeno na dan Velike Gospe 15. 8. 1981. Svi radovi oko izrade raspela su poklon, jedino je plaćeno niklovanje, drveni dio te platno za zaštitu raspela 147.370 Din. Pozlatu je radio Stjepan Topolovec (klesar). Pozlata je poklon crkvi od njega.

1981. Od mjeseca svibnja do kolovoza vršeni su radovi na kapelici u Trnavi. Pokrivanje krova sa bakrenim limom rad radione Praškaj, Kaptol 3. Betoniranje oko kapele i fasadu radio je Andrija Punjek. Nova ulazna vrata kao i vrata na sakristiji radio je stolar Vid Špoljarec.

U mjesecu kolovozu su vršeni radovi na izradi dvaju šahtova, jedan za dovod vode i jedan za odvod vode, izrada deke na septičkoj jami i poklopca te betoniranje površine ispred ulaza u crkvu u duljini od 6 metara. Radili su župljani:

1. Juraj Šantek
2. Mirko Klenkar
3. Ivan Šimunković (Sandić)
4. Šimun Miklec
5. Nikola Petar
6. Ivan Špiček (Đuka)
7. Ivan Cik
8. Josip Ferenčak
9. Stjepan Jurin
10. Stjepan Šimunković (Stipica)

6. rujna bila je Anđelska nedjelja, ujedno i kongres u župi, svečanost je bila po riječima oca Bogdana iz Varaždina, kakve on još nije nigdje vidio. Ujedno je on istu svečanost snimio sa kamerom na film kojeg će prikazati kada će biti gotov. Propovjed je imao jedan slijepi svećenik. Sudjelovala je i grupa glazbenika iz Tuhelja. Misa je bila vani, svijeta puno. Pred misu procesija od župnog dvora do crkve a iza mise procesija sa Presvetim od crkve uz kapelu, preko dvorišta župnog dvora do mjesta ispred crkve. Iznad Presvetog nosio se baldahin, nosila su ga četiri čovjeka, Presveto je nosio župnik iz Čučerja a baldahin su nosili Krunoslav Krot, Drago Topolovec, Božo Toedling i Stjepan Špiček. Raspelo je nosio Ivan Špiček (Đuka), do njega župnik Ivšić i Marijan Habuš.

Ispod baldahina župnik iz Granešine Branko Vorih i naš župnik Ivšić Krešimir.
Baldahin nose prvi naprijed Drago Topolovec, Stjepan Špiček, desno otraga malo se vidi
Božo Toedling i ne vidi se Kruno Krot.

Ova se procesija kretala ispred crkve, uz kapelu u pravcu župnog dvora i prema oltaru
ispred crkve.

Čelo procesije nalazi se upravo ispred kapele, Josip Pinturić iza križa kojega nosi Ivan Špiček (Đuka), a iza njega župljani i djeca u narodnim nošnjama, iza nalazi se limena glazba.

Svećenici sa nošenim baldahinom. Ispod baldahina vidi se vel. župnik iz Čučerja, nosi presveto otajstvo.

Kongres ultreje Kursilja održan je 27. 11. 1981. na Šalati u dvorani Dječjačkog sjemeništa. Svečanost je bila upriličena kao „Kongres“ svih sudionika malih tečaja „Kursilja“.

Ispred mikrofona stoji predstavnik kursilista iz Španije i pozdravlja sve prisutne na španjolskom jeziku, a župnik iz Samobora Ivan Horvat prevodi na hrvatskom jeziku. Druga slika: ispred mikrofona jedna naša zemljakinja koja živi u Južnoj Americi govori na portugalskom jeziku, a do nje naš ing. Rudo Vincek tumači joj na Hrvatskom tok svečanosti.

Nadbiskup Franjo Kuharić ima sv. misu u dvorani na Šalati prilikom Kongresa... drugi zdesna biskup dr. Mijo Škvorc, gore desno sa malim đacima župnik iz Samobora vel. Ivan Horvat.

Mješani pjevački zbor iz Markuševca, pod ravnanjem zborovođe Dragutina Krapca.

Oltar M. Božje Anđelske iz kapelice bio je na restauraciji u Konzervatorskom zavodu na potpunoj obnovi. Montiranje oltara počelo je 19. 12. a završeno je 23. 12. Mnogi dijelovi na oltaru jesu novi.

1982. Nabava i izrada za našu crkvu u Đakovu novog baldahina te dva komple-

ta novih misnica koje je dao izraditi preč. Krešimir Ivšić. U travnju mjesecu kupljen je novi baldahin i četiri misnice koje su izradile časne sestre u Đakovu. Sve je koštalo 700.000 Din.

Za štapove baldahina ornamente je dao izraditi Mirko Klenkar a ornamente od mesinganog lima je izradio pojasar Drago Malec kao i njegov pomoćnik Ante. Križiće od mesinganog lima na vrhu štapova je izradio bravar Juraj Pavleković. Isti materijal i radovi su poklon crkvi.

Okvir za baldahin je izradio bravar Slavko Hađić (Fuljatek) od aluminijskih cijevi koje su plastificirane, a u tom radu sudjelovali su uz njega Mirko Krot iz Štefanovca, Ivan Mučnjak (Medikuš) iz Markuševca i to je isto poklon crkvi. Na baldahin je sa gornje strane ušiven skaj-plastika koju je šivao Stjepan Ročić iz Štefanovca, isto poklon crkvi, a skaj je poklonio Mirko Klenkar.

U svibnju mjesecu demontiran je stari glavni oltar, to jest njegovo postolje, tako da je svetište popločeno mramornim pločama, postavljena je nova menza od mramora, postolje za čitanje poslanica i evanđelja te novi tabernakul. Radove je napravio majstor iz Samobora Stipe Lucić. Dalje slijedi opločenje zidova kao i poda.

Stari drveni oltar koji je bio na betonskom postolju postavljen na jednu kamenu ploču uz sam zid kao historijski spomenik te smo time dobili veći prostor u samome svetištu.

U isto vrijeme čitava crkva iznutra, svi zidovi su obnovljeni, a radove oko toga je radio slikar Stipe.

U mjesecu lipnju obnovljena je vanjska strana crkve, a iza toga obnovljeni su vanjski zidovi župnog ureda farofa. Radovi su završeni do 8. srpnja. Iza toga su nastavljeni radovi na obnovi tornja sa vanjske strane sa bojom „Fasadeks“. Radovi su vršeni po štrik-lojtri. Završeni su 27. srpnja. Majstor Stipe.

Početkom kolovoza početi su radovi na pokrivanju kapele u Popovcu sa bakrenim limom. Radove je izvodila limarska radiona Baškaj, Kaptol 6. Završetak 14. kolovoza.

U mjesecu rujnu pred blagdan sv. Šimuna i Jude Tadeja izrađena je misnica, oltarnik, štola i pokrivač za kalež za našu crkvu. Izrađeni su u narodnom motivu naše prigorske nošnje. Materijal daruje Franjo Puntarić a izradu narodni krojač Nikola Puntarić i Jelena Puntarić.

Slijeva na desno Nikola Puntarić, Franjo Puntarić, Jelena Puntarić. Ova misnica i oltarnik je za kapelu Sljeme.

Proslava Blagdana sv. Šimuna i Jude Tadeja 28. 10. 1982.

Ove slike prikazuju sv. misu na dan sv. Šimuna i Jude Tadeja 28. listopada 1982. god. Sv. misu predvodi tajnik Duhovnog stola dr. Stjepan Kožul. Koncelebracija 7 svećenika, slijeva na desno: Đuro Sabolek, župnik Viduševca; Hinko Goričanec, Donja Zelina; Pavao Šatrak, župa Vugrovec; Matej Duduković, župa Moravče; Branko Grulich, župnik Granešine; Srećko Draksler, župnik iz Kašine; prečasni kanonik Krešimir Ivšić, župnik ovdje u Markuševcu.

Izrada Misnice i oltara u narodnom stilu, kao i misnicu, sa pokrivačem kaleža, sve je to dar za našu crkvu od Franje Puntarića, a izrada darovana od gore navedenih

1983. Na kapelici kod Sitarar izrađen je toranj za zvono na električni pogon. Sam toranj je izrađen po nacrtu ing. Rudija Vinceka iz Bačuna, tesarske radove je vršio Šimun Miklec. Ostale radove su dali mještani na čelu sa Slavekom i Stankom Otorepcem. Konstrukciju za zvono radio je Luka Ivandija, bravar iz Zagreba. Posvetu tornja i zvona vršio je tajnik duhovnog stola dr. Stjepan Kožul 5. 6. 1983. uz prisutnost prečasnog gosp. župnika Krešimira Ivšića.

Na ovim radovima su sudjelovali:

1. Juraj Patalen
2. Zvonko Herceg
3. Vid Sitar
4. Stjepan Cik
5. Vid Šimunjak
6. Vid Đuran
7. Tomo Đuran
8. Drago Jantol
9. Branko Šimunjak
10. Rudo Kršić
11. Josip Kršić
12. Juraj Sitar
13. Vlado Topolovec
14. Bara Antolović
15. Barica Sitar
16. Barica Šimunjak
17. Jelka Ročić
18. Pepica Kobasić

Ovih zadnje nabrojenih pet žena su davale hranu prilikom ovih radova.

Sv. misu na dan Srca Isusova mjeseca lipnja 1983. je služio prečasnii župnik Krešimir Ivšić, muški u bijelim košuljama jesu Juraj Kobasić i Mirko Topolovec iz Dubrave.

Posveta tornja na kapeli

U mjesecu srpnju popločena je crkvena lađa sa mramornim pločama i stavljen je cokol. Radove je izvodio isti majstor iz Samobora. I ponovno je bojom obnovljen toranj.

6. kolovoza je montiran umivaonik i bojler za toplu vodu u sakristiji.

Montirao ga je Rudolf Ježek iz Pilatušćaka

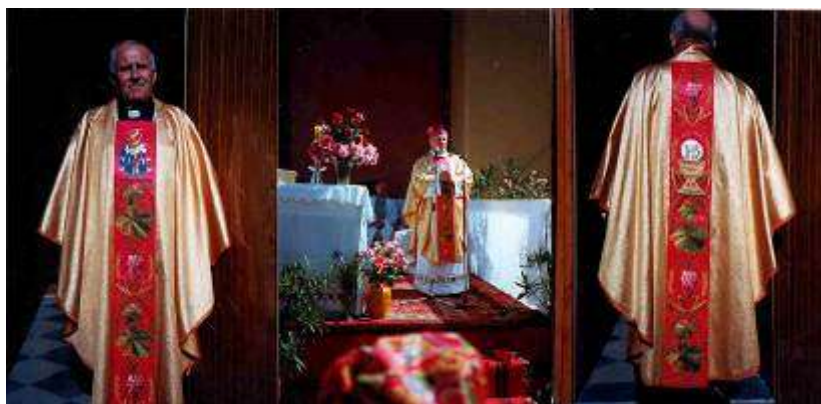
Oltar sv. Antuna pomaknut je više zidu niše tako da je uklopljen između

rebara plafona i odgovara bolje svome položaju.

U mjesecu kolovozu započeti su radovi na obnovi zida od kamena oko cintora, to jest starog groblja koje je nekada bilo oko crkve. Taj zid je nastavljen na temelima nekadadašnjeg zida kojeg je zub vremena srušio, a zaslugom ondašnjih upravitelja župe tako je i ostalo, do 1983. kada upravitelj župe prečasní gosp. Krešimir Ivšić je dao ideju da se zid obnovi i postavi u prvobitno stanje koje je završeno u mjesecu studenome 1983. sa dva portala kojih prije nije bilo. Radove je izvađao majstor Dominik, sada iz Bukovca.

Župnik Krešimir Ivšić ispod portala ulaza u župnu crkvu 1983.

Proslava 40. godišnjice misništva Krešimira Ivšića 1983.

Započeti su radovi u kapeli na opločivanju poda i cokla od mramora. Radovi su dovršeni 12. rujna. Radove je izvodio majstor Stipe Lucić i Samobora, a radio je njegov majstor taracer Franjo Munić iz mjesta Raje br. 10, iza dvorca Mokrice.

Mirko Klenkar dao izraditi drveno raspelo u mjestu Štivici, u Slavoniji, za postavu ispred menze glavnog oltara, i postavio ga na mjesto. Din 290.000

Kardinal Franjo Kuharić za vrijeme služenja sv. Mise na Sljemenu kod crkve Kraljice Hrvata 1983. god. Na njem je Misnica izrađena u Narodnom vezu koju je izradio Nikola Puntarić.

1984. Prvoga rujna postavljena je električna ura između zidova portala ispred glavnog oltara, koju je donio iz Beča i postavio Tomica Deak, uz pomoć Mirka Klenkara, a od firme Šaurer. Drugog rujna bila je Anđelska nedelja.

9. rujna iste godine je bio na Mariji Bistrici Narodni ekumenski kongres, jedan od dosad najvećih u ovom dijelu Europe, a kakvog nije bilo na Mariji Bistrici od kako je pronađen kip M.B. prije 300 god. Bio je jedan Marijanski kongres 1976. god.

1985. Početkom ove godine bila strašna zima da se je sve zaledilo i tako djelomično vodovodne cijevi u župnom dvoru, tako da je jedan dio cijevi bilo trebalo mijenjati, a koje je mijenjao Rudo Ježek, vodoinstalater, uz pomoć Mirka Klenkara 9. 2. 1985. Cijevi su mijenjane kroz podrum.

18. 5. 1985. god, prečasní župnik Krešimir Ivšić organizirao jedan autobus za djecu koja idu na prvu pričest i sv. potvrdu na jedan dan na hodočašće u M. Bistricu, bilo ih je oko 80 sa par roditelja.

U mjesecu lipnju započeti su radovi temelja za podizanje Višeslavove krstionice i križa ispred crkve u Markuševcu. Rad krstionice je djelo umjetnika Peraića iz Sokolgradske ul. u Zagrebu. A građevinske radove na postolju na kojemu je krstionica izveo je Dominik Mrvelj, a na montaži je radio Rudolf Ježek, vodoinstalater iz Pilatuščaka.

Uz krstionicu stoji majstor građevinac Dominik Mrvelj.

Radnici koji su radili betonske radove pri izradi krstionice

U isto vrijeme vršeni su radovi na popravku fasade, tornju a i djelomično na vanjskim zidovima oko crkve.

U isto vrijeme sa unutarnje strane crkve obnovljeni su zidovi i plafoni u bojama i zidovi u župnom dvoru, u primačkoj sobi, taj rad radio Stipe Peić.

11. i 12. 10. 1985. postavljena je zaštitna ograda na zidu zadnje strane crkve, na ulazu za kor, rad bravara, a ostakljenje je vršio Ivan Malec, staklar.

Obnova fasade tornja 1985. god.

28. srpnja organizirano je hodočašće sa 3 autobusa na Mariju Bistricu, a 15. kolovoza jedno hodočašće sa jednim autobusom u svetište M.B. u Aljmaš.

Godine 1985. je bila nezapamćena suša u cijeloj zemlji, a zima između 1984. i 1985. najjača što se pamti unatrag 100 godina.

Misa kod kapele Srca Isusova kod Sitora

28. 10. 1985. god. u Štefanovcu slavi se svečana misa na blagdan sv. Šimuna i Jude Tadeja. Sv. Misu služi u 11h tajnik Duhovnog stola dr. Stjepan Kožul.

Župnik Krešimir Ivšić na misi kod križa u Štefanovcu 1985.

Jaka zima kakva se ne pamti u ovim krajevima, ratovi, paleži šuma po južnim krajevima, nasilja, pljačke, provale, saobraćajne nesreće, terorizam, samoubojstva, ubijanje djece, provale u banke, napadanje građana na ulicama: s time je završena ova godina 1985.

1986. Godina je bila bogata sa urodom voća, vinovih loza. Topla jesen i zima do Božića bila je bez snijega, toplo i ugodno. Ostale strahote, o svemu što govori i gore navedeno u 1985. bilo je još gorje.

Izrađene su nove orgulje, klavijatura i dio materijala bio je dar pokojnog strica prečasnog Ivšića, monsinjora Matije Ivšića.

Ove godine vršilo se krečenje, obnavljanje zidova unutar crkve, kao i sa vanjske strane, isto tako i župnog dvora.

Obnavljanje zidova unutar, i s vanjske strane kapele u Popovcu, radove na toj obnovi vršio je ličilac Stjepan Peić iz Čreta.

Ove godine izmjenjena je ura u ormaru u sakristiji sa petaljkom, te montiran novi elektronski automat (Kvarc sistem od firme Šaurer iz Beča).

Obnavljani su crepovi na zidovima oko crkve u crvenoj ciglarskoj boji.

1987. Zima je počela velikim snijegom, olujom, burom i saobraćajnim nesrećama.

U mjesecu lipnju ponovo vršena obnova fasade na crkvi i djelomična obnova zidova iznutra.

Obnova i vanjskog zida župnog dvora, radove je vršio ličilac Stipe Peić.

28. 6. 1987. bio je dan sv. Potvrde firmanika.

1988. Siječanj mjesec je bio najtopliji u 127 godina. Lipanj, srpanj, kolovoz najstrašnija suša koja se ne pamti niti unatrag sto godina.

1989. 3. srpnja na čitavom području okolice Zagreba padala nezapamćena kiša i oluja, da je ljudima ušla u podrum.

Sve ceste prema Zagrebu blokirane su nanosom zemlje i šljunka. U selu Štefanovcu kod Pavlekovića kida voda kokošinje.

Ljudima u prizemne sobe nanosla se voda tako da su se parketi dizali.

Dakle, to je bila nezapamćena oluja kiše u ovim područjima.

Župnik Krešimir Ivšić umro je 24. travnja 1989. i pokopan u grobnici u kapelici M.B. Anđelske u Markuševcu.

Grobnicu u kapeli radili su mještani ovoga mjesta na dobrovoljnoj bazi, u zahvalu pokojnom prečasnom župniku. Radove je vodio ing. Rudolf Vinček i Stanko Otorepec. Opločenje je vršio Marko Kravarščan sa obrtnikom Kosecom iz Zagreba. A betonske radove zidova je vršio gradjevni majstor Dominik iz Senkovca Selišće. Radovi su završeni 3. 7. 1989.

U ovoj knjizi opisano je sve do dana njegove smrti, što je njegovom zaslugom učinjeno u ovoj župi u Markuševcu. Ali iznenadna smrt je uzela njega i ostavila još nedovršenih njegovih želja u krugu župnog dvora i crkve koje će sada nastaviti naš novo imenovani župnik gospodin Zlatko Golubić, koji je primio ovu dužnost 30. kolovoza 1989. godine. Župljani su ga sa oduševljenjem primili.

Krešimir Ivšić, župnik

Opis službovanja župnika i začasnog kanonika ovdje u Markuševcu od godine 1955. do 1989.

Nastupio je u službu 23. 3. 1955. a umro je 24. 4. 1989. Rođen u Ludini, Moslavina, 24. 10. 1918. Župnik Ivšić imenovan je kanonikom 1983. Otac mu i majka bili su učitelji u Ludini, inače otac je rodom iz sela Rok kraj Sisika a majka rodom iz Koprivnice. Zaslugom i velikim trudom i žrtvom obnavlja crkvu. župni dvor, kapelu, kapelu u Trnavi, novu kapelu u Popovcu, na groblju raspelo, novo veliko zvono, sve na električni pogon, novi harmonijum u crkvi, preuređen kor, sva ograda oko čitavog cintora, na mrtvačnici postavljena ura. Višeslavova krstionica i raspelo u cinto-ru. Novo opločenje u crkvi kao i u kapeli, krovovi na crkvi, kapeli i na kapelama Trnava i Popovec, pokriveni bakrenim limom. Na-

bavljeno crkveno ruho misnice i ostalo sve što se vidi. Do njegovog dolaska naša crkva i sve ostalo bilo je sve u raspadnom stanju.

Obnovljena kapela kod Sitara i zvono na električni pogon. Njegovu tijelo leži u grobnici naše kapele.

Prečasni župnik gosp. Ivšić sa prvopričesnicima : Darko Kršić, Željko Kravarščan, Željko Mihovec, Željko Lukačin, Damir Batan, Branko Jantol, Zoran Hadžić i drugi.

Isti prečasni Golubić vršio je svoju dužnost u župi Kostajnica 14 godina. I sada njegovim zalaganjem počeli su radovi na čišćenju stare štale nekada župnog dvora i okoliša oko nje i to je počelo se raditi u subotu 30. 9. 1989. pa opet 7.10 i 14. 10. i tako će se nastaviti dalje da se uredi za dvoranu.

Za vjeronaučnu dvoranu radilo se 21. 10. na iskupu temeljnih zidova radi kontrole dubine temeljnih zidova. Na ovim radovima su radili ing. Rudolf Vincek, Mirko Klenkar, Josip Horvatić, Darko Miklec, Srećko Josipa Šafran, Drago Topolovec, Rudo Lide, Marijan Habuš, Slavko Herceg, Mirko Šimunković, Branko Puntarić, Ivan Kršić, i Gustek Vnućec.

U mjesecu listopadu 1989. vrše se radovi na montaži instalacije za centralno grijanje u župnom dvoru. Zaslugom župnika prečasnog Zlatka Golubića.

U mjesecu studenom (18. 11. 1989.) čišćenje je okoliša u Cintoru, sječenje stabala breze, oraha i jasenovog stabla i ostalih grmova šikare i čišćenje od lišća. Radili su Marijan Habuš, Josip Šelendić (Pištan), Ivan Habuš, Drago Topolovec, Mirko Klenkar, Mirko Ferenčak (Zgajt), Katica Tot

(Kraljica) te ostala djeca.

15. 12. 1989. postavio se je tepih na pod crkve. Maknuo se je betonski stalak kipa Majke Božje Lurdske i postavljeno je na zid mesingasto postolje za isti kip kao i za kip Srca Isusova 16. 12. 1989.

I prenešen je harmonijum od propovjedaonice ispod kipa M. Božje gdje se i sada nalazi. Ova dva postolja izradio je gipserski majstor Mirko Krot iz Štefanovca.

Prilozi

Iz Veritasa

MOZAIK JEDNE PRIGRADSKJE ŽUPE

MARKUŠEVEC

Listam vodič župe MARKUŠEVEC (koja se nekad zvala Sv. Šimun), a koji je izišao u povodu 900. obljetnice postojanja ove zagrebačke župe (1706—1976), i odmah mi se nameće pomisao da je taj isti vodič premalo poznat našoj javnosti, premda je — kako nam priča njegov pokretač, vrijedni župnik-KREŠIMIR IVŠIĆ - došao čak do Kanade i Amerike, doklegod su došli i žive njegovi bivši župljani.

Osim datuma dugovječnog postojanja markuševečke župe, saznajemo da je to jedna od najstarijih župa u Zagrebu, pa i u zagrebačkoj nadbiskupiji, pa, ako hoćemo, i u Hrvatskoj.

Župa je nastala nadomak Medvedgrada, čija se i danas drvena vrata nalaze na ulazu u crkvu, a tvrdi Medvedgrad osnovao je još biskup Filip II., dok se župa nalazila, kako je to zapisano u 17. stoljeću, »sub monte Medved« (»Pod brdom Medved«). S njom su stoljećima bila u sklopu mjesta Šestine, i Gračani, jer je markuševečka župa obuhvaćala područje od Šestina do Čučerja. Sve je drugo ovdje bilo od nje mlađe, pa i remetska župa, koja živi tek od 1812. godina

Kasnogotička crkva u Markuševcu podignuta je 1476. godine, a u mnogome je, na sreću, sačuvana u izvornom obliku. Vodič, nadalje, govori i o kapeli Bl. Dj. Marije (Majke Božje Anđeoske) ili, kako ju je narod zvao, Marije Vinske, koja se spominje 1736. godine, a sagrađena je nedaleko od župne crkve. Upravo u ove dane dobiva nov bakreni krov. Kapela je vjerojatno nastala kada su krenula hodočašća u Remete, pa je u početku bila kao odmorište hodočasnika. Unutrašnjost joj je vrlo kvalitetna, napose kip Majke Božje, koja u jednoj ruci drži dijete Isusa, a u drugoj grozd, po kojemu je i dobila ime.

Treći vrijedni objekat ovdje je i župni dvor - kurija- koja je, kao i sve drugo, zaštićena. Na kraju treba spomenuti i vrijedno crkveno posuđe.

1962. godine sve je ograđeno ogradom, tako da taj danas obnovljeni kompleks vrijednih građevina služi ne samo vjernicima, već i drugim posjetiteljima, za razgled i obila-

zak. To je i svrha vodiča, u kojemu se, na kraju, ističe da ne bi svega toga bilo da nije zagrebački Kaptol ovamo dovodio vrijedne umjetnike.

Mi bismo dodali i ovo: kome treba zahvaliti što je ovdje već 25 godina župnik Krešimir Ivšić, koji je obnovio sve što postoji. A župnik, kao da čita naše misli, samoinicijativno dodaje:

»Ovamo sam došao prije 25 godina, da bih najprije ostao samo nekoliko mjeseci, na koliko me poslao nadbiskup Šeper, a evo koliko sam ostao! Trebalo je iz razrušenog farofa iseliti stanare, a samo je to trajalo petnaest godina! Što da vam kažem onda o svemu drugom?«

Ipak, za sve ovo što je ovdje učinjeno, a za što je teško povjerovati da je moglo nastati inicijativom jednog čovjeka, župnik ima jednostavno tumačenje:

»Župnik mora najprije sam svojim vlastitim primjerom pokazati koliko mu je stalo do obnove crkve, a i župe. Primjeri jedino djeluju! Radim svakodnevno od 5 sati ujutro, pa sve do navečer. Ustanem, krenem otvoriti crkvu prvim vjernicima, pa tek onda idem na brijanje. To na ljude djeluje! Nema posla koji ovdje ne radini. Neki je dan trebalo uto-variti smeće i počeo sam sam. Začas se našlo desetak nepozvanih ljudi, koji su prionuli uz posao. Samo se tako može *razumjeti* sve ono što je ovdje postignuto, jer bi, ljudski gledano, sve ovo bilo nerazumljivo. Samo bakreni krov na kapeli stoji 41 milijun, a onaj na crkvi dvostruko! Kako to razumjeti? Svećenik mora svojim životom i djelovanjem pokazati da je duhovna osoba koja za sebe ništa ne traži. Od toga sve počinje. Ja ovdje zato lako živim, jer za sebe ne trebam ništa. Ljudi to vide i poštuju!«

S jedne strane čujemo o golemim izdacima za uređenje crkve, kapele, župnog dvora i ..svega drugoga, a s druge strane od župnika čujem da ovdje nema uopće pristojbe ni za jedan crkveni obred, od rođenja, ženidbe, sve do ukopa. I baš zato ljudi daju obilato, jer se od njih ne traži ništa.

Župnik tome dodaje:

»Ovdje nemam kućanstva, a i čemu? Ljudi mi sami donose ručak, stave pred vrata, ne znam ni tko. Što će župniku kućanstvo?, pitam se. Ono bi me godišnje stajalo najmanje oko dvanaest milijuna, koje mogu korisnije upotrijebiti. Uostalom, kada budem ovdje izgradio starački dom s desetak postelja, doći će ovamo časne sestre, pa će tada valjda, i za župnika biti mjesta da nešto pojede. Nemali je broj starih ljudi u mojoj župi koji žive u blatu i vodi, jer se nema tko za njih brinuti. Najbolje to vidim kajda ih obilazim. Nosim im Euharistiju, tu najveću duhovnu okrepu. Ali ja ne razdvajam od toga ni brigu za fizičko zdravlje svojih župljana. Netko će na sve to reći: Ja ne mogu tako činiti. Kao svećenik odgovaram im: Ne mogu ni ja, ali moram! Takvo mi je zvanje! Jer bez svega toga što bih uopće bio?«

A što se mladih tiče, koji ovdje dolaze gotovo stopostotno na vjeronauk, i ovdje župnik ima ->taktiku«. Djeci daje sve besplatno, od vjerskog tiska, molitvenika, do krunica. Netko će to platiti, misli župnik; pri tom. »Mogao bi to netko nazvati i demagogijom« -

dodaje župnik Ivšić — »a ja bih odgovorio: Možda je demagogija, ali Božja demagogija! Njezina je svrha ne sebi koristiti, već drugome. U tome je razlika prema onima koji sve zamataju u ambalažu, da se ne vidi kako se o njima radi, a ne o onima kojima govore. Tko malo uzima, mnogo dobiva. Narod je u tome neprevarljiv! Ja sve činim samo za župu, zato dobivam mnogo!«

U župi je toliko poslova da nitko ne može razumjeti kako naš župnik na sve to dospijeva. Područje njegove župe ima 12.000 žitelja, ima deset filijala, od kojih samo četiri imaju kapelice, ali za sve se njih brine vrijedni župnik. I ni to mu nije dosta. Prije dvadeset godina postao je i misionar. Do sada je u misijama obišao 150 župa! Svoje je odbornike, zaslužne za napredak župe, poveo autobusom u Marija Jud, mađarsko proštenišće, u Peštu, Beč i Bečko Novo Mjesto, da bi vidjeli gdje su stradali naši velikani. Bili su i u Gradišću, gdje živi naš svijet. Sve je plaćeno crkvenim sredstvima. Rad u župi nije lagan. 500 obitelji živi u inozemstvu. Ni na njih se ne smije zaboraviti. Župnik im šalje vodič župe, a oni ga posjećuju kada god dolaze kući.

»Imao sam kršćanske roditelje i odličnog vjeroučitelja. Tako sam postao svećenikom. Ostalo je došlo samo od sebe. Vratimo se zato izvorima prave vjere naših predaka. Dosta smo se nalutali. Uostalom, nisu li svi naši velikani bili uvijek povezani s Bogom? Njih slijedimo!«

Ovih je dana konačno stiglo priznanje zaslužnom markuševečkom župniku za njegov mukotrpan rad. Imenovan je začasnim kanonikom zagrebačkoga Kaptola. Kada mu dođosmo čestitati na promaknuću, zatekli smo ga u sakristiji kako čisti zvonice za misu.

- A i tko bi drugi? - završismo u njegovu stilu!

JURAJ LONČAREVIĆ

Prvi učitelji u Markuševcu

Stara škola je građena 1885. Godine. Imala je samo jednu prostoriju. Druga je dodana 1929. a treća 1939.

U ovoj knjizi opisujem prve učitelje u našem mjestu Markuševcu.

Prvi pismeni čovjek bio je jedan seljak iz Štefanovca, Pavleković Josip, kojega je naučio čitati i pisati ondašnji župnik Ivo Jagić, tako da je taj malo priučeni čovjek učio djecu čitati i pisati i to u crkvenoj kleti koja se nalazila na pijacu, na desnoj strani današnjeg glavnog ulaza, koja je uslijed vatre izgorjela, a dok se škola nije izgradila.

Ovaj priučeni čovjek bio je nazvan kao „Školnik“ jer je školovao djecu, te još danas nazivaju jednu obitelj „Školnik Pavlekovićev“.

Prvi pravi učitelj došao u Markuševac zvao se je Josip Cunić. Došao je ovamo godine 1860. Imao je 19 godina, rođen je u Zagrebu.

Evo ovako opisuje jedan njegov đak njegov sprovod, jer drugih podataka nemamo:

„Josip Cunić, prvi učitelj u sv. Šimunu, umro je 19. 6. 1897. Sprovod je bio 21. 6. Sprovod je vodilo šest svećenika: župnik Ivan Jagić, kapelan Preler, remetski župnik Sapšić, gvardijan pater Kraljek, resnički župnik Rudjak, čučerski župnik Matosić. Na sprovodu su bili učitelji iz Bukovja, Resnika, Sesveta, Granešine, čučerski đaci i puno gospode iz Zagreba, sjajni sprovod, od zdenca do groblja, ulazna vrata, puna cesta.

Na grobu držao govor naš zbornik školski Maričić: „Mili narode i draga mladeži, ovaj dobrotvorni čovjek kojega smo ovdje odpratili na vječni počinak mučio se medju vami ovdje 37 godina da ulije u vašu pamet duh kršćanski, ljubav i slogu itd.“ Nato udri jaka kiša kao da se oblak prolomio, da nije se moglo dalje niti govoriti niti čuti, sva djeca školska udri u jauk i bjež koji kuda pred kišom i tako ne samo da se oprao duh njegov nego i milo tijelo njegovo. Lahka mu budi zemlica. Njegov učenik Stjepan Sitar.“

Ja sam ovo opisao iz jedne knjige koju je pisao sam Josip Cunić i to pjesmice crkvenih, našega kraja, a njegov sprovod opisao Stjepan Sitar. A ovo prepisao Mirko Klenkar 11. 2. 1979.

Iza učitelja Cunića, ili u isto vrijeme, bila je jedna učiteljica, zvala se je Gitner. Pokopana je na našem groblju ispod velikog križa, malo u desno.

Drugi učitelj koji je došao iza Cunića bio je Andrija Širola. K nama je došao 30. 10. 1897. u subotu pred Svih Svetih. Imao je 23 godine. Rođen je 1874. u Kastvu kraj Rijeke. Umro je 1935. godine, bio je ovdje kod nas 38 godina.

Umro je u bolnici, izgubio je vid na jedno oko i oko mu je izvađeno. Sprovod je išao iz kapele gdje je bilo izloženo njegovo tijelo. Sprovod je bio veliki, nosilo ga je na nosilima šest ljudi u narodnoj nošnji. Na grobu se je oprostio od njega predsjednik društva „Prigorec“ Slavko Šelendić, društvo je pjevalo nadgrobnicu.

Djelo njegova rada na polju prosvjete u ovom kraju za vrijeme 1. svjetskog rata: Osnovao je Agrovizaciju, to jest nabavu hrane za mještane ovog kraja jer ratne prilike su bile da je bila nestašica hrane; godine 1923. osnovao je Hrvatsko seljačko pjevačko društvo „Prigorec“, kojemu je on bio i jedno vrijeme zborovođa; osnovao je Štednu i pripomoćnu zadrugu u koju su mještani, koji su imali mogućnost, uložili svoje novce tako da oni koji su bili u potrebi, da su si novac mogli pozajmiti uz kamate na vraćanje ovoj štedionici; bio je liječnik, liječio je i davao prve pomoći unesrećenima i ozlijeđenima, jer ovdje za onda nije bilo ambulante, a niti liječnika.

Dakle: bio je pravi narodni učitelj (novac nije tražio).

U vrijeme učitelja Širole ovdje su bili i učitelji: Zorica Geršak, Ivka Bogdanović, Slavica Buljan, Vladimir Denk, Dragutin Krapeć i kasnije, prije i tokom II. svjetskog rata 1935. - 1947. učitelj Marijan Širola, sin učitelja Andrije Širole, koji je uslijed sljepoće otišao u mirovinu, rođen 1906., a živio je ovdje u svojoj kući koju je izgradio do 1982. Poslije su se redali razni nastavnici i nastavnice.

Marijan Širola, kao učitelj došao je ovamo iz Marije Gorice 1935., a upravitelj škole postao 1937. god. Bio je uzoran učitelj, školovao je đake, učenike u privredi.

Mladenci su se u župnoj crkvi sveti Šimun i Juda Tadej vjenčali u narodnoj nošnji Markuševca. Članovi HKUD „Prigorec“ - mladenka Mirjana Puntarić i mladenec Ivica Mučnjak.

POPIS FOTOGRAFIJA

Popratne fotografije u knjizi dio su fotografske ili digitalne zbirke arhiva Župe svetih Šimuna i Jude Tadeja u Markuševcu. Uz opis fotografije stavljen je i datum snimanja.

Stranica 2:	Crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja u Markuševcu nakon potresa 2020. godine	5. 4. 2020.
Stranica 7:	Svetište i oltar svetih Šimuna i Jude Tadeja oštećeni u potresu	22. 3. 2020.
Stranica 8:	Pogled od svetišta prema ulaznim vratima poslije potresa	22. 3. 2020.
Stranica 9:	Križ sa tornja ostao visjeti na gromobranu	22. 3. 2020.
Stranica 10:	Oštećena kapelica svetog Vida u Markuševečkoj Trnavi	24. 3. 2020.
	Odlomljeno središnje raspelo na mjesnom groblju	23. 3. 2020.
Stranica 11:	Naljepnice statičara na župnoj crkvi i župnoj kući	24. 3. 2020.
Stranica 12:	Popravak krova na župnoj kući	26. 3. 2020.
Stranica 13:	Biskup Mijo Gorski u Markuševcu	28. 3. 2020.
Stranica 14:	Oštećenje u župnoj kući	30. 3. 2020.
Stranica 16:	Župna crkva snimljena dronom	31. 3. 2020.
	Oštećenje svoda iznad trijumfalnog luka	1. 4. 2020.
	Kipovi svetaca potresom razbacani po podu	1. 4. 2020.
Stranica 17:	Oštećenje svoda u podrumu župne kuće	2. 4. 2020.
Stranica 18:	Saniranje krovšta na kući	4. 4. 2020.
Stranica 19:	Čišćenje kapelice Majke božje Anđelske	4. 4. 2020.
	Kovana ulazna vrata u kapelicu pred kojima je na Cvjetnicu blagoslovljeno cvijeće	4. 4. 2020.
Stranica 20:	Djelatnici Caritasa donose pomoć	7. 4. 2020.
Stranica 21:	Skidanje dimnjaka na župnoj kući	8. 4. 2020.
	Saniranje krovšta	9. 4. 2020.
Stranica 22:	Srušeni dimnjak na kući	10. 4. 2020.
	Misa u kapeli sestara Male obitelji	11. 4. 2020.
Stranica 25:	Sanacija krovšta na kući	17. 4. 2020.
Stranica 26:	Oštećenja na unutrašnjosti tornja	20. 4. 2020.
Stranica 27:	Djelatnici Ministarstva kulture u pregledu Kapelice Majke Božje Anđelske	23. 4. 2020.
Stranica 30:	Karlo Kršić i Bernatdo Pilatuš postavljaju otpali križ s vrha tornja uz vanjski oltar	30. 4. 2020.
Stranica 31:	Župljani sa župnikom u novouređenoj vjeronaučnoj dvorani	2. 5. 2020.
	Novouređena kapelica u vjeronaučnoj dvorani	2. 5. 2020.
	Župnik pod misom na vanjskom prostoru	3. 5. 2020.
Stranica 32:	Misa na vanjskom oltaru ispred župne crkve	3. 5. 2020.

Stranica 36:	Pripremni radovi za postavljenje montažne crkve	16. 10. 2020.
Stranica 37:	Pripremni radovi za postavljenje montažne crkve	16. 10. 2020.
	Postavljanje betonske ploče montažne crkve 2020.	24. 10. 2020.
Stranica 38:	Dovoz elemenata montažne crkve	16. 3. 2021.
	Postavljanje montažne crkve 2020.	18. 3. 2021.
Stranica 39:	Postavljanje podija za oltar	30. 3. 2021.
	Korizmena ispovijed u crkvi bez krova	27. 3. 2021.
	Izmještanje oltara iz oštećene crkve u montažnu crkvu	31. 3. 2021.
Stranica 40:	Oltari u novoj crkvi	1. 4. 2021.
	Sveta misa na Veliki petak u montažnoj crkvi 2021.	2. 4. 2021.
Stranica 41:	Jutarnja misa na Uskrs 4. travnja	4. 4. 2021.
	Ulazna procesija na Uskrs	4. 4. 2021.
Stranica 40:	Biskup Mijo Gorski i župnik Josip Đurbek prigodom blagoslova crkve	4. 4. 2021.
Stranica 43:	Nova crkva je premalena za sve koji žele sudjelovati na blagoslovu.	4. 4. 2021.
	Montiranje ploča za sakristiju u novoj crkvi 2021.	29. 7. 2021.
Stranica 44:	Postavljanje bojlera za grijanje obnovljene crkve 2021.	16. 11. 2021.
	Završni radovi na podu montažne crkve	4. 10. 2021.
Stranica 45:	Dovršena montažna crkva 2022.	7. 4. 2021.
Stranica 47:	Župna crkva svetih Šimuna i Jude Tadeja	
Stranica 54:	Podna ploha župnoj crkvi	
Stranica 55:	Oštećenja uslijed potresa na trijumfalnom luku i u kapeli sv. Antuna	
Stranica 56:	Vidljiva oštećenja na svodu glavne lađe i na zidu.	
Stranica 57:	Orgulje u župnoj crkvi u Markuševcu.	
Stranica 58:	Barokna propovjedaonica u župnoj crkvi.	
	Župna crkva svetih Šimuna i Jude Tadeja u Markuševcu iz 60-ih godina 20. st.	
Stranica 61:	Detalji oštećenja drvene konstrukcije u zvoniku	
Stranica 63:	Geofizičko ispitivanje terena oko crkve	1. 7. 2022.
	Konzervatorsko sondiranje zidova crkve	4. 8. 2021.
Stranica 67:	Skele prigodom skidanja žbuke sa istočnog dijela apside	20. 2. 2023.
Stranica 68:	Detalj freske iz sedilije pored oltara	7. 3. 2023.
	Prozori pronađeni tijekom konzervatorskih radova u kapelici sv. Antuna	
Stranica 70:	Radovi u potkrovlju crkve	22. 5. 2023.
Stranica 71:	Zvonik crkve u skelama	24. 6. 2023.
	Stara lukovica zvonika	27. 6. 2023.
Stranica 72:	Pogled na lukovicu s vrha tornja	27. 6. 2023.

	Novo krovšte na crkvi	4. 7. 2023.
Stranica 73:	Podizanje nove lukovice zvonika	27. 7. 2023.
	Postavljanje križa na zvonik crkve	27. 7. 2023.
Stranica 75:	Konzervatorice tijekom rada	26. 7. 2023.
Stranica 76:	Ponovo obješena zvona u zvoniku župne crkve u Markuševcu	5. 9. 2023.
	Demontaža skele na župnoj crkvi u Markuševcu	12. 12. 2023.
Stranica 77:	Restauratorice obnavljaju freske na svodu župne crkve.	17. 1. 2024.
Stranica 78:	Župna crkva svetih Šimuna i Jude Tadeja nakon obnove 2024.	22. 5. 2024.
Stranica 79:	Župnik Josip Đurbek i župljani u crkvi nakon svete mise održane na vanjskom prostoru	2. 6. 2024.
Stranica 80:	Arheološka istraživanja u podu crkve.	5. 9. 2024.
	Pronađeni ostaci poda oltara stare markuševečke crkve	
Stranica 81:	Stubište kriptе ispod poda crkve	12. 9. 2024.
Stranica 72:	Freske između rebara na svodu svetišta i pripreme za postavljanje podnog grijanja u crkvi	14. 6. 2025.
Stranica 85:	Obnovljena župna crkva svetih Šimuna i Jude Tadeja	
Stranica 86:	Evangelisti Luka, Marko, Matej i Ivan na oplošju svetohraništa župne crkve svetih Šimuna i Jude Tadeja u Markuševcu	

Obnovljena Crkva sv. Šimuna i Jude Tadeja

Sadržaj

Predgovor	3
DNEVNIK JEDNOG POTRESA	7
ZAMJENSKA CRKVA.....	35
GLAVNI PROJEKT OPERACIJA ZA REKONSTRUKCIJU CRKVE.....	47
Lokacija	47
Gotička crkva	48
Barokna crkva	49
Obnova nakon potresa 1880. godine – historicizam	49
Oštećenja od potresa (na temelju vizualnog pregleda).....	51
Operacija za rekonstrukciju zgrade oštećene potresom	53
OBNOVA CRKVE	63
Godina 2022.	63
Godina 2023.	66
Godina 2024.	77
Godina 2025.	82
DODACI	88
IZVJEŠĆA O POTRESU 1880. GODINE.....	89
Iz spomenice Ivana Jagića	89
Potres u Zagrebu 1880. godine, priredio Max Hantken von Prudnik	91

Josip Torbar - Izvješće o zagrebačkom potresu 9. studenoga 1880.	93
Spomenica župe Sv. Šimuna i Jude Tadeja - Markuševac.....	97
1955. godina	97
1956. godina	98
1957. godina	98
1958. godina	99
1959. godina	100
1960. godina	100
1961. godina	101
1967. godina	101
1968. godina	102
1969. godina	103
1970. godina	103
1971. godina	103
Župa sv. Šimuna i Jude Tadeja - Dijelovi knjižice koju je u kolovozu 1976., kao uspomenu na 900. obljetnicu izdala župa sv. Šimuna i Jude Tadeja,	105
SPOMEN KNJIGA CRKVE SV. ŠIMUNA U MARKUŠEVCU	115
Spomen historijat crkve sv. Šimuna i Jude Tadeja u Markuševcu	121
Popis Župnika.....	122
Od 1956. pa dalje.....	126
Proslava 900. obljetnice župe 1976.	137
Proslava Blagdane sv. Šimuna i Jude Tadeja 28. 10. 1982.....	173
Proslava 40. godišnjice misništva Krešimira Ivšića 1983.	178
Prilozi	187
Iz Veritasa	188
Prvi učitelji u Markuševcu.....	191
POPIS FOTOGRAFIJA	194
Sadržaj	197

Kompleks sakralnih građevina u Markuševcu

